

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»
Директор інституту
_____ **Олег ШЕРЕМЕТ** _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
_____ **Лада ШПІНЯН** _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

« ___ » _____ 2022 р.

« ___ » _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Оптимізація структури кредитного портфеля банківської установи**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи 4М

Мартиненко Ольга Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник: Дем'яненко Інна Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Рецензент Наталія Скопенко _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я, як здобувачка Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка _____
(підпис)

Київ – 2022р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) _____ навчально-науковий інститут економіки і управління _____

Кафедра _____ фінансів _____

Освітній ступінь _____ магістр _____

Спеціальність _____ **072 «фінанси, банківська справа та страхування»** _____

(Шифр і назва)

Освітньо-професійна програма _____ **Фінанси, банківська справа та страхування** _____
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ **фінансів** _____

/Лада ШІРІНЯН/

« _____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Мартиненко Ольга Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ Оптимізація структури кредитного портфеля банківської установи _____

керівник проекту (роботи) _____ Дем'яненко І.В., доцент, к.е.н. _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «13» жовтня 2021 р. № 820-КС _____

2. Строк подання здобувачем роботи _____ 27 січня 2022 р. _____

3. Вихідні дані до роботи _____ монографії, підручники, навчальні посібники, статті вітчизняних і зарубіжних вчених, періодичні видання, статистичні данні банківських установ, фінансова звітність дослідного банку _____

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

Розділ 1. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства _____

Розділ 2. Аналіз формування та використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «ІНВЕТ УА» _____

Розділ 3. Основні напрями вдосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємства _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) _____

табл. 1. Фінансові ресурси, табл. 2. Аналіз складу та структури майна ТОВ «Інвет УА», тис. грн, табл. 3. Аналіз складу та структури пасивів ТОВ «Інвет УА» тис. грн., табл. 4. Аналіз відносних показників ділової активності, табл. 5. Групування активів та пасивів _____

підприємства, табл. 6. Аналіз відносних показників ліквідності ТОВ «Інвет УА», табл. 7. Аналіз відносних показників ділової активності та рентабельності, табл. 8. Умови надання корпоративних кредитів у банках, табл. 9. Дохід від вкладання коштів на депозити.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Дем'яненко І.В.		
II	Дем'яненко І.В.		
III	Дем'яненко І.В.		

7. Дата видачі завдання 26 жовтня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	до 13.10.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	до 09.11.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	до 30.11.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	до 21.12.2021	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	до 28.12.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2022	
7	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	до 27.01.2022	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	03.02.2022	

Здобувач

(підпис)

Мартиненко О.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Дем'яненко І.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мартиненко О. О. «Обґрунтування фінансової політики підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем обґрунтування фінансової політики підприємства та розробці пропозицій щодо напрямків її оптимізації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність фінансової політики підприємства, її характеристику.

Другий розділ присвячено загально-економічній характеристиці ПрАТ «Оболонь», оцінці його фінансового стану та аналізу критеріїв оптимальності фінансових важелів.

У третьому розділі визначено напрямки оптимізації фінансової політики та розроблено інвестиційний проект для ПрАТ «Оболонь».

Ключові слова: *сполітика, фінанси, фінансова політика, обґрунтування, доходи, витрати, прибутковість.*

SUMMARY

Martynenko Olya "Substantiation of financial policy of the enterprise"

Master's work for obtaining Master's degree in the specialty 072 Finance, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2022.

The master's work is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of substantiation of financial policy of the enterprise and development of proposals for its optimization.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of sources and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the objectives of the study.

The first chapter reveals the essence of the financial policy of the enterprise, its characteristics.

The second chapter is devoted to the general economic characteristics of PJSC "Obolon", assessment of its financial condition and analysis of the criteria for optimal financial leverage.

The third chapter identifies areas for financial policy optimization and develops an investment project for Obolon PJSC.

Key words: *policy, finance, financial policy, substantiation, income, expenses, profitability.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБҐРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Сутність і значення фінансової політики підприємства.....	9
1.2. Складові фінансової політики.....	17
1.3. Механізм реалізації фінансової політики підприємства.....	24
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ОПТИМАЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПрАТ «ОБОЛОНЬ».....	35
2.1. Загально-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь».....	35
2.2. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь».....	53
2.3. Аналіз критеріїв оптимальності фінансових важелів ПрАТ «Оболонь».....	62
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	87
3.1. Формування системи фінансування підприємства.....	87
3.2. Розробка інвестиційного проекту для ПрАТ «Оболонь».....	92
3.3. Механізм оцінки ефективності реалізації фінансової політики підприємства...103	103
ВИСНОВКИ.....	119
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Останнім часом у зв'язку з головною проблемою людства – пандемією двадцять першого століття у світі відбуваються суттєві зміни як у соціальному, так і в політичному та економічному житті суспільства. На світовому фінансовому ринку досить часто відбуваються кризові коливання, які у свою чергу відбиваються й на ринковій економіці нашої країни, що призводить до суттєвих проблем стабільності кожного підприємства. Фінансова стабільність будь-якого підприємства є запорукою успішного ведення господарської діяльності, тобто правильно сформованої і реалізованої фінансової політики. Фінансову політику підприємства визначають його власники, організацію здійснює фінансове керівництво, а розробку і реалізацію фінансової політики забезпечують фінансові служби, виробничі структури, підрозділи й окремі працівники.

Вагомий внесок у формування теоретичних і практичних основ застосування, визначення концепції та напрямів розвитку фінансової політики підприємства на різних рівнях зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як П. І. Юхименко, І. О. Петровська, В. І. Оспіщева, О. П. Близнюк, Ф. Нітті, Д. В. Клиновий, Л. Брю, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Кейнс, Р. Кемпбелл, В. К. Сенчагов, Л. А. Дробозіна, В. М. Родіонова, Ю. Я. Вавилова, Л. І. Гончаренко, В. М. Федосов, В. М. Опарін, С. І. Юрій, С. Я. Огородник, О. Р. Романенко, В. І. Оспіщев, А. Н. Поддєрьогін, В. Д. Базилевич, М. Д. Білик, В. М. Геєць, Г. А. Крамаренко, І. А. Бланк, О. А. Терещенко, В. Н. Суторміна. Незважаючи на те, що цим питанням займалась така велика кількість науковців, єдиного рішення щодо точного визначення фінансової політики, досі не прийнято, що свідчить про актуальність даної теми.

Метою роботи є дослідження теоретичних аспектів фінансової політики, аналізу її реалізації на ПрАТ «Оболонь» та розробка пропозицій щодо напрямків оптимізації.

Відповідно до основної мети сформульовано наступний комплекс **завдань**:

- визначити сутність фінансової політики підприємства;
- дослідити складові фінансової політики;
- розглянути механізм реалізації фінансової політики підприємства;
- охарактеризувати загально-економічний стан ПрАТ «Оболонь»;
- провести оцінку фінансового стану ПрАТ «Оболонь»;
- проаналізувати критерії оптимальності фінансових важелів ПрАТ «Оболонь»;
- визначити систему формування фінансування підприємства;
- розробити інвестиційний проект для ПрАТ «Оболонь»;
- дослідити механізм оцінки ефективності управління фінансовою політикою підприємства.

Об’єктом дослідження є фінансова політика ПрАТ «Оболонь».

Предметом дослідження є теоретичні та методичні підходи щодо обґрунтування фінансової політики підприємства з урахуванням специфіки і особливостей його функціонування.

Методи дослідження базуються на загальнонаукових та емпіричних прийомах економічної науки. Зокрема, за допомогою методів теоретичного пізнання було розкрито сутність фінансової політики підприємства та її складові; за допомогою методів економічного аналізу було здійснено аналіз фінансового стану підприємства та аналіз критеріїв оптимальності фінансових важелів; для узагальнення та формулювання висновків використано діалектичний та абстрактно-логічний методи; графічний метод – для наочного зображення статистичного матеріалу і схематичного зображення низки теоретичних і практичних положень дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, підручники, посібники, монографії, статті, статистичні дані досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження рекомендовано використати для оптимізації фінансової політики ПрАТ «Оболонь», а також при написанні тез і статей.

Апробація результатів дослідження відбулась на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів» що відбулась 23-24 листопада 2021 р. в НУХТ. Тези «Обґрунтування фінансової політики підприємства» розміщено в збірнику матеріалів конференції на сторінках 76-78.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБҐРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність і значення фінансової політики підприємства

Поняття «фінансова політика» об'єднує в собі категорії фінансів і політики. Термін «політика» походить від давньогрецького «polis», що означає: діяльність самоврядного поліса (міста), і надалі — «мистецтво управління». На сьогодні існує багато тлумачень цього поняття, а тому і пов'язаних з ним, через лексичну багатозначність терміну. У тлумачному словнику В. Даля зазначено, що слово політика походить з Греції і означає науку про державне управління, а також «види, наміри та цілі управління, небагатьом відомі» [19, с. 523].

У греко-російському глосарії чільногомовознавця А. Д. Вейсмана знаходимо, що фінансова політика – це державна наука, здатність керувати державою. С. І. Ожегован алізував це твердження більш розлого, а саме як кроки, планомірні на досягнення мети. Ці дефініції говорять про те, що в давнину держава була неодмінним суб'єктом політики як відносини, і ця категорія має двоїсте значення: по-перше, як мистецтво, а по-друге, як управління.

Іноземні учені-економісти в ХХ ст. надзвичайно поширили поле застосування дефініції «політика», надавши йому нового відтінку. У тридцятих роках двадцятого століття Р. Коуз у своїй книзі «Фірма, ринок і право» висунув пропозицію розширити предмет дослідження в економічній політиці, включившине лише макро-, а й мікрорівень. Він писав: «Метою економічної політики є створення такого стану, за якого б люди, обираючи рішення про свою діяльність, віддавали перевагу тим, які забезпечують як найліпші результати для системи загалом. Як ключовий крок, ми висунули, що найкращими рішеннями будуть ті, які підвищують значущість всього виробництва». Склад економічної політики Р. Коуз визначає вибором «таких

правових норм, процедур і адміністративних структур, які забезпечать максимізацію цінності виробництва» [27, с. 94].

В. І. Ленін визнавав, що політика – це «уклад державної влади» і «політика — це участь у державних справах, направленість держави, визначення форм, завдань, змісту державної діяльності» [28, с. 23]. Ці твердження лягли в основу розуміння радянської наукової політики, особливо з точки зору класів. Більш структуроване визначення фінансової політики відводять марксистки, а саме: фінансова політика — це комплекс державних заходів з приводу стабілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та застосування для звершення функцій держави. Водночас її суспільна скерованість та результативність впливу на розвиток дієвих сил підкоряються: дії об'єктивних закономірностей економічного розвитку; суспільно-політичного устрою країни.

Вітчизняні економісти так само розходяться стосовно дефініції фінансової політики як категорії. Український учений-фінансист М. І. Митиліно [35, с. 99] у роботі «Основи фінансової науки» засвідчує, що між державою та її громадянами існує договір, за яким держава удовольняє певні знадобки громадян, а вони платять визначену суму коштів за це у вигляді податків. І процедура цього укладу реалізується за певними правилами, визначеними державою та реалізованими через фінансову політику. Політичний і фінансово-економічний словник О. Сліпущко формулює фінансову політику як систему заходів у сфері фінансів з метою планомірного впливу держави на розвиток фінансово-кредитної системи і національної економіки у цілому. О. Д. Василик [10, с. 120] у підручнику «Державні фінанси України» відводить таке формулювання фінансової політики – «це сукупність державних заходів щодо організації та убезпечення фінансів для забезпечення її економічного і соціального розвитку». В. М. Опарін [37, с. 56] у підручнику «Фінанси» з теоретичної точки зору розглядає не поняття фінансової політики, а в контексті моделей фінансових відносин у суспільстві, підкреслюючи, що модель розподілу ВВП та перерозподіл — роль і місце держави. Це означає, що

розподіл і перерозподіл відбуваються не лише на державному рівні, а й охоплює усі сфери життя суспільства. Тому закономірно, що втілення фінансової політики мусить відповідати меті, зчинятися за її своєрідним механізмом дії та базуватися на певних принципах, адекватних економічному становищу держави, підприємства.

Розглядаючи дефініцію «фінансова політика підприємства» поширеною є інтерпретація І.А. Бланка: «Фінансова політика є формою втілення фінансової ідеології та основної фінансової стратегії підприємства з точки зору найважливіших аспектів фінансової діяльності» [6, с. 424].

Сторожук Т.М. і Сторожук Д.Є. акцентують увагу на наступному: «результатом дослідження визначено фінансову політику в широкому сенсі — як політику органів державної влади та держави в цілому в сфері фінансових відносин та у вузькому сенсі — як політику конкретного підприємства щодо управління грошовими потоками підприємства для покращення фінансового стану підприємства та досягнення цілей, визначених керівництвом» [48].

Фінансова політика підприємства – це дефініція довгочасних фінансових цілей і завдань компанії, включаючи створення, управління та планування її фінансових резервів з метою підвищення вартості компанії при забезпеченні фінансової рівноваги. В існуючих теоретичних положеннях щодо розробки фінансової політики підприємства її структура часто розглядається з точки зору домінуючих напрямів стратегічного фінансового розвитку підприємства [51, с. 157].

Найбільш наглядно різні точки зору на розуміння фінансової політики підприємства можна представити у вигляді таблиці.

Таблиця 1.1

Підходи до тлумачення поняття «фінансова політика підприємства»

Автор (джерело)	Визначення з позиції автора	Ключове поняття з визначення
1	2	3
Аранчій В. І. [1, с. 156]	Фінансова політика підприємства – політика, що спрямована на управління його фінансовими ресурсами	Управління фінансовими ресурсами підприємства

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Лукіна Ю. В. [30, с. 113]	Фінансова політика – політика, метою якої є підвищення багатства власника підприємства	Підвищення багатства власника підприємства
Масленніков О. Ю. [33, с. 261]	Фінансова політика – політика, метою якої виступає підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	Підвищення вартості підприємства
Мельник Г. Г. [34, с. 109]	Фінансова політика – визначення основних довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства й утримання курсу дій, розподілу ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей	Визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства
Поддєрьогін А. М. [38, с. 212]	Фінансова політика – політика, що включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання	Методи та практика формування та планування фінансових ресурсів підприємства
Чайковська В. П. [55, с. 247]	Фінансова політика – це політика, що визначається і проводиться роботодавцями підприємства в інтересах підприємства через фінансові відносини і механізми.	Перенесення поняття фінансова політика держави на мікрорівень

Отже, можна зробити висновок, що на сьогодні існує безліч визначень поняття «фінансова політика» підприємства, проте узагальнено під фінансовою політикою розуміють дієві способи організації господарської діяльності й, звісно, використання фінансових відносин. Іншими словами, фінансова політика є сукупністю усіх заходів для накопичення та використання коштів для забезпечення стабільного економічного розвитку підприємства. Фінансову політику визначають як процес розроблення системи фінансових планів розвитку бізнеса, забезпечення його необхідними фінансовими ресурсами та підвищення ефективності в майбутті. Таким чином, фінансова політика є формою реалізації фінансової філософії та фінансової стратегії підприємства в межах конкретних аспектів його фінансової діяльності.

Схематично зміст фінансової політики підприємства відображено на рис. 1.1.

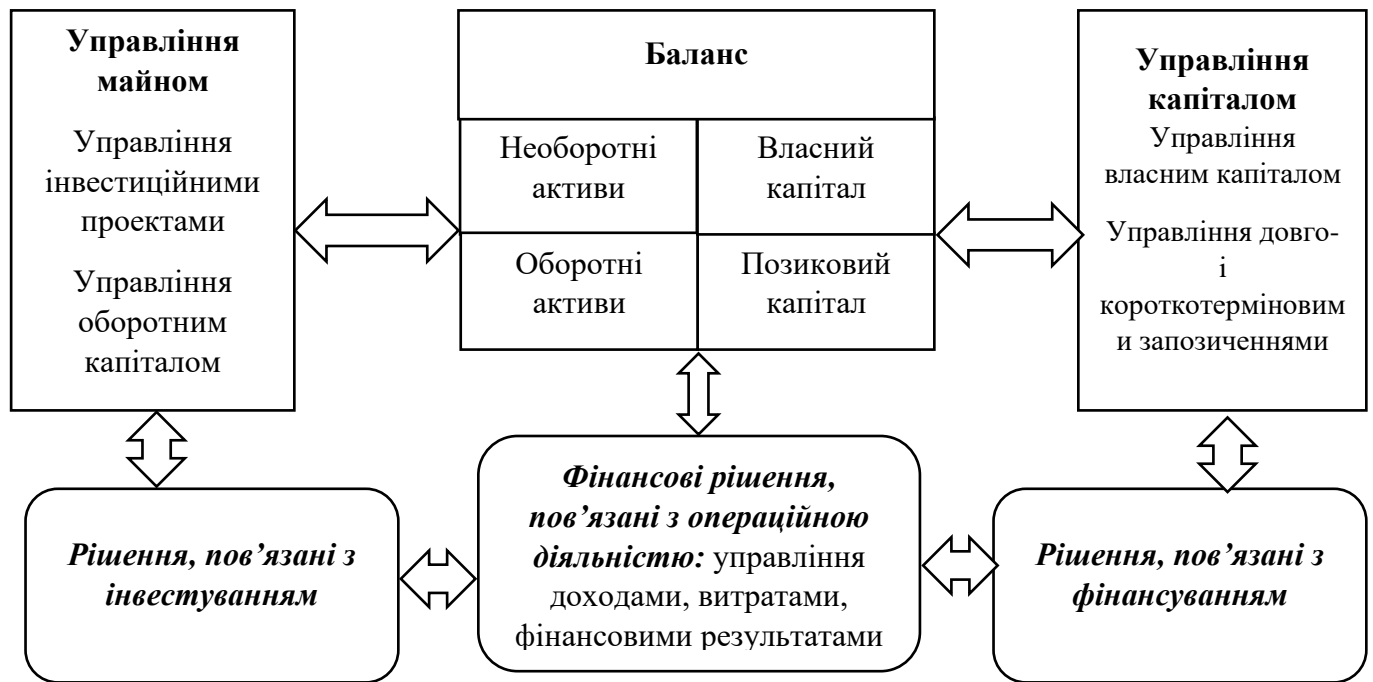

Рис. 1.1. Структурна схема фінансової політики і види фінансових рішень

З метою забезпечення розвитку та реалістичності програм зміст фінансової політики підприємства має включати:

- розробку оптимальної концепції управління фінансовими ресурсами, що дає змогу координувати оптимальний розмір їх надходжень при захисті бізнес-ризиків;
- встановлення орієнтирів використання коштів на поточний період та на перспективу. Необхідно враховувати перспективи розвитку виробничо-господарської діяльності та стан макроекономічних умов (оподаткування, облікову ставку банківських процентних ставок, норми амортизації основних засобів тощо);
- фінансово-господарська діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на досягнення мети, з урахуванням реальних показників за даними фінансового аналізу, внутрішнього контролю, оцінки реальних інвестиційних проектів та інших показників (рис. 1.2).

Результативність фінансової політики характеризується рівнем здобутку цілей і завдань. Її дієвість як рівень звершення як найліпшого результату при мінімальних витратах вимірюється показниками фінансової ефективності його підрозділів окремо

і в цілому, показниками скерованості та використання фінансових потоків, матеріальних і трудових ресурсів.

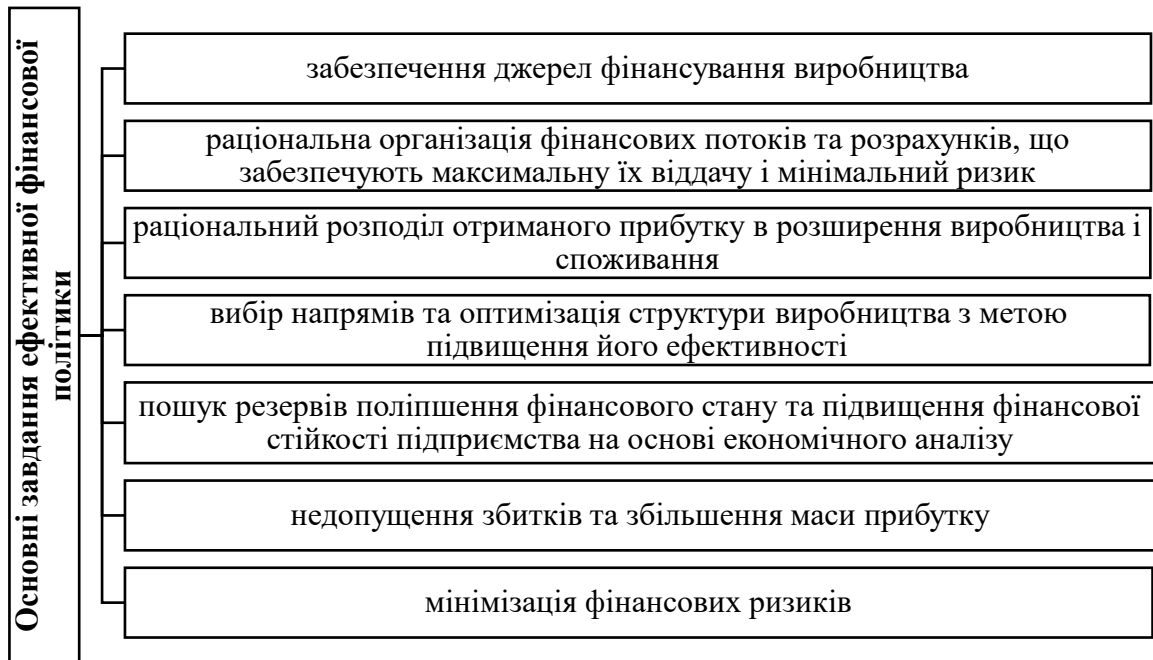

Рис. 1.2. Основні завдання ефективної фінансової політики підприємства

Підприємство визначає фінансову політику під впливом трьох груп чинників (рис. 1.3).

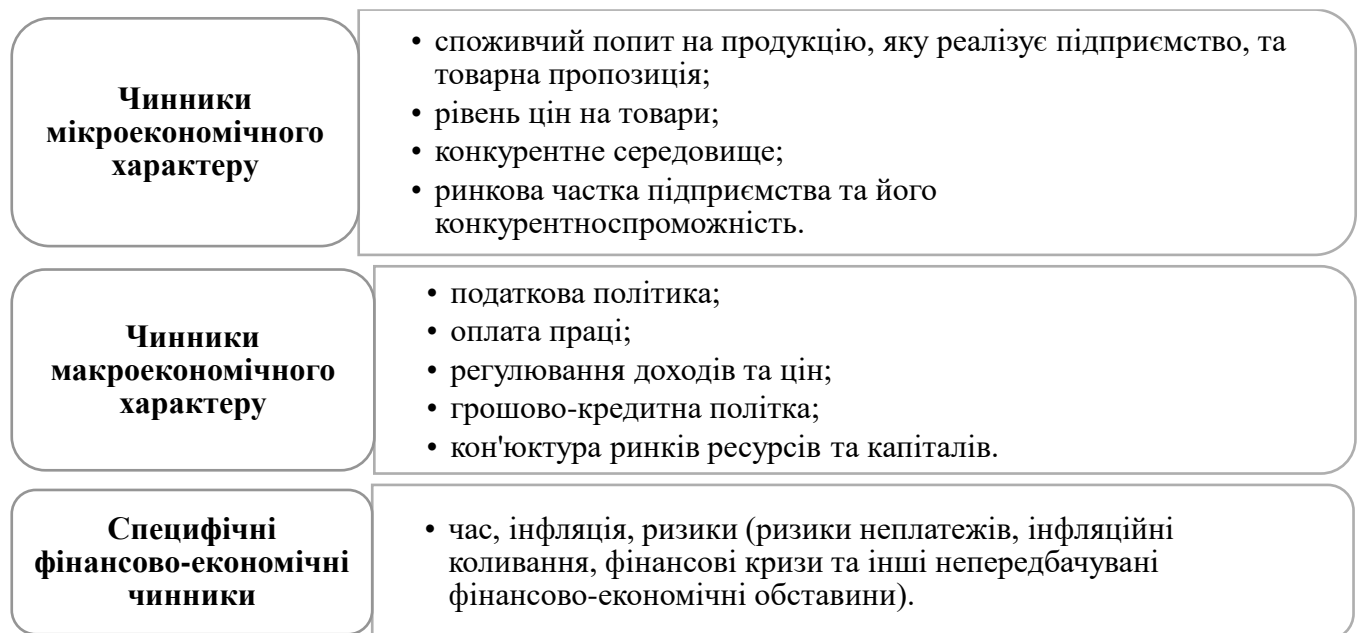

Рис. 1.3. Чинники фінансової політики підприємства

Об'єктом фінансової політики є економічна система підприємства, а також усі види та напрями хазяйської діяльності в їх співзалежності з фінансовим станом підприємства та фінансовими результатами. Об'єкт фінансової політики являє собою весь комплекс, на який відбивається фінансова політика. Компоненти об'єкта фінансової політики, з якими він взаємодіє, створюють предмет фінансової політики.

Предметом фінансової політики є внутрішні та внутрішньо фірмові фінансові процеси, взаємовідносини та втручання, у тому числі виробничі процеси, що генерують фінансові потоки та окреслюють фінансовий стан і результати діяння, розрахункові взаємозв'язки, інвестиції, питання надбання та випуску цінних паперів.

Суб'єктами фінансової політики є основоположники організації і управління (роботодавці), фінансові служби, котрі опрацьовують та впроваджують стратегії та тактики фінансового управління за для підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства за рахунок доходів та результативного використання прибутку.

Ефективність фінансової політики ґрунтується на ряді чинників, основними з них є: стратегія підприємства; його структура; основні цілі та завдання; досвід роботи фінансово-економічних працівників; величина обороту товарообігу та грошових коштів; культура управління тощо.

Організація фінансової політики базується на деяких принципах:

1. Принцип самоокупності та самофінансування. Самоокупність означає, що кошти для забезпечення діяльності організації мають компенсуватися, тобто давати дохід, що відповідає найменш допустимому рівню рентабельності. Самофінансування значить повну компенсацію затрат на виробництво та реалізацію продукції, інвестиції грошових коштів у розріст виробництва за рахунок власних коштів і, можливо, за рахунок банківських та комерційних кредитів.

2. Принципом самоврядування або економічної незалежності є:

–самовизначення перспектив піднесення організації (особливо на основі попиту на продукцію, роботи чи послуги, що надаються);

- самостійне проектування своєї діяльності;
- забезпечення виробничого та соціального розвитку підприємства.

3. Принцип матеріальної відповідальності вказує на присутність певної системи підзвітності організації за управління та результати господарської діяльності. Фінансові методи реалізації цього принципу багатоманітні для конкретних організацій, їх керівників та робітників залежно від організаційно-правової форми.

4. Домінанта зацікавленості в результатах діяльності. Об'єктивну необхідність цього принципу обумовлює головна мета підприємницької діяльності - безперервний прибуток.

5. Принцип контролю фінансово-господарської діяльності товариства. Загальновідомо, фінанси підприємства реалізують контрольну функцію, через те, що вона об'єктивна, то на ній базується суб'єктивна діяльність – фінансовий контроль [57].

Фінансова політика реалізується на усіх ступенях фінансового управління. Це основа, на котрій базуються логічні підсумки спостережень фінансової науки. Хоча фінансова політика представляє інтереси роботодавців і служить їхніми цілями, найважливішою умовою успішної фінансової політики є необхідність максимальної єдності цільової структури як роботодавців, так і керівників шляхом вирішення конфліктів між ними. Під час формування фінансової політики підприємець має чітко уявити поставлені засоби, цілі, інструменти, прийоми, способи, можливості та механізми для її досягнення.

Отже, політика, що визначається підприємством у своїх інтересах і реалізується через фінансові відносини і механізми є фінансовою, змістовно виражається у вирішенні таких аспектів: в оптимізації концепції управління фінансовими ресурсами щодо оптимального обсягу і захисту від ризику втрат; визначення основних напрямків їх поточного використання та на перспективу. Результативність та ефективність фінансової політики суб'єкта господарювання

засвідчується ступенем досягнення визначених цілей і виконання завдань та максимальним рівнем показників результату при мінімальних затратних показниках, оцінюється як в цілому по підприємству так і по виробничих структурах, підрозділах й окремих посадових виконавцях підприємства.

1.2. Складові фінансової політики

Фінансова політика підприємства в цілому включає багато складових, оскільки передбачає розробку політик управління фінансовими відносинами по цілому ряду напрямків: управління інвестиціями, капіталом, активами, грошовими потоками, доходами, витратами (амортизаційна політика), прибутком і його розподілом (дивідендна, резервна політика) тощо. Враховуючи нестабільність ринкової економіки, з метою запобігання кризи та забезпечення економічного зростання підприємства особливо важливого значення набувають аспекти формування і реалізації політики управління ризиками та політики антикризового управління. Організація фінансової роботи на підприємстві є ще одним аспектом управління фінансами і передбачає формування облікової, контрольно-аналітичної і планової політики.

Облікова політика підприємства визначає та зумовлює фінансову політику через: визнання активів, доходів і витрат; організацію документального оформлення процесів постачання, виробництва та збуту; оцінювання коштів підприємства і джерел їхнього утворення; організацію синтетичного й аналітичного обліку; форми та терміни розрахунків за дебіторською і кредиторською заборгованістю; методи погашення вартості активів у разі нарахування амортизації; систему внутрішньогосподарського обліку та звітності; організацію стратегічного обліку.

Податкова політика компанії — це сукупність положень податкового обліку, які компанія визначає сама, а також норм податкового законодавства, які компанія повинна встановити для обчислення та сплати податків. При формуванні податкової

політики необхідно враховувати, як кожен із податкових платежів вплине на показники фінансово-господарської діяльності [52, с.67].

Амортизаційна політика орієнтована на: оцінку амортизованих активів; визначення строку корисного використання основних засобів та нематеріальних активів; вибір та обґрунтування методів амортизації; забезпечення цільового використання амортизаційних відрахувань; запобігання надмірному моральному та фізичному знецінюванню амортизованих активів; визначення необхідного розміру рентабельності основних засобів; вибір найбільш ефективних форм відтворення основних фондів; удосконалення технологічної та вікової структури майна.

Цінова політика також є важливим елементом фінансової політики. Результати господарської діяльності залежать від рівня цін на товари. Цінова політика визначає специфіку цін, можливі можливості їх зміни залежно від цілей і намірів, які планує досягти підприємство в найближчому і майбутньому, і пов'язує інтегровану систему індивідуальних фінансових рішень із: способами оцінки нової продукції; співвідношення корпоративних цін до цін конкурентів; співвідношення між цінами на товари в межах товарного асортименту; використання системи знижок та частоти зміни цін тощо.

Політика управління грошовими активами пов'язана із забезпеченням підприємства необхідними фінансовими ресурсами шляхом розрахунку мінімальних та оптимальних залишків коштів в готівковій та безготівковій формі, оптимізації грошових потоків шляхом вибору методів і схем оплати, мінімізації розриву між доходами та відтоком грошових коштів. Політика управління доходами і видатками реалізується через систему планів і бюджетування. Забезпечує складання планів, прогнозів, кошторисів (бюджетів) за основними складовими доходів і видатків та ефективний контроль їх виконання.

Кредитна політика вирішує питання оборотних коштів: визначається розмір оборотних коштів і потребу в кредитуванні; необхідність залучення довгострокових

кредитів; вивчення структури капіталу та фінансової стійкості компанії; визначення кредитно-фінансових установ та умов кредитування тощо.

Дивідендна політика передбачає формування взаємовідносин між власниками та керівництвом компанії та інвесторами і повинна призводити до балансу їхніх інтересів відповідно до теорії агентських відносин, а також теорії портфелю, теорії структури капіталу з метою максимізації ціну компанії [52, с.68].

Фінансова політика підприємства має два взаємопов'язаних напрямки - політику доходів і витрат, які на практиці реалізують відповідні функції фінансів. Політика доходів і витрат є ключовою або вихідною, так як з її цілей випливають цілі та заходи в розрізі кредитної, операційної, облікової, податкової, інвестиційної та ринкової політики підприємства. Планування кожного з цих напрямків здійснюється відповідними службами в їх безпосередньому взаємозв'язку, при цьому пріоритетність того чи іншого з них залежить від поточного фінансового стану суб'єкта господарювання [36, с. 56].

За напрямками реалізації фінансова політика поділяється на внутрішню та зовнішню. Внутрішня фінансова політика компанії — це політика, орієнтована на фінансові відносини, процеси та явища, що відбуваються в компанії. Зовнішня фінансова політика підприємства — політика, орієнтована на діяльність компанії в зовнішньому середовищі: на фінансових ринках, у кредитних відносинах, у відносинах з різними зовнішніми юридичними та фізичними особами.

За тривалістю періоду та характером завдань фінансова політика поділяється на фінансову стратегію та фінансову тактику.

Фінансова стратегія — це довгостроковий курс фінансової політики, розроблений на майбутнє і включає вирішення широких проблем розвитку та піднесення організації. Фінансові рішення та заходи, призначені на проміжок часу, що перевищує 12 місяців, або на термін, більший за операційний цикл, відносять до довгострокової фінансової політики [57].

Найважливішими елементами фінансової стратегії є: побудова кредитної стратегії; управління основним капіталом, включаючи політику амортизації; стратегія ціноутворення; вибір дивідендної та інвестиційної стратегії.

Розробка фінансової стратегії включає в себе кілька етапів: критичний аналіз попередньої фінансової стратегії; обґрунтування (коригування) стратегічних цілей; визначення тривалості фінансової стратегії; конкретизація стратегічних цілей та термінів їх реалізації; розподіл обов'язків щодо досягнення стратегічних цілей.

Задля звершення своїх ключових цілей компанії необхідно вжити ряд тактичних заходів. Фінансова тактика — це оперативні дії, цілеспрямовані на досягнення тієї чи іншої фази фінансової стратегії в поточному періоді. Таким чином, на відміну від фінансової стратегії, фінансова тактика пов'язана з реалізацією локальних завдань фінансового управління.

Тактичні завдання, які має досягти фінансовий менеджмент: розробка та побудова цінової політики; управління фінансуванням поточної діяльності; керування оборотними активами і кредиторською заборгованістю; управління поточними витратами; організація поточного фінансового планування.

Головною ціллю обрання фінансової тактики є визначення прийняттого розміру оборотних активів та джерел фінансування, як власних, так і позикових.

Для того, щоб фінансова політика набула системного характеру стратегічні завдання необхідно ранжувати шляхом визначення вагових коефіцієнтів. Так, при оптимізації структури капіталу, управлінні поточними активами або будь-яким видом фінансових потоків важливо вибрати пріоритети розвитку, оскільки від цього залежить і міра фінансової стійкості підприємства, і рівень його прибутку.

Вагомим чинником, що визначає вибір головної фінансової стратегії підприємства, є його початкова фінансова позиція. Водночас необхідно зважати на стадію життєвого циклу підприємства, фінансовий менталітет його власників, рівень кваліфікації фінансових менеджерів.

Пріоритет стратегічних цілей періодично змінюється як всередині однієї компанії, так і в галузі. На важливість стратегічної мети впливає ряд факторів, які можна розділити на два великі сегменти – ендогенні і екзогенні.

Таблиця 1.2

Види головної фінансової стратегії підприємства

Види головної фінансової стратегії підприємства	Ознаки формування та реалізації відповідної фінансової стратегії
1	2
Стратегія інтенсивного зростання	Агресивна фінансова політика; придбання інших підприємств; інтенсивне залучення капіталу й активне інвестування, спрямовані на збільшення фінансового потенціалу; активне маркетингове просування продукції, розширення асортименту, освоєння нових ринків збуту; посилення і розширення ринкової позиції
Стратегія поступового розвитку	Помірквана фінансова політика; поступове нарощення обсягів виробництва; помірне зростання прибутковості та поліпшення головних фінансових і виробничо-економічних параметрів господарської діяльності; забезпечення ефективного співвідношення власних та позикових фінансових ресурсів; намагання збалансувати темпи зростання операційної діяльності й рівень фінансової безпеки підприємства
Антикризова фінансова стратегія	Консервативна фінансова політика; забезпечення фінансової стабілізації в разі значного скорочення обсягів виробництва (виходу з окремих ринків чи сегментів), необхідності подолання фінансової кризи на підприємстві

До основних ендогенних факторів відносять:

- сфера діяльності компанії;
- масштаб підприємства;
- стадія розвитку компанії;
- суб'єктивний фактор управління бізнесом, власники.

Велику роль відіграє розмір компанії. У малих і середніх підприємствах основний акцент робиться на автономії, яка зазвичай є домінантною. У великих компаніях у стратегічному напрямі домінують норми прибутку і найбільший акцент робиться на економічному зростанні.

Ступінь розвитку компанії також суттєво впливає на порядок її стратегічних цілей. Концепція життєвого циклу дає змогу виявити різноманітні проблеми, які

виникають у компанії впродовж її розвитку, та прояснити різноманітні комбінації фінансових рішень, які дозволять їх успішно вирішити.

У період становлення, коли оборот компанії невеликий, підприємство стикається переважно з проблемами виживання, які виникають у фінансовій сфері у вигляді фінансових труднощів; їй необхідно шукати ресурси не тільки безпосередньо для покриття економічних витрат, а й для здійснення необхідних інвестицій для свого майбутнього розвитку. Найбільшу роль тут відіграє фінансова стабільність.

В період юності, зростання доходів, перші прибутки дозволяють компанії вирішувати проблеми з фінансовими ресурсами, а її керівники можуть поступово перемістити фокус з фінансової стабільності на економічне зростання.

У період зрілості, коли підприємство вже закріпилося на ринку і здатність до самофінансування відносно висока, підприємство прагне максимально використовувати всі можливості, які дають йому як обсяги виробництва, так і техніко-комерційний потенціал.

В період старості, коли зростання товарообігу сповільнюється, вектор стратегічного розвитку бізнесу знову рухається до фінансової стабільності.

Екзогенні фактори також впливають на пріоритетність стратегічної мети компанії. Зокрема, на основні параметри компанії впливають стан фінансового ринку, податкова, митна, бюджетна та грошово-кредитна політика держави, законодавче середовище.

Саме тому фінансова політика – це завжди пошук балансу, на даний момент гармонійного співвідношення кількох напрямків розвитку та вибір найбільш ефективних методів і механізмів їх досягнення.

Етапи фінансової політики поділяють на довгострокові та короткострокові. Найсуттєвішою відмінністю є часові характеристики фінансових потоків. До короткострокової фінансової політики припадають фінансові рішення та заходи, призначені на період менше 12 місяців або на період операційного циклу, якщо він

переважає 12 місяців. Довгострокова фінансова політика передбачає прийняття рішень, які відбиваються на роботі компанії протягом тривалого часу, здебільшого, більше року. Це означає, що довгострокова фінансова політика визначає настанови щодо змін і зростання бізнесу та зосереджується на суспільній картині подій без докладного дослідження різних складових цієї політики, а короткострокова фінансова політика, перш за все, спрямована на аналіз впливу оборотних активів і поточних зобов'язань.

Якщо фінансова політика спрямована на піднесення, покращення фінансових відносин або на ствердний результат для належного об'єкта фінансових відносин, її слід вважати конструктивною. А у випадку, коли особисті, групові та інші інтереси за визначених умов завдають збитків, гальмують розвиток об'єкта, то така фінансова політика вважається деструктивною[52, с. 66].

Фінансова політика може бути незаконною (злочинною), якщо допускає відхилення від чинного законодавства. Не кожна руйнівна фінансова політика є незаконною, тому що не лише конструктивна, а й деструктивна політика намагається діяти в рамках закону.

У великих компаніях структура розробки та реалізації фінансової політики може бути централізованою або децентралізованою. Проте навіть у децентралізованій структурі фінансова діяльність лишається щільною у межах стратегічних напрямків розвитку бізнесу.

У системі корпоративного управління існує три види фінансової політики – агресивна, поміркована та консервативна.

Агресивний тип фінансової політики характеризується стилем і методами ухвалення управлінських фінансових рішень, спрямованих на досягнення максимально можливих результатів у фінансово-господарській діяльності, які не залежать від ступеня фінансових ризиків, які їх супроводжують. Враховуючи, що рівень ефективності фінансової діяльності за деякими своїми параметрами зазвичай

відповідає рівню фінансових ризиків, зауважимо, що агресивний тип фінансової політики породжує найвищий рівень фінансового ризику [7].

Поміркований тип фінансової політики характеризується стилем і методами ухвалення управлінських рішень, спрямованих на досягнення середньогалузевих результатів фінансово-господарської діяльності при середніх рівнях фінансового ризику. За такого типу фінансової політики підприємство, не уникаючи фінансових ризиків, відмовляється від здійснення фінансових операцій на занадто високому рівні навіть за очікуваного високого фінансового результату.

Консервативний тип фінансової політики характеризує стиль і методи прийняття управлінських рішень, спрямованих на мінімізацію фінансових ризиків. Забезпечуючи достатній рівень фінансової безпеки підприємства, такий вид фінансової політики не може забезпечити достатньо високі кінцеві результати фінансово-господарської діяльності[53].

Отже, можна зробити висновок, що фінансова політика підприємства, як реалізація фінансового менеджменту, включає багато складових, таких як: облікова політика; кредитна політика; політика управління грошовими засобами; політика управління витратами; дивідендна політика тощо.

1.3. Механізм реалізації фінансової політики підприємства

Під час розробки та реалізації фінансової політики підприємство безупинно вимушене приймати управлінські рішення в багатьох альтернативних сферах. Вчасна, доречна та точна інформація відіграє вирішальну роль в обранні найбільш прибуткового рішення.

У сучасних економічних умовах компанії, передусім великі корпорації, витрачають багато грошей і часу задля постійного інформаційного забезпечення своєї фінансової політики. Цінність інформації визначається не лише кількістю

живої та уречевленої праці, витраченої на її створення чи розвиток, систематизування, аналіз і збереження, а й її достовірністю, своєчасністю та ексклюзивністю. Тому ринкову вартість інформації не слід розглядати як пряму купівлю за гроші на фінансових ринках. Недостатність або ж відсутність такої інформації може коштувати компанії величезних сум прямих втрат, упущеної вигоди, тактично і стратегічно неправильних управлінських рішень.

Інформаційне забезпечення фінансової політики компанії можна розподілити на дві великі групи: утворену із екзогенних джерел та ендогенних. Система інформативного забезпечення показників фінансової політики підприємства, яка складається із зовнішніх джерел:

1. Показники, котрі визначають суспільний економічний розвиток країни. До них відносяться: темпи зростання валового внутрішнього продукту та національного доходу; розмір емісії грошей в даному часовому інтервалі; грошові доходи громадян; депозити населення в банках; індекс інфляції; облікова ставка центрального банку.

Цей тип інформаційних показників є основою для аналізу та прогнозування зовнішнього середовища компанії при прийнятті стратегічних рішень у сфері фінансової діяльності (стратегії розвитку її активів і капіталу, інвестиційної діяльності, створення цільових сфер розвитку). Складання системи показників цієї групи здійснюється на основі опублікованих даних державної статистики, інформації Національного банку України, міністерств та відомств.

2. Показники, що характеризують стан фінансового ринку. Містять таку інформацію, як: види основних інструментів власного капіталу (акції, облігації, похідні інструменти тощо), що обертаються на біржовому і позабіржовому фондових ринках; котировки, ціни пропозиції і попиту основних видів фондових інструментів; кредитна ставка окремих банків, диференційована за умовами фінансового кредиту; депозитна ставка окремих банків, диференційована за депозитами до запитання та строковими депозитами; офіційний курс окремих валют.

Система нормативних показників даної групи застосовується задля приймання управлінських рішень у галузі утворення портфеля довгострокових фінансових інвестицій, короткострокових фінансових інвестицій, наявність умов розміщення вільних фінансових ресурсів і таке інше. Утворення системи показників цієї групи ґрунтується на регулярних виданнях центрального банку, ділових виданнях, оприлюдненій інформації фондової і валютної бірж та офіційних статистичних виданнях.

3. Показники, котрі визначають діяльність контрагентів і конкурентів. Система інформативних показників цієї групи слугує перш за все задля прийняття рішення щодо результативного управління окремими аспектами утворення та застосування фінансових резервів. Зазначені показники здебільшого утворюються з точки зору таких блоків: «банки»; «страхові компанії»; «постачальники продукції»; «покупці продукції»; «конкуренти». Джерелом утворення показників цієї групи є видання звітних матеріалів у періодиці (подібні видання є обов'язковими для визначених видів суб'єктів господарювання), відповідні рейтинги з головними показниками діяльності (банки, страхові компанії), а теж платні бізнес-довідки, надані визначеними інформаційними посередниками.

4. Нормативно – регулюючі положення. Система цих показників береться до уваги у процесі налагоджування фінансових рішень, що стосуються особливостей державного регулювання фінансової діяльності компаній. Джерелом утворення показників цієї групи є нормативно-правові акти, погоджені різноманітними державними органами.

Система показників інформативного забезпечення фінансового менеджменту, що утворюються з ендогенних джерел розподіляється на дві групи:

1. Первинна інформація: форми фінансової звітності (бухгалтерський баланс, звіт про прибутки та збитки; звіт про зміну капіталу; звіт про рух грошових коштів; додаток до бухгалтерського балансу; звіт про цільове використання отриманих

коштів), а також звітність, що формується відповідно до міжнародних стандартів; оперативний фінансовий облік.

Система інформаційних показників цієї групи широко застосовується як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами. Вона використовується в процесі фінансового аналізу, планування, фінансової стратегії та формування політики ключових аспектів фінансової діяльності та дозволяє краще зрозуміти результати фінансової діяльності компанії.

2. Інформація, одержана в процесі фінансового аналізу: горизонтальний аналіз (порівняння фінансових показників з попереднім періодом і за шерег попередніх періодів); вертикальний аналіз (структурний аналіз активів, пасивів і фінансових потоків); порівняльний аналіз (з середньогалузевими фінансовими показниками, показниками конкурентів, звітними та плановими показниками); аналіз фінансових коефіцієнтів (фінансова стійкість, платоспроможність, оборотність, рентабельність); інтегральний фінансовий аналіз (Дюпоновська система інтегрального аналізу, інтегральна система портфельного аналізу тощо).

Процес створення та втілення фінансової політики проходить у три етапи:

I - розробка науково обґрунтованих цілей функціонування та розвитку фінансів компанії та шляхів їх реалізації в господарській діяльності;

II - побудова та застосування відповідного фінансового механізму, вибір адекватних фінансових методів, важелів, інструментів;

III – втілення практичних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети та моніторинг ефективності отриманих результатів [3].

Перший етап передбачає визначення мети та головних завдань фінансової політики. Це залежить від економічної ситуації в країні, мети підприємства, його організаційної форми та форми власності.

Другим етапом втілення фінансової політики є створення відповідного, адекватного фінансового механізму. Це підпорядковується використанню елементів фінансового механізму, його форм і способів утворення, організації корпоративних

фінансів, ринку цінних паперів, а теж і правової бази в країні і сполучення політичного та регулятивного впливу фінансового механізму.

Третій етап включає цілеспрямовану діяльність суб'єкта фінансових відносин, що пов'язано з практичним застосуванням фінансового механізму та детальним вивченням цього процесу. Цю діяльність здійснюють спеціальні організаційні структури - фінансово-господарський апарат підприємства. На третьому етапі вирішується головне організаційно-інституційне завдання фінансового менеджменту – побудова дієвої системи фінансового менеджменту, інакше кажучи утворення відповідної фінансової служби компанії та її успішне функціонування.

Втілення фінансової політики можливе, за умови якщо всі етапи є доцільними і адекватними: поставленій меті – добре налагоджений фінансовий механізм, фінансовому механізму – відповідна система органів управління. Усі етапи реалізації фінансової політики взаємопов'язані й взаємозумовлені[4].

Фінансову політику підприємства визначають засновники, власники, впроваджує фінансове керівництво, реалізують фінансові служби, виробничі структури, підрозділи й окремі працівники.

Створення та реалізація фінансової політики базуються на певних критеріях (рис. 1.4).

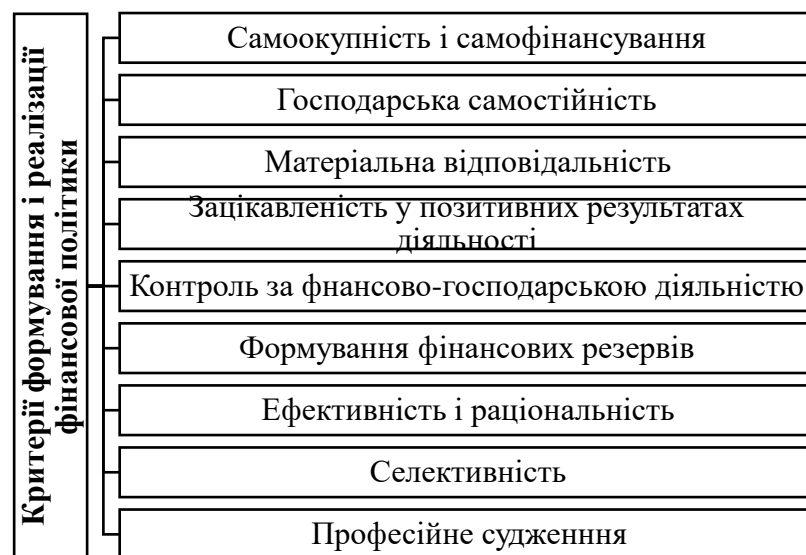

Рис. 1.4. Критерії формування і реалізації фінансової політики

Ефективність діяльності підприємства складається з ряду економічних, виробничих, технічних показників, а також показників ефективності управління. Ефективність діяльності підприємства характеризується: рівнем технології, продуктивністю, ступенем раціонального використання сировини, енергетичних ресурсів, рівнем менеджменту тощо. [26, с. 115].

І. М. Сафронський та Г. С. Белай представляють схематичну процедуру оцінки ефективності фінансової політики підприємства (рис. 1.5) [45, с. 104].

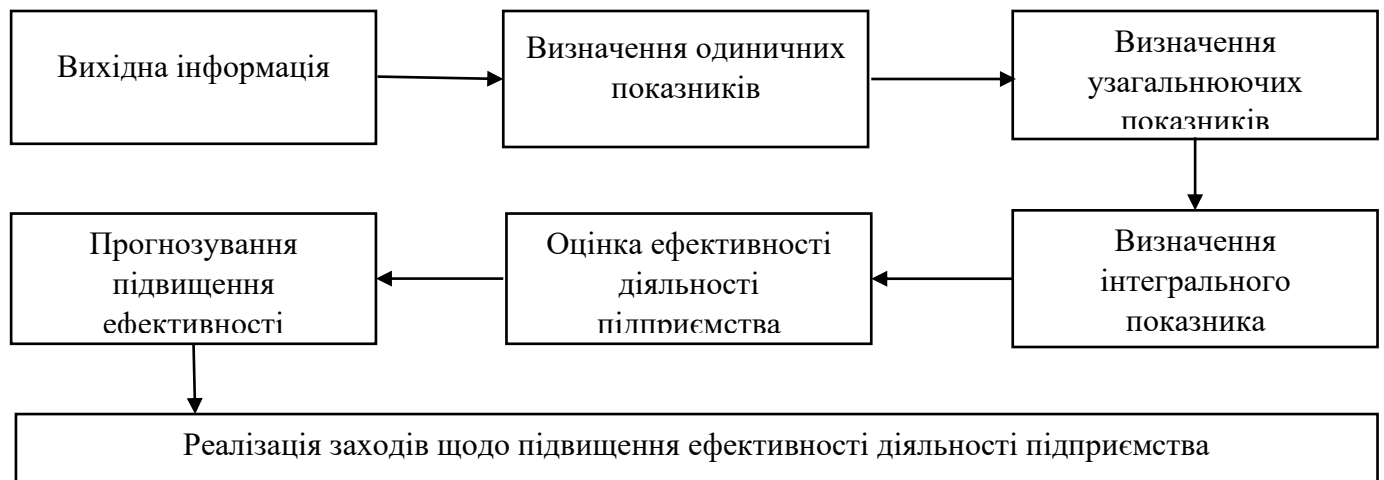

Рис. 1.5. Схема процесу оцінювання ефективності фінансової політики підприємства

Для комплексної оцінки дієвості фінансової політики підприємства необхідне методологічне забезпечення, яке охоплює ряд методів і прийомів. Комплексний аналіз фінансового стану підприємства з причини оцінки досягнутих фінансових результатів, яке здійснюється завдяки методам фінансового аналізу за даними фінансової звітності компанії, є фінансовим аналізом підприємства. Практика фінансового аналізу створила кілька основних методів аналізу: горизонтальний аналіз (аналіз часових інтервалів); вертикальний аналіз (або аналіз структури); аналіз тенденцій; аналіз відносних показників (фінансових коефіцієнтів); факторний аналіз; порівняльний аналіз [21, с. 184].

Фінансовий аналіз базується на фінансовій звітності компанії, яка є основним джерелом інформації для фінансового аналізу. Прийоми та методи складання

фінансової звітності є методами фінансового аналізу. Фінансовий аналіз компанії зазвичай складається з наступних етапів: оцінка майнового стану товариства та динаміки його змін; аналіз фінансових результатів підприємства; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності (фінансової стабільності); аналіз рентабельності [43, с. 327].

Для досягнення головної мети аналізу ефективності фінансової політики підприємства можуть бути використані різні методи аналізу: коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, оборотний, рівноважний. Безбородова Т.В. вважає, що для оцінки ефективності фінансової політики доцільно використовувати коефіцієнтний або комплексний метод, оскільки вони є найбільш масштабними та охоплюють усі сфери діяльності компанії. Ці методи представляють компанію та всі її контексти як взаємопов'язану систему руху фінансових ресурсів, що дозволяє найширше оцінити його фінансовий стан [22, с. 67].

Метод коефіцієнтів передбачає обрахунок системи коефіцієнтів, котрі досліджують господарювання компанії з усіх сторін та враховують вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан такої компанії.

Перевага даного методу аналізу ефективності фінансової політики компанії полягає в тому, що він дозволяє побачити сфери діяльності компанії, в котрих повстають проблеми, а також дає змогу вивчити причини, що їх призвели.

Головними недоліками коефіцієнтного методу аналізу ефективності фінансової політики підприємства є: відносно нелегкий процес створення результатів оцінювання; нестача нормативних значень більшості коефіцієнтів; ситуації, під час яких зміни значень коефіцієнтів у динаміці не можливо правильно інтерпретувати, через те, що значення для розрахунку безперестанно змінюються з часом. Тому цей метод слід застосовувати в компаніях, які встигають правильно інтерпретувати результати [29, с.38].

Через визначені недоліки методу коефіцієнтів дослідники визначають, що заради аналізу результативності фінансової політики компанії може бути

застосований комплексний метод оцінки результативності фінансової політики компанії, котрий включає: найбільш загальні показники діяльності підприємства; загальні показники фінансового стану (показники дохідності; показники рентабельності)[25, с. 133].

Комплексний аналіз фінансового стану дає змогу визначити задовільне чи незадовільне фінансове становище підприємства. Фінансова ситуація задовільна, якщо встановлено стійку платоспроможність, результативне застосування капіталу та своєчасну організацію розрахунків. Незадовільне фінансове становище – нестача оборотних коштів, непродуктивне розміщення ресурсів, наявність стабільної заборгованості по платежах, несприятливі тенденції у виробництві. Автор І. В. Васильчук вважає, що для оцінки ефективності фінансової політики підприємства доцільно використовувати інтегральний метод аналізу, який включає оцінку окремого (єдиного, сукупного) інтегрального показника. Такий інтегральний показник обчислюється на основі узагальнених показників щодо рівня платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства [11, с. 9]. При цьому, інтегральний показник можна будь-коли доповнити будь-якою чисельністю аналітичних напрямків та коефіцієнтів, що є перевагою даного методу. Недоліком є те, що з'являється певна незлагодженість понять «платоспроможність» та «ліквідність».

Агреговані показники, які використовуються для розрахунку інтегрального показника фінансового стану підприємства: рівень платоспроможності (коефіцієнт покриття; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності); рівень фінансової незалежності (коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансової стабільності; коефіцієнт маневреності власного капіталу); рівень якості активів (частка високоліквідних активів; коефіцієнт якості дебіторської заборгованості; коефіцієнт чистих обігових активів) [18, с.241].

Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств включає розрахунок таких комплексних показників як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса.

Проте всі ці моделі непридатні для вітчизняних економічних умов, оскільки були розроблені з використанням вибіркового сукупностей підприємств інших країн, а тому розглянуті параметри суттєво відрізняються від наших [13, с. 53].

Одним із методів оцінки ефективності фінансової політики підприємства є рейтингова оцінка. Метою даної оцінки ефективності фінансової політики компанії є виконання розрахунків у відносно короткий термін на основі обраної математичної моделі комплексного фінансового дослідження операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Об'єктами дослідження є операційна, інвестиційна та фінансова діяльність компанії. Рейтингова оцінка дає змогу виявити фактичні результати та обґрунтувати прогнозу тенденцію фінансового стану суб'єкта господарювання в короткостроковій або довгостроковій перспективі. Результатом такого аналізу буде кількісне вираження здатності досліджуваного об'єкта забезпечити стабільність фінансово-господарської діяльності, підвищити ринкову вартість підприємства та забезпечити доходи його власників у короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Методика рейтингової оцінки має такі переваги: 1) вона базується на комплексному багатовимірному підході до оцінки фінансової результатів компанії; 2) проводиться на підставі даних публічної фінансової звітності компанії; 3) враховує досягнення всіх конкурентів; 4) проводиться з урахуванням математичних моделей.

На основі вивчення різноманітних методів оцінки ефективності фінансової політики компанії зазначимо, що необхідність і практичне значення системної оцінки ефективності фінансової політики компанії переслідує ціль забезпечення систематичного доходу та дієвого використання коштів, додержання розрахунково-кредитної дисципліни, досягнення доцільного співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості заради результативної діяльності компанії та впливає на забезпечення стабільного фінансового стану якої-небудь компанії [15, с. 69].

Головними критеріями обрання методу оцінки можуть бути: часові ліміти(не рекомендується використовувати коефіцієнтний, комплексний чи інтегральний методи, якщо оцінка буде проведена найближчим часом); комплексність аналізу (деякі методи враховують не всі види діяльності компанії – конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо); наявність доступу до ґрунтовної інформації про діяльність компанії [54, с. 231].

Для успішної реалізації фінансової політики підприємства керівництву необхідно, по-перше, мати достовірну інформацію про зовнішнє середовище, і особливо знати його можливі коливання, по-друге, мати інформацію про поточні параметри звітності внутрішнього фінансового стану відповідно, і по-третє, мати якомога точний фінансовий аналіз, що дає змогу отримати кількісну оцінку результатів фінансової діяльності в окремих її аспектах як у статичі, так і в динаміці.

Крім того, компанія повинна проводити відкриту інформаційну політику, особливо щодо потенційних інвесторів, кредиторів, органів влади. Фінансова політика компанії, яка не підкріплена регулярною надійною інформаційною підтримкою з боку інвесторів, негативно впливає на ринкову вартість компанії, оскільки підвищує підозру та ризик власного збору недостовірної та достовірної інформації.

Отже, розробка та втілення фінансової політики охоплює фінансові, управлінські, економічні, юридичні й навіть технічні аспекти і тому потребує комплексного підходу. Фінансова політика визначає основну концепцію розвитку підприємства. Проте реалізується фінансова політика завдяки методам фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент більш пов'язаний з діяльністю, аналізом та підготовкою фінансових рішень, а фінансова політика адаптує існуючі методи відповідно до своєї мети, напрямів та завдань.

Висновки до розділу 1

Отже, політика, що визначається підприємством у своїх інтересах і реалізується через фінансові відносини і механізми є фінансовою, змістовно виражається у вирішенні таких аспектів: в оптимізації концепції управління фінансовими ресурсами щодо оптимального обсягу і захисту від ризику втрат; визначення основних напрямків їх поточного використання та на перспективу. Результативність та ефективність фінансової політики суб'єкта господарювання засвідчується ступенем досягнення визначених цілей і виконання завдань та максимальним рівнем показників результату при мінімальних затратних показниках, оцінюється як в цілому по підприємству так і по виробничих структурах, підрозділах й окремих посадових виконавцях підприємства. Фінансова політика реалізується на усіх ступенях фінансового управління. Це основа, на котрій базуються логічні підсумки спостережень фінансової науки.

Фінансова політика підприємства, як реалізація фінансового менеджменту, включає багато складових, таких як: облікова політика; кредитна політика; політика управління грошовими засобами; політика управління витратами; дивідендна політика тощо.

Розробка та втілення фінансової політики охоплює фінансові, управлінські, економічні, юридичні й навіть технічні аспекти і тому потребує комплексного підходу. Фінансова політика визначає основну концепцію розвитку підприємства. Проте реалізується фінансова політика завдяки методам фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент більш пов'язаний з діяльністю, аналізом та підготовкою фінансових рішень, а фінансова політика адаптує існуючі методи відповідно до своєї мети, напрямів та завдань.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ОПТИМАЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПрАТ «ОБОЛОНЬ»

2.1. Загально-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь»

Загально-економічна діяльність підприємства – це сукупність дій, пов'язаних з процесом прийняття і розробки господарських рішень в ході діяльності підприємства.

Основна мета загально-економічної характеристики діяльності підприємства – одержати невелику кількість ключових параметрів, які забезпечують об'єктивну картину фінансового стану підприємства, його прибутку та збитків, зміни структури активів та пасивів, розрахунків з кредиторами і дебіторами.

ПрАТ «Оболонь» – є одним з найпотужніших виробників пива, безалкогольних напоїв та мінеральних вод в Україні.

Основне призначення ПрАТ «Оболонь» – сприяти економічному та соціальному розвитку України шляхом задоволення потреб бізнесу, громадян та суспільства у цілому у продуктах діяльності ПрАТ «Оболонь»; постійне отримання дивідендів акціонерами відповідно до інтересів його кредиторів, працівників, ділових партнерів, держави та інших зацікавлених сторін та зростання ринкової вартості акцій.

Структура корпорації «Оболонь» формувалася роками під впливом стратегії розвитку, спрямованої на диверсифікацію виробництва, перехід на сировину власного виробництва, інноваційний підхід, повну екологічну безпеку та абсолютну соціальну відповідальність.

Відповідно до рішення річних Загальних зборів акціонерів у 2017 р. тип Товариства «Оболонь» змінено з публічного на приватне акціонерне товариство, через приведення діяльності Товариства у відповідність із Законом України «Про

акціонерні товариства». Основна інформація про ПрАТ «Оболонь» подана у таблиці 2.1:

Таблиця 2.1

Інформація про ПрАТ «Оболонь»

Скорочена назва	ПрАТ «Оболонь»
ЄДРПОУ	05391057
Юридична адреса	04212, м. Київ, Оболонський район, вул. Богатирська, буд. 3
Зареєстроване	Оболонська районна у місті Києві Державна Адміністрація, 02.12.2004
Галузева належність	11.05; 11.06; 11.07
Керівник	Булах Ігор Васильович, генеральний директор, тел.: (044) 412-84-10
E-mail	corp@kiev.obolon.ua

Корпорація «Оболонь» об'єднує 10 виробничих компаній по всій Україні. Загалом у корпорації працює майже 6 тисяч людей.

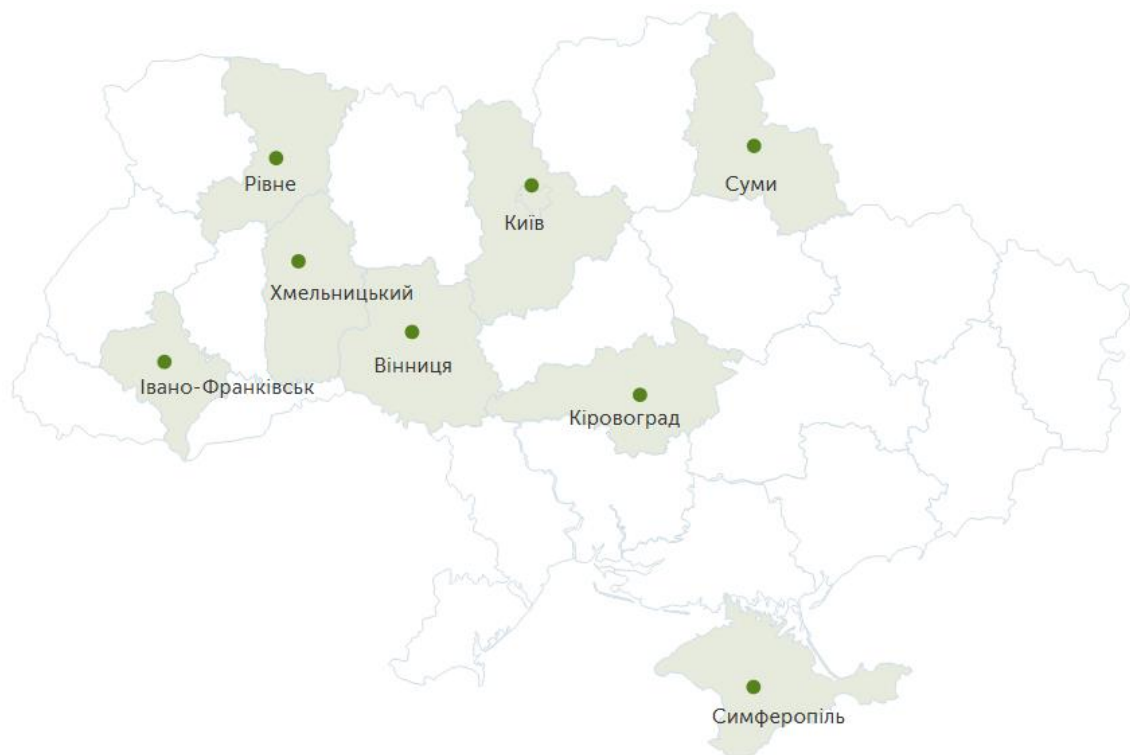

Рис. 2.1. Підприємства корпорації «Оболонь» на карті України

ПрАТ «Оболонь» має наступні дочірні підприємства: ДП ПрАТ «Оболонь» «Красилівське», Хмельницька обл., м. Красилів, вул. Будівельна, 3, ТОВ «Пивоварня Зіберта», Київська обл., м. Фастів, вул. Пушкінська, 3, ПП «Оболонь-Русь», Республіка Білорусь [23].

Органами ПрАТ «Оболонь» є:

- загальні збори акціонерів;
- наглядова рада;
- виконавчий орган;
- ревізійна комісія;
- президент ПрАТ «Оболонь» [23].

Рис. 2.2. Схема організаційної структури управління ПрАТ «Оболонь»

Вищим органом ПрАТ «Оболонь» – є Загальні збори акціонерів; вони приймають рішення з усіх питань діяльності підприємства. Найважливішими функціями Загальних зборів акціонерів є обрання керівних органів підприємства та розгляд фінансового звіту. У Загальних зборах акціонерів беруть участь особи, які включено до переліку акціонерів та, які мають право на таку участь, або ж їх представники.

Наглядова рада ПрАТ «Оболонь» – це орган, який захищає права акціонерів компанії, контролює та регулює діяльність Виконавчого органу. До складу

Наглядової ради ПрАТ «Оболонь» входять Голова Наглядової ради (Блощаневич Сергій Михайлович) та 12 членів.

ПрАТ «Оболонь» має одноосібний Виконавчий орган – Генеральний директор (Булах Ігор Васильович), який керує поточною діяльністю підприємства. Генеральний директор відповідальний за вирішення усіх питань, що стосуються поточної діяльності ПрАТ «Оболонь», за винятком питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів акціонерів та Наглядової ради. Генеральний директор ПрАТ «Оболонь» звітує перед загальними зборами акціонерів і перед Наглядовою радою, організовує виконання їх рішень; діє від імені підприємства в межах, встановлених статутом ПрАТ «Оболонь» і законом.

Загальні збори акціонерів ПрАТ «Оболонь» обирають Ревізійну комісію; вона займається перевіркою фінансово-господарської діяльності підприємства. Шляхом кумулятивного голосування, строком на три роки Ревізійна комісія підприємства обирається Загальними зборами. Членами Ревізійної комісії обирається Голова Ревізійної комісії підприємства з поміж них простою більшістю голосів від числа членів Ревізійної комісії. Ревізійна комісія здійснює моніторинг фінансово-господарської діяльності та ревізує результати діяльності підприємства за фінансовий рік. До складу Ревізійної комісії входять Голова Ревізійної комісії (Полюхович Олег Григорович) та 6 членів.

Гарантом стабільності ПрАТ «Оболонь» є Президент підприємства (Слободян Олександр Вячеславович), який уповноважується захищати інтереси та права ПрАТ «Оболонь» стосовно органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інвесторів та постачальників для забезпечення найефективнішої роботи підприємства. Президент ПрАТ «Оболонь» здійснює повноваження, визначені Статутом та Положенням про Президента, які затверджуються загальними зборами акціонерів.

Працівники ПрАТ «Оболонь» складаються з усіх громадян, які беруть участь у його діяльності на підставі трудового договору, а також інших форм, що регулюють

трудові відносини працівника з підприємством. Середня кількість працівників ПрАТ «Оболонь», що працюють на повний робочий день – 2487 осіб. Середня кількість фрілансерів та осіб, які працюють за сумісництвом – 9 осіб. Працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) на підприємстві немає.

ПрАТ «Оболонь» самостійно визначає форми та системи оплати праці, розмір заробітної плати, а також інші види оплати праці працівників, відповідно до чинного законодавства України.

Контроль фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» може здійснюватися за участю незалежного зовнішнього аудитора або аудиторської фірми, а також за допомогою механізмів внутрішнього контролю підприємства.

Система внутрішнього контролю ПрАТ «Оболонь» забезпечує реалізацію стратегічного, оперативного та поточного контролю фінансово-господарської діяльності підприємства:

– Наглядова рада опікується функціонуванням адекватної системи контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства (невід’ємною частиною якої є здійснення процедур внутрішнього контролю), а також за системою нагляду та моніторингу з боку зовнішніх аудиторів;

– Ревізійна комісія ПрАТ «Оболонь» контролює роботу фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою проведення перевірок. Обов’язки та права членів Ревізійної комісії, порядок та умови її обрання викладені законодавством, Статутом підприємства та положенням про Ревізійну комісію.

Річна фінансова звітність ПрАТ «Оболонь» підлягає обов’язковому аудиту. Підприємство здійснює незалежний зовнішній аудит із залученням аудиторів або ж аудиторських фірм, які мають право здійснювати аудиторську діяльність відповідно до чинного законодавства України. Обрання аудитора ПрАТ «Оболонь» та визначення умов договору, що підлягає укладенню з ним, визначення розміру оплати за його послуги здійснюється відповідно до положень чинного законодавства.

Ревізійна комісія та незалежний аудитор, що здійснюють нагляд за фінансово-господарською діяльністю ПрАТ «Оболонь», повинні бути незалежними від впливу інших органів підприємства, акціонерів та інших осіб, які можуть бути зацікавлені в результатах проведення контролю.

ПрАТ «Оболонь» забезпечує об'єктивний та професійний контроль за своєю фінансово-господарською діяльністю.

Організацію, облік та підготовку фінансової звітності здійснює ПрАТ «Оболонь» відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і Національних стандартів бухгалтерського обліку на підставі наказу про облікову політику № 1/0/3-14 від 02.01.2014 року, внесення змін згідно наказу № 1/1/3-14 від 02.09.2015 р. Бухгалтерська політика підприємства встановлює прямолінійний метод амортизації основних засобів. Оцінка вибуття товарних запасів проводиться за методом середньозваженої собівартості. Фінансові інвестиції оцінюються та відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю.

Перший фінансовий рік ПрАТ «Оболонь» починається з дня його державної реєстрації та закінчується 31 грудня поточного року. Наступні фінансові роки збігаються з календарем. Щорічний звіт та баланс ПрАТ «Оболонь» подаються Генеральним директором Загальним зборам акціонерів на затвердження після попереднього обговорення Наглядовою радою підприємства з рішеннями Ревізійної комісії за результатами аудиту.

У 1998 р. ПрАТ «Оболонь», перше в харчовій промисловості України, отримало сертифікат системи управління якістю ISO 9001. На даний момент підприємство сертифіковане та працює на основі системи управління якістю (ISO 9001:2015), системи управління безпечністю харчових продуктів (ISO 22 000:2018), системи екологічного керування (ISO 14 001:2015), системи управління безпекою та гігієною праці (ISO 45 001:2018).

Основними видами продукції ПрАТ «Оболонь» є: пиво; безалкогольні напої; сидр; слабоалкогольні напої; мінеральна та питна вода; промислові товари (солод, пивна дробина, бандажна стрічка, ПЕТф-преформа, універсальні ящики).

Рис. 2.3. Асортимент продукції ПрАТ «Оболонь»

Структура продуктового портфеля корпорації наведена на рис. 2.4:

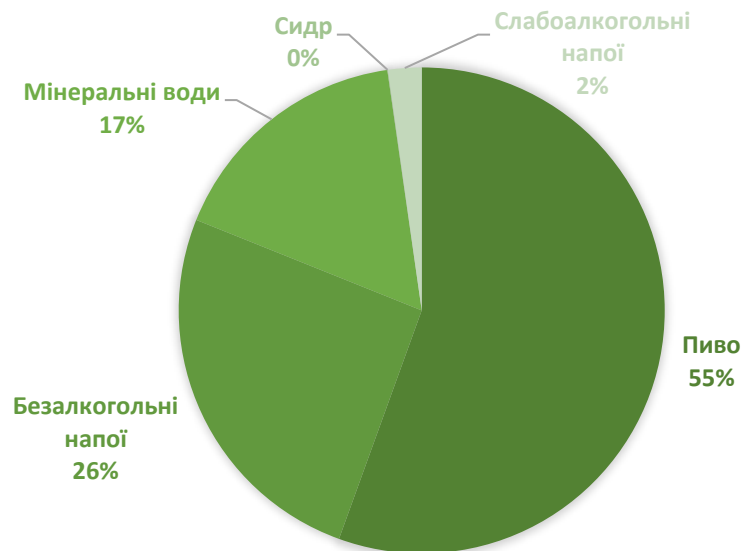

Рис. 2.4. Структура продуктового портфеля корпорації «Оболонь»

Дохід від операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр. наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Дохід від операційної діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Реалізація:							
Пиво	2638152	2843714	3156513	3344940	205562	312799	188427
Безалкогольні напої	673441	748154	806287	870131	74713	58133	63844
Слабоалкогольні напої	185500	260758	517393	676081	75258	256635	158688
Мінеральна вода	201785	308001	352398	222781	106216	44397	-129617
Інша реалізація	931046	716071	354824	259869	-214975	-361247	-94955
Послуги з доставки	333309	408463	529835	473946	75154	121372	-55889
Ретро-бонуси та маркетинг	(185694)	(206397)	(251102)	(298042)	-20703	-44705	-46940
Всього	4777539	5078764	5466148	5549706	301225	387384	83558

З таблиці 2.2 видно, що протягом досліджуваних років дохід ПрАТ «Оболонь» від реалізації збільшився: у 2018 р. – на 301225 тис. грн, у 2019 р. – на 387384 тис. грн, у 2020 р. – на 83558 тис. грн, у порівнянні з попередніми роками, що є позитивною тенденцією. Найбільшу частку в доходах підприємства займає реалізація пива.

Аналіз собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь» наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз собівартості реалізованої продукції ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Сировина і матеріали	2615756	2964581	2871665	2720154	348825	-92916	-151511
Амортизація	260619	232805	194820	169832	-27814	-37985	-24988
Комунальні послуги	309458	377743	337403	279126	68285	-40340	-58277

Заробітна плата	159250	152544	182161	246290	-6706	29617	64129
Ремонт та технічне обслуговування	99885	116697	122090	159424	16812	5393	37334
Інші виробничі витрати	120200	51305	41737	28 081	-68895	-9568	-13656
Всього	3878473	4292370	3749876	3602907	413897	-145799	-146969

З таблиці видно, що у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. собівартість реалізованої продукції становила 4292370 тис. грн та збільшилася на 413897 тис. грн, в основному за рахунок збільшення витрат на сировину і матеріали (на 348825 тис. грн), комунальні послуги (на 68285 тис. грн) та на ремонт та технічне обслуговування (на 16812 тис. грн). У 2019 р. у порівнянні з 2018 р. собівартість реалізованої продукції становила 3749876 тис. грн та скоротилася на 145799 тис. грн., в основному за рахунок зменшення витрат на сировину і матеріали (на 92916 тис. грн.), амортизацію (на 37985 тис. грн.) та комунальних послуг (на 40340 тис. грн.). А у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. собівартість реалізованої продукції склала 3602907 тис. грн. та скоротилась на 146969 тис. грн., в основному за рахунок скорочення витрат на сировину і матеріали (на 151511 тис. грн.), амортизацію (на 24988 тис. грн.) та на комунальні послуги (на 58277 тис. грн.). Зменшення показника собівартості реалізованої продукції може бути пов'язано зі скороченням випуску продукції, зі зміною структури виробництва (зменшення частки трудомісткої продукції у загальному обсязі виробництва), зі зменшенням змінних витрат (зниження цін на сировину, матеріали, електроенергію, паливо тощо) і через зменшення суми постійних витрат..

Аналіз витрат на збут ПрАТ «Оболонь» наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз витрат на збут ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Реклама і маркетинг	122216	117965	130018	145088	-4251	12053	15070
Транспортні витрати	313305	396695	527957	467202	83390	131262	-60755
Заробітна плата та нарахування на зарплату	169674	198068	227669	273837	28394	29601	46168
Амортизація	169164	201590	196646	199954	32426	-4944	3308
Пакування	75620	80915	19009	21175	5295	-61906	2166
Ремонт та технічне обслуговування основних засобів	28262	29079	34510	39041	817	5431	4531
Оренда	3198	1789	980	1021	-1409	-809	41
Інші витрати на збут	44215	46083	53157	39520	1868	7074	-13637
Всього	612349	675489	661989	1186838	63140	-13500	524849

З таблиці видно, що у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. витрати на збут ПрАТ «Оболонь» становили 675489 тис. грн та збільшилися на 63140 тис. грн, в основному за рахунок зростання транспортних витрат (на 83390 тис. грн), заробітної плати та нарахувань на неї (на 28394 тис. грн), амортизації (на 32426 тис. грн) та за рахунок збільшення витрат на ремонт та технічне обслуговування основних засобів (на 817 тис. грн). У 2019 р. в порівнянні з 2018 р. витрати на збут ПрАТ «Оболонь» становили 661989 тис. грн зменшилися на 13500 тис. грн., в основному за рахунок зменшення витрат на пакування (на 61906 тис. грн), амортизації (на 4944 тис. грн), оренди (на 809 тис. грн). А у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. витрати на збут знову збільшилися на 524849 тис. грн., в основному за рахунок збільшення витрат на заробітну плату та нарахувань на неї (на 46168 тис. грн), витрат на рекламу і маркетинг (на 15070 тис. грн), амортизації (на 3308 тис. грн), витрат на пакування (на 2166 тис. грн.), витрат на ремонт та технічне обслуговування основних засобів (на 4531 тис. грн).

Агрегований баланс ПрАТ «Оболонь» представлено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Агрегований аналітичний баланс ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Актив							
Необоротні активи	5216689	5004205	4693164	4386805	-212484	-311041	-306359
Запаси і витрати	750563	719638	753270	1015849	-30925	33632	262579
Кошти, розрахунки та інші активи	46172	16876	16228	17048	-29296	-648	820
БАЛАНС	6881460	6110149	5857096	5889058	-771311	-253053	31962
Пасив							
Власний капітал	2495482	2082548	2336100	2673996	-412934	253552	337896
Довгострокові зобов'язання	2786127	1297478	867166	1020282	-1488649	-430312	153116
Поточні зобов'язання	1599851	2730123	2653830	2194780	1130272	-76293	-459050
БАЛАНС	6881460	6110149	5857096	5889058	-771311	-253053	31962

З таблиці 2.5 видно, що необоротні активи ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. зменшуються на 212484 тис. грн, що є негативним явищем, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. необоротні активи також зменшились на 311041 тис. грн, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. зменшились на 306359 тис. грн, що свідчить про погіршення майнового стану підприємства, що є негативним явищем. У 2019 р. власний капітал підприємства збільшився на 253552 тис. грн, а у 2020 р., в порівнянні з попереднім періодом, на 337896 тис. грн, що свідчить про підвищення добробуту інвесторів та власників підприємства. Сума довгострокових зобов'язань підприємства у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. збільшилася на 153116 тис. грн, що з одного боку зменшує ризики втрати поточної ліквідності, але з іншого боку збільшує рівень процентних платежів. В цілому баланс має як позитивні ознаки, так і негативні.

Динаміка зміни суми зносу та первісної вартості основних засобів ПрАТ «Оболонь» зображено на рис. 2.5.

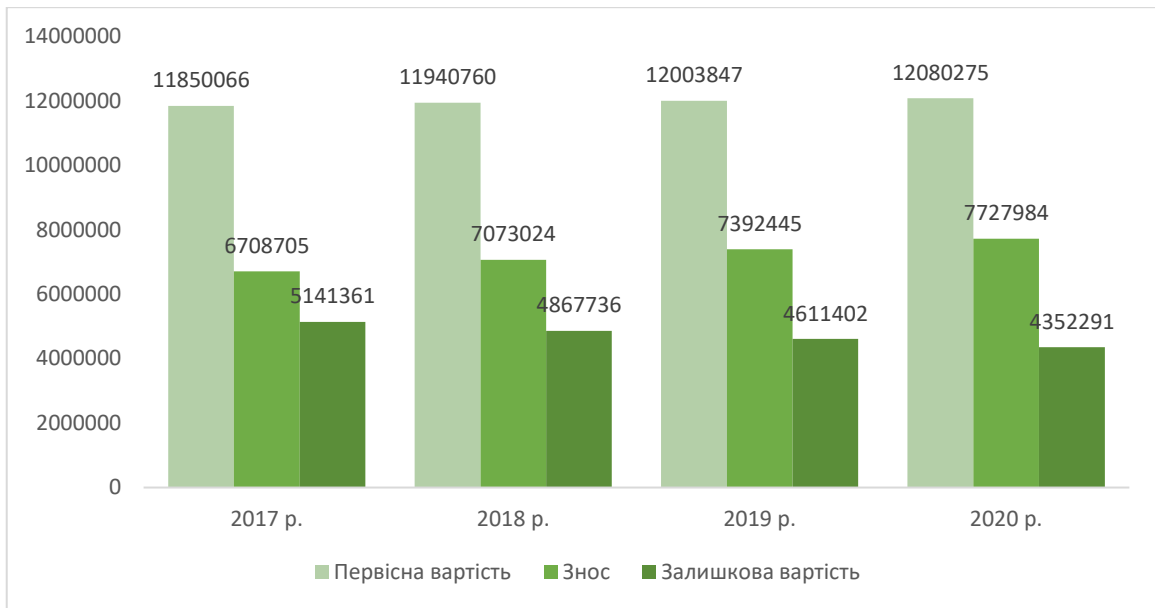

Рис. 2.5. Вартість основних засобів ПрАТ «Оболонь»

З рис. 2.5 видно, що первісна вартість основних засобів ПрАТ «Оболонь» збільшується з кожним роком (у 2018 р – на 90694 тис. грн, у 2019 р. – на 63087 тис. грн, а у 2020 р – на 76428 тис. грн), так само як і знос (у 2018 р. – на 364319 тис. грн, у 2019 р. – на 289421 тис. грн, а у 2020 р. – на 335539 тис. грн), збільшення вартості основних засобів може розцінюватися як підвищення виробничого потенціалу підприємства. Залишкова вартість основних засобів підприємства, навпаки, з кожним роком зменшується (у 2018 р. – на 273625 тис. грн, у 2019 р. – на 256334 тис. грн, а у 2020 р. – на 259111 тис. грн), що свідчить про зниження виробничого та збутового потенціалу підприємства.

Аналіз оборотних активів ПрАТ «Оболонь» представлено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз оборотних активів ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.		2018р.		2019р.		2020р.		Відхилення					
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	Абсолютне, тис. грн			Відносне, %		
1	4	5	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Запаси:	750563	45,1	719638	65,1	753270	64,7	1015849	67,6	-30925	33632	262579	-4,1	4,7	34,9
-виробничі запаси	0	0	0	0	559903	48,1	824163	54,9	0	559903	264260	-	48,1	6,8
-готова продукція	0	0	0	0	72341	6,2	84609	5,6	0	72341	12268	-	6,2	-0,6
-товари	0	0	0	0	53287	4,6	33534	2,2	0	53287	-19753	-	4,6	-2,4
Дебіторська заборгованість	851581	51,2	338771	30,6	753270	64,7	463373	30,8	-512810	414499	-289897	-60,2	122,4	-38,5
Грошові кошти та їх еквіваленти	46172	2,8	16876	1,5	16228	1,4	17048	1,2	-29296	-648	820	-63,4	-3,8	5,1
Інші оборотні активи	16455	1,0	30659	2,8	18927	1,6	5983	0,4	14204	-11732	-12944	86,3	-38,3	-68,4
Разом оборотних активів	1664771	100	1105944	100	1163932	100	1502253	100	-558827	57988	338321	-33,6	5,2	29,1

З таблиці 2.6 видно, що у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. спостерігається скорочення оборотних активів на 558827 тис. грн або на 33,6%, що оцінюється негативно; та відбуваються зміни в структурі оборотних активів. У 2019 р. в порівнянні з 2018 р. спостерігається приріст оборотних активів на 57988 тис. грн або на 5,2%, цей факт свідчить про підвищення потенціалу підприємства генерувати прибуток для власників, адже сума активів, що приймає участь у виробничому, інвестиційному та фінансовому процесі росте, а у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. – приріст на 338321 тис. грн або на 29,1%, що оцінюється також позитивно.

У 2018 р. спостерігається зменшення запасів (виробничих запасів, готової продукції, товарів) (на 30925 тис. грн або на 4,1%); цю тенденцію можна вважати негативною, оскільки процес зменшення запасів супроводжується зменшенням грошових коштів у 2018 р. на 29296 тис. грн або на 63,4% (що є свідченням зменшення частки власних джерел у фінансуванні виробничого процесу), а також скороченням дебіторської заборгованості у 2018 р. на 512810 тис. грн. або на 60,2% та свідчить про скорочення масштабів діяльності підприємства, недовантаження виробничої потужності, перебої у процесі виробництва, що в кінцевому підсумку негативно позначається на фінансовому стані ПрАТ «Оболонь». У 2018-2020 рр. спостерігається збільшення запасів (виробничих запасів, готової продукції, товарів) (у 2019 р. – на 33632 тис. грн або на 4,7%, а у 2020 р. – на 262579 тис. грн або на 34,9%); цю тенденцію можна вважати позитивною, оскільки процес збільшення запасів супроводжується збільшенням грошових коштів у 2019 р. на 820 тис. грн або на 5,1% та у 2020 р. на 172 тис. грн або на 1%, а також зростанням дебіторської заборгованості у 2020 р. на 124602 тис. грн. або на 36,8%. Скорочення питомої ваги дебіторської заборгованості у 2020 р. в порівнянні з 2019 р., з одного боку, стримує збут продукції і послуг, але з іншого боку – позитивно впливає на фінансові витрати, адже немає необхідності залучати додаткові кошти для фінансування цього елемента активів, тобто така тенденція свідчить про зменшення ризиковості кредитної політики ПрАТ «Оболонь» в галузі продажів.

Інші оборотні активи підприємства у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. – зросли на 14204 тис. грн або на 86,3%, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшилися на 11732 тис. грн або на 38,3%, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. – зменшилися на 12944 тис. грн або на 80,5%.

Показники майнового стану підприємства характеризують стан та структуру активів підприємства у сукупності з джерелами їх покриття. Ці показники можна розділити на дві групи: показники, що визначають стан основних засобів, та показники, що визначають стан оборотних коштів [2].

Проведемо аналіз майнового стану ПрАТ «Оболонь». З таблиці 2.7 випливає, що загальна сума майна ПрАТ «Оболонь» протягом 2018 р. у порівнянні з 2017 р. становила 6110149 тис. грн та скоротилася на 771311 тис. грн або на 0,11%. Це скорочення відбулося головним чином за рахунок зменшення абсолютної величини необоротних активів у 2018 р. на 212484 тис. грн або на 0,04%. Скорочення необоротних активів у 2018 р. сталося за рахунок зменшення залишкової вартості основних засобів (273625 тис. грн або на 0,05%), що є негативним явищем, оскільки може свідчити про недостатнє їх оновлення. Протягом 2019 р. у порівнянні з 2018 р. загальна сума майна підприємства також зменшилася на 253053 тис. грн або на 4,14%, це скорочення відбулося головним чином за рахунок зменшення абсолютної величини необоротних активів у 2019 р. на 311041 тис. грн або на 6,22%. Зменшення відстрочених податкових активів можна вважати позитивною динамікою. А протягом 2020 р. у порівнянні з 2019 р. загальна сума майна підприємства збільшилася на 31962 тис. грн або на 0,55%. Це зростання відбулося головним чином за рахунок збільшення абсолютної величини оборотних активів у 2020 р. на 338321 тис. грн або на 29,07%.

Таблиця 2.7

Аналіз майнового стану ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Питома вага, %				Темп зростання, %		
					2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2018/2017	2019/2018	2020/2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Необоротні активи											
Нематеріальні активи	8337	6857	6026	4686	0,12	0,11	0,10	0,08	-17,75	-12,12	-22,24
Незавершені капітальні інвестиції	48455	20201	18141	11272	0,7	0,33	0,31	0,19	-58,31	-10,20	-37,86
Основні засоби	5141361	4867736	4611402	4352291	74,71	79,67	78,73	73,90	-5,32	-5,27	-5,62
Довгострокові фінансові інвестиції	18522	109397	57581	18542	0,27	1,79	0,98	0,31	490,63	-47,37	-67,80
Дебіторська заборгованість	0	0	14	14	0	0	0,00	0,00	-	-	0
Відстрочені податкові активи	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	-	-	-
Усього за розділом I	5216689	5004205	4693164	4386805	75,81	81,90	80,13	74,49	-4,07	-6,22	-6,53
II. Оборотні активи											
Запаси	750563	719638	753270	1015849	10,91	11,78	12,86	17,25	-4,12	4,67	34,86
Дебіторська заборгованість	851581	338771	375507	463373	12,38	5,54	6,41	7,87	-60,22	10,84	23,40
Грошові кошти та їх еквіваленти	46172	16876	16228	17048	0,67	0,28	0,28	0,29	-63,45	-3,84	5,05
Інші оборотні активи	16455	30659	18927	5983	0,24	0,50	0,32	0,10	86,32	-38,27	-68,39
Усього за розділом II	1664771	1105944	1163932	1502253	24,19	18,10	19,87	25,51	-33,57	5,24	29,07
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
Всього майна	6881460	6110149	5857096	5889058	100	100	100	100	-11,21	-4,14	0,55

Оборотні активи ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. становили 1105944 тис. грн та зменшилися на 0,34%. Серед оборотних активів у 2018 р. спостерігається зменшення запасів, грошових коштів та їх еквівалентів, що є негативним явищем для підприємства. Скорочення дебіторської заборгованості у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. на 512810 тис. грн або на 0,6% можна вважати позитивним явищем за умови зростання доходів підприємства. У 2020 р. в порівнянні з 2019 р. оборотні активи підприємства збільшилися на 29,07% та становили 1502253 тис. грн. Серед оборотних активів у 2020 р. спостерігається збільшення запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та їх еквівалентів, що є позитивним явищем для підприємства.

Аналіз майнового стану ПрАТ «Оболонь» свідчить про те, що в структурі майна підприємства переважають необоротні активи (2017 р. – 75,81%; 2018р. – 81,9%; 2019р. – 80,13%; 2020р. – 74,49%), решта припадає на оборотні активи (2017 р. – 24,19%; 2018 р. – 18,1%; 2019р. – 19,87%; 2020р. – 25,51%). Найбільш важливим елементом необоротних активів були основні засоби (2017 р. – 74,71%; 2018р. – 79,67%; 2019р. – 78,73%; 2020р. – 73,90%). Найбільш важливими елементами оборотних активів були запаси (2017 р. – 10,91%; 2018 р. – 11,78%; 2019р. – 12,86%; 2020р. – 17,25%) та дебіторська заборгованість (2017 р. – 12,38%; 2018 р. – 5,54%; 2019р. – 6,41%; 2020р. – 7,87%).

У таблиці 2.8 надається аналіз ефективності використання майна підприємства:

Таблиця 2.8

Аналіз показників майнового стану ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Частка активної частини основних засобів	66,67	66,29	66,53	66,18	-0,38	0,24	-0,35
Коефіцієнт накопичення зносу	0,57	0,59	0,62	0,64	0,02	0,03	0,02
Коефіцієнт придатності	0,43	0,41	0,38	0,36	-0,02	-0,03	-0,02

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність основних засобів	0,26	0,16	0,05	0,08	-0,1	-0,11	0,03
Індекс постійного активу	2,09	2,4	2,0	1,64	0,31	-0,4	-0,36
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,86	0,91	0,89	0,89	0,05	-0,02	0
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,75	0,8	0,79	0,74	0,05	-0,01	-0,05
Коефіцієнт мобільності	0,32	0,22	0,25	0,34	-0,1	0,03	0,09
Фондомісткість	1,05	0,98	1,15	1,24	-0,07	0,17	0,09
Фондоозброєність	2029,77	2012,28	1369,82	1959,7	-17,49	-642,46	589,88
Фондовіддача	0,95	1,01	1,15	1,27	0,06	0,13	0,12

З таблиці 2.8 видно, що частка активної частини основних засобів ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшилася на 0,38 п. п. і становила 66,29%, що є позитивним явищем; у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. частка активної частини збільшилася на 0,24 п. п. та становила 66,53%, що є негативним явищем, а вже у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. – знову зменшилася на 0,35 п. п. і становила 66,18%, що є позитивним явищем. Коефіцієнт накопичення зносу свідчить про ступінь фізичного старіння основних засобів, протягом всіх досліджуваних років він має тенденцію до зростання. Коефіцієнт реальної вартості майна протягом 2017-2020 рр. є вищим за 0,5, що свідчить про забезпеченість виробничого процесу ПрАТ «Оболонь» засобами виробництва. Коефіцієнт мобільності у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшився на 0,1; у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. збільшився на 0,03, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. – на 0,09.

Найвища фондомісткість спостерігалася у 2020 р., тобто частка вартості основних засобів у складі вартості виробленої продукції була найвищою, а саме 1,24 грн вартості основних засобів на 1 грн виробленої продукції, у 2017 р. – 1,05 грн, у 2018 р. – 0,98 грн, а у 2019 р. – 1,15 грн. Збільшення фондоозброєності у 2020 р. в порівнянні з попереднім роком пов'язане зі зменшенням середньооблікової чисельності робітників ПрАТ «Оболонь» з 3460 до 2287 осіб.

Отже, ПрАТ «Оболонь» є найбільшим національним виробником пива в Україні зі 100% українським капіталом. Підприємство є одним з трьох лідерів на ринку пива, де воно представлено шістьма пивним брендами усіх цінових категорій. Окрім міцних позицій на ринку пива, ПрАТ «Оболонь» активно зміцнює свої позиції і на ринку безалкогольних напоїв. Основними ринками збуту продукції підприємства є Україна, Білорусь, Молдова та країни Прибалтії. Дослідивши фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Оболонь», можна зробити висновок, що воно не є збитковим підприємством, про це свідчать результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства, підприємству не загрожує банкрутство.

2.2. Оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Оцінка фінансового стану – це комплекс заходів щодо вивчення та аналізу результатів фінансово-господарської діяльності організацій, підприємств, фірм з метою визначення рівня ефективності використання основних фондів і оборотних коштів для реалізації програм (статутних завдань) організацій, установ, виявлення можливих недоліків, порушень, невикористаних резервів підвищення результативності діяльності[41].

Основними завданнями аналізу фінансового стану є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами; об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів; визначення ефективності використання фінансових ресурсів[46].

Ліквідність – це здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання шляхом перетворення активів у грошові кошти. Ліквідність

розглядають з двох позицій: 1) як час, необхідний для продажу активу; 2) як суму, отриману від продажу активу [2].

Таблиця 2.9

Показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)			Норма т. знач.
					2018-2017	2019-2018	2020-2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,01	0,01	0,007	-0,02	0	-0,003	0,2-0,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,56	0,13	0,15	0,22	-0,43	0,02	0,07	0,8-1
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,04	0,41	0,44	0,68	-0,63	0,03	0,24	1,5-2
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,57	0,14	0,15	0,22	-0,43	0,01	0,07	0,8-1
Коефіцієнт мобільності активів	0,32	0,22	0,25	0,34	-0,1	0,03	0,09	-
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	2,79	5,01	9,38	6,94	2,22	4,37	-2,44	-

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити в поточний момент або найближчим часом. У 2017 р. ПрАТ «Оболонь» на 3% змогло погасити всі свої короткострокові борги, у 2018 р. – на 1%, у 2019 р. – також на 1% та у 2020 р. – лише на 0,7%, що не відповідає нормативним значенням, платоспроможність вважається недостатньою.

Коефіцієнт швидкої ліквідності допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану. У 2017 р. даний коефіцієнт ПрАТ «Оболонь» становив 0,56, у 2018 р. – 0,13, у 2019 р. – 0,15 та у 2020 р. – 0,22, що не відповідає нормативним значенням.

Коефіцієнт поточної ліквідності вимірює загальну ліквідність і показує, наскільки поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. У 2018-2020рр. цей коефіцієнт був менший за 1 (0,41, 0,44 та 0,68

відповідно), що свідчить про те, що загальної величини оборотних активів ПрАТ «Оболонь» недостатньо для погашення всіх поточних зобов'язань.

Коефіцієнт критичної ліквідності показує на скільки можливо буде погасити поточні зобов'язання, якщо положення на підприємстві стане дійсно критичним. У 2017 р. даний коефіцієнт ПрАТ «Оболонь» становив 0,57, у 2018 р. – 0,14, у 2019 р. – 0,15 та у 2020 р. – 0,22, що не відповідає нормативним значенням.

З таблиці 2.9 можна зробити висновок, що показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» протягом аналізованого періоду демонструють негативну динаміку. До того ж, усі вони є нижчими за нормативні значення, що є свідченням недостатньої платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді. Позитивна динаміка спостерігається лише у 2017 році, коли відбулося зростання всіх показників ліквідності. У цілому можна сказати, що підприємство є платоспроможним, але недостатньо ліквідним.

Рентабельність – це інтегральний показник, який відображає ефективність роботи підприємства, що спрямоване на отримання прибутку за короткий термін і який вказує на якість управлінських рішень, пов'язаних з фінансовою, операційною та інвестиційною діяльністю підприємства [2].

Таблиця 2.10

Показники рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Рентабельність продукції за валовим прибутком	-0,39	-0,18	-0,28	-0,36	0,21	-0,1	-0,08
Валова рентабельність продажу	0,28	0,16	0,22	0,27	-0,12	0,06	0,05
Рентабельність активів	0,03	-0,06	0,04	0,06	-0,09	0,1	0,02
Рентабельність власного капіталу	0,07	-0,18	0,11	0,13	-0,25	0,29	0,02
Рентабельність виробництва за операційним прибутком	0,01	0,0	0,05	0,11	-0,01	0,05	0,06

З таблиці 2.10 видно, що ефективність діяльності ПрАТ «Оболонь» протягом аналізованого періоду знизилася. Про це свідчить зниження усіх показників рентабельності, крім тих, що розраховані за валовим прибутком. Рентабельність продукції за валовим прибутком ПрАТ «Оболонь» за аналізований період дорівнювала від'ємному значенню, що свідчить про те, що на 1 гривню собівартості реалізованої продукції не було отримано валового прибутку, тобто діяльність була збитковою. Валова рентабельність продажу свідчить про зниження ефективності продажу продукції ПрАТ «Оболонь». Загалом, всі показники рентабельності мають негативну динаміку, що свідчить про зниження інвестиційної привабливості підприємства та зменшення добробуту власників. Це дає змогу стверджувати про недостатню привабливість вкладання коштів у дане підприємство порівняно з альтернативними джерелами інвестування на ринку. Таким чином, оцінка динаміки показників рентабельності підприємства свідчить про зниження прибутковості ПрАТ «Оболонь» в досліджуваних роках.

Аналіз фінансової стійкості підприємства – одна з найважливіших характеристик його діяльності та фінансово-економічного добробуту. Вона характеризує результат його поточного, інвестиційного та фінансового розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів та відображає здатність підприємства погашати свої борги та зобов'язання та збільшувати економічний потенціал [2].

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,57	0,52	0,55	0,63	-0,05	0,03	0,08
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,77	0,55	0,66	0,83	-0,22	0,11	0,17
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,36	0,34	0,40	0,45	-0,02	0,06	0,05
Коефіцієнт фінансової залежності	0,64	0,66	2,51	2,2	0,02	-0,42	-0,31
Коефіцієнт фінансового ризику	1,76	1,93	1,51	1,2	0,17	-0,42	-0,31

З таблиці 2.11 видно, що структура капіталу в цілому покращилася, хоча ПрАТ «Оболонь» має вищий середнього рівень залежності від кредиторів. Так, позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості (2018-2020 рр.) свідчить про підвищення цієї характеристики підприємства, але значення показника свідчить про переважання позикового капіталу в структурі пасивів. Зростання коефіцієнтів фінансової стабільності та автономії свідчить про збільшення незалежності підприємства, яке сталося за рахунок власного капіталу.

Значення коефіцієнта автономії свідчить про те, що у 2017 році власний капітал ПрАТ «Оболонь» становив 36% від загального капіталу, у 2018 році – 34%, у 2019 році – 40%, а у 2020 році – 45%. Це значення нижче рекомендованого нормативу, але в цілому зростання перших трьох коефіцієнтів є позитивним явищем. Коефіцієнти фінансового ризику і фінансової залежності відповідно скоротилися протягом періоду, що вказує на зменшення фінансового ризику неплатоспроможності внаслідок зменшення ступеня залежності від кредиторів.

Таблиця 2.12

**Визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний оборотний капітал	-2721207	-2921657	-2357064	-1712809	-200450	564593	644255
Робочий капітал	64920	-1624179	-1489898	-692527	-1689099	134281	797371
Загальна сума джерел фінансування запасів і витрат	2058203	-1026217	1163932	1502253	-3084420	2190149	338321
Коефіцієнт фінансового левериджу	1,12	0,62	1,51	1,2	-0,5	0,89	-0,31

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-3471770	-3641295	-3110334	-2728658	-169525	530961	381676
Надлишок або нестача робочого капіталу	-685643	-2343817	-2243168	-1708376	-1658174	100649	534792
Надлишок або нестача загальної величини джерел фінансування запасів і витрат	1176416	-1776780	410662	486404	-2953196	2187442	75742
Тип фінансової стійкості	не стійкий	не стійкий	не стійкий	не стійкий	-	-	-

З таблиці 2.12 видно, що протягом 2017-2020 рр. величина власного оборотного капіталу ПрАТ «Оболонь» набуває від'ємного значення, що є негативним явищем та свідчить про переважання позикових коштів над власними. Робочий капітал підприємства у 2018-2020 рр. також є від'ємним (-1624179 тис. грн, -1489898 тис. грн та -692527 тис. грн відповідно), лише у 2017 р. він набуває додатного значення і становить 64920 тис. грн, що є позитивним явищем. Можна зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» не вистачає власного оборотного капіталу та робочого капіталу для фінансування загальної величини запасів і витрат. Повністю всі запаси і витрати покриваються лише загальною величиною джерел фінансування, що вказує на нестійкий фінансовий стан.

Ділова активність в широкому розумінні – це весь комплекс зусиль, що спрямовує підприємство на ринках продукції, праці, капіталу. Тобто, це виробнича та комерційна діяльність підприємства. Ділова активність підприємства з фінансової точки зору проявляється насамперед у швидкості обороту його засобів. Аналіз її полягає у досліджуванні рівнів і динаміки різнобічних фінансових коефіцієнтів

оберненості, які є відносними показниками фінансових результатів діяльності господарюючого суб'єкта [2].

Таблиця 2.13

**Аналіз ділової активності ПрАТ «Оболонь» (щодо використання активів)
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу (К _{оА}), оборотів	0,86	0,78	0,91	2,07	-0,08	0,13	1,16
Період обороту загального капіталу (Т _{оА}), днів	425	467	394	175	42	-73	-219
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів (К _{омЗ}), оборотів	3,09	3,67	3,86	4,16	0,58	0,19	0,3
Тривалість одного обороту мобільних засобів (Т _{омЗ}), днів	118	99	94	87	-19	-5	-7
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних засобів (запасів) (К _{оз}), оборотів	6,03	5,84	7,42	4	-0,19	1,58	-3,42
Період одного обороту матеріальних оборотних засобів (Т _{оз}), днів	60	62	48	91	2	-14	43
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (К _{одЗ}), оборотів	6,74	8,53	15,09	11,28	1,79	6,56	-3,81
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (Т _{одЗ}), днів	54	42	23	32	-12	-19	9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К _{окЗ}), оборотів	5,53	4,62	1,45	6,18	-0,91	-3,17	4,73
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (Т _{окЗ}), днів	66	79	248	59	13	169	-189
Коефіцієнт оборотності грошових коштів (К _{огк}), оборотів	177,42	161,11	330,24	325,53	-16,31	169,13	-4,71
Тривалість одного обороту грошових коштів (Т _{огк}), днів	2	2	1	1	0	-1	0
Фондовіддача (Фв)	0,95	1,02	1,15	1,27	0,07	0,13	0,12

Проаналізувавши ділову активність ПрАТ «Оболонь» (щодо використання активів) за 2017-2020рр., можна зробити наступні висновки. Коефіцієнт загальної оборотності капіталу у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. має негативну динаміку,

показник зменшився на 0,08 обертів. А у 2019-2020 рр. коефіцієнт загальної оборотності капіталу має позитивну динаміку, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. показник збільшився на 0,13 обертів, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. – на 1,16 обертів, що означає прискорення кругообігу засобів підприємства або зростання цін (у випадках зниження рентабельності підприємства та рентабельності необоротних активів) і є позитивним явищем. Даний коефіцієнт не перевищує 1 у 2018 та 2019 рр., що може говорити про не достатню інтенсивність обертання майна в доході. Період обороту загального капіталу у 2019 р. в порівнянні з 2020 р. скоротився на 73 дні, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. скоротився на 219 днів, це є позитивною ознакою і свідчить про прискорення швидкості обертання загального майна в доходах підприємства.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. збільшився на 1,79 обертів, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. збільшився на 6,56 обертів, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. скоротився на 3,81 обертів. Зростання коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості означає збільшення швидкості сплати заборгованості підприємству, зменшення продажу в кредит. В 2019 р. у порівнянні з 2018 р. знизилася тривалість одного обороту дебіторської заборгованості на 19 днів, що оцінюється позитивно.

Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. мав тенденцію до спаду на 3,17 оберти, що свідчить про уповільнення швидкості сплати заборгованості ПрАТ «Оболонь».

Показник фондівдача має позитивну тенденцію, у 2020 р. в порівнянні з 2018 р. він збільшився на 0,25, це свідчить про достатній обсяг реалізації або про достатній рівень інвестування в ці види активів.

Підприємство має досить високі показники оборотності грошових коштів, що є позитивним явищем, оскільки кошти не осідають на рахунках, а перевтілюються в матеріальну форму. Негативним явищем можна назвати низьку швидкість обертання

запасів ПрАТ «Оболонь», причиною чого є повільна реалізація товарів і готової продукції.

Таблиця 2.14

**Аналіз ділової активності ПрАТ «Оболонь» (щодо пасивів)
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборненості власного капіталу (К _{ОВК}), обертів	2,59	2,44	2,18	2,21	-0,15	-0,26	0,03
Період окупності власного капіталу (Т _{ОВК}), днів	141	149	167	165	8	18	-2
Коефіцієнт оборненості інвестованого капіталу (К _{ІК}), обертів	0,87	0,97	1,71	1,5	0,1	0,74	-0,21
Період окупності інвестованого капіталу (Т _{ІК}), днів	419	377	213	243	-42	-164	30
Коефіцієнт обертання робочого капіталу (К _{ОРК}), обертів	-7,17	1,43	1,65	8,01	8,6	0,22	6,36
Період обертання робочого капіталу (Т _{ОРК}), днів	-50	255	221	45	305	-34	-176

Аналіз таблиці показує, що коефіцієнт оборненості власного капіталу у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшився на 0,15 обертів, у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшився на 0,26 обертів, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. збільшився на 0,03 обертів, що свідчить про погіршення ділової активності в розрізі пасивів. Даний показник є занадто великим порівняно з іншими показниками оборотності, що означає значне перевищення рівня продажів над вкладеним капіталом, що веде до зростання кредитних ресурсів і можливості досягнення тієї межі, коли власники можуть втрачати контроль над бізнесом. Зростання всіх періодів окупності ПрАТ «Оболонь» є негативним явищем і свідчить про скорочення інтенсивності та швидкості використання капіталу, залученого в підприємство, скорочення ефективності використання капіталу. У цілому можна зробити висновок про

скорочення ділової активності ПрАТ «Оболонь» в розрізі пасивів протягом досліджуваного періоду.

2.3. Аналіз критеріїв оптимальності фінансових важелів ПрАТ «Оболонь»

У сучасних умовах структура капіталу є тим фактором, який безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства – його довгострокову платоспроможність, величину доходу, рентабельність. Фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від того, які кошти має підприємство, звідки вони взялися і куди вкладені.

Велике значення для самостійності і незалежності підприємства має власний капітал. Для кредиторів та інвесторів бажана наявність значної частки власного капіталу, оскільки в цьому випадку менший фінансовий ризик і у них буде впевненість в поверненні своїх вкладень. Але на практиці ефективність використання позикового капіталу, як правило, вища, ніж власного. Від оптимальності співвідношення власного і позикового капіталу значною мірою залежить фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2.15

Аналіз складових капіталу ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Власний капітал	2318240	2495482	2336100	2673996	177242	-159382	337896
Постійний капітал	3555140	5281609	3203266	3694278	1726469	-2078343	491012
Робочий капітал	-1919539	64920	-1489898	-692527	1984459	-1554818	797371
Власний оборотний капітал	-3156439	-2721207	-2357064	-1712809	435232	364143	644255
Найбільш ліквідні активи	48394	46172	16228	17048	-2222	-29944	820
Активи, що швидко	264651	859628	380320	467606	594977	-479308	87286

реалізуються							
Активи, що реалізуються повільно	887494	767018	772197	1021832	-120476	5179	249635
Активи, що реалізуються важко	5474679	5216689	4693164	4386805	-257990	-523525	-306359
Найбільш термінові зобов'язання	875227	1037602	1078055	897544	162375	40453	-180511
Короткострокові пасиви	2150631	513755	1453580	1112733	-1636876	939825	-340847
Довгострокові пасиви	1236900	2786127	867166	1020282	1549227	-1918961	153116

Дані таблиці свідчать про те, що у 2020 р. в порівнянні з попереднім періодом спостерігається покращення структури капіталу ПрАТ «Оболонь», зокрема зростання власних джерел фінансування і, водночас, скорочення позикових, високі темпи зростання власного оборотного капіталу і робочого капіталу підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності ПрАТ «Оболонь» наведено у таблиці 2.16.

З таблиці видно, що протягом 2018 р. у порівнянні з 2017 р. ПрАТ «Оболонь» зробило чистого прибутку на 542000 тис. грн менше, що є негативним явищем. Протягом 2019-2020 рр. у порівнянні з попередніми роками ПрАТ «Оболонь» зробило чистого прибутку більше: у 2019 р. на 80981 тис. грн; у 2020 р. на 704034 тис. грн, що є позитивним явищем. Чистий дохід підприємства зріс протягом аналізованих років (у 2018 р. – на 301225 тис. грн, у 2019 р. – на 387384 тис. грн; у 2020 р. – на 83558 тис. грн). Зростання чистого доходу відбулося на фоні зменшення валюти балансу, що свідчить про високу ефективність використання ресурсів, задіяних в обороті підприємства. Зростання чистого доходу від реалізації продукції перевищує зростання валюти балансу протягом досліджуваних років, що вказує на зростання ефективності виробничої діяльності підприємства.

Таблиця 2.16

Аналіз фінансових результатів ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)					
					Абсолютне, тис. грн			Відносне, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	4777539	5078764	5466148	5549706	301225	83558	470942	6,3	1,53	9,3
Податок на додану вартість	17059	21134	25589	20119	4075	-5470	-1015	23,9	-21,4	-4,8
Валовий прибуток	899066	786394	1188315	1479597	-112672	291282	693203	-12,5	24,5	88,1
Інші операційні доходи	88488	85301	50572	74094	-3187	23522	-11207	-3,6	46,5	-13,1
Адміністративні витрати	(296579)	(303955)	(337100)	(361150)	-7376	-24050	-57195	2,5	7,1	18,8
Витрати на збут	(612349)	(675489)	(661989)	(719636)	-63140	-57647	-44147	10,3	8,7	6,5
Інші операційні витрати	(29144)	(20451)	(20110)	(6593)	8693	13517	13858	-29,8	-67,2	-67,8
Фінансовий результат від операційної діяльності	49482	(128200)	219688	466312	-177682	246624	594512	-359,1	112,3	-463,7
Інші фінансові доходи	97691	4259	280	338280	-93432	338000	334021	-95,6	120714,3	7842,7
Інші доходи	430848	(23505)	(1418)	15776	-454353	17194	39281	-105,5	-1212,6	-167,1
Фінансові витрати	(314744)	(275269)	(255444)	(329215)	39475	-73771	-53946	-12,5	28,9	19,6
Інші витрати	(42861)	(6725)	(238394)	(216198)	36136	22196	-209473	-84,3	-9,3	3114,8
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	220797	(325802)	144591	324912	-546599	180321	650714	-247,6	124,7	-199,7
Податок на прибуток від звичайної діяльності	44217	0	113042	13702	-44217	-99340	13702	-100,0	-87,9	-
Чистий прибуток/(збиток)	176580	(365420)	257633	338614	-542000	80981	704034	-306,9	31,4	-192,7

Чистий прибуток ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшився на 542000 тис. грн. Головною причиною зменшення чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» є високі темпи зростання адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат (90692 тис. грн, 23488 тис. грн, 547410 тис. грн відповідно). Протягом 2019-2020 рр., в порівнянні з попередніми роками, чистий прибуток підприємства збільшився: у 2019 р. на 80981 тис. грн; у 2020 р. на 704034 тис. грн. Головною причиною збільшення чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» є зниження розміру адміністративних витрат (2019 р. – 24050 тис. грн; 2020 р. – 57195 тис. грн), витрат на збут (2019 р. – 57647 тис. грн; 2020 р. – 44147 тис. грн) та фінансових витрат (2019 р. – 73771 тис. грн; 2020 р. – 53946 тис. грн).

Що стосується неопераційної діяльності, то з таблиці видно, що протягом 2017-2019рр. спостерігається скорочення неопераційних доходів і збільшення неопераційних витрат, а у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. – спостерігається зростання і операційних доходів, і операційних витрат. Але оскільки за величиною ці статті є незначними, порівняно з операційними доходами і витратами, то фінансовий результат звичайної діяльності є меншим за результат операційної діяльності. Таким чином, можна підсумувати, що причиною зменшення чистого прибутку ПрАТ «Оболонь» є високі темпи зростання невиробничих операційних витрат, а також негативний фінансовий результат неопераційної діяльності.

Проаналізуємо динаміку і структуру власного капіталу підприємства.

Таблиця 2.17

**Аналіз динаміки і структури власного капіталу ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	73144	73144	73144	73144	0	0	0
Резервний капітал	(116)	546	0	0	662	-546	0

Продовження табл. 2.17

1	2	3	4	5	6	7	8
Капітал у дооцінках	3129549	2945067	2603868	2445387	-184482	-341199	-158481
Інший додатковий капітал	8353	8353	1916	1198	0	-6437	-718
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(879110)	(518048)	(329248)	167847	361062	188800	161401
Усьогозарозділом I	2318240	2495482	2336100	2673996	177242	-159382	337896

З таблиці бачимо, що у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. власний капітал ПрАТ «Оболонь» збільшився на 177242 тис. грн та становив 2495482 тис. грн, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. збільшився на 337896 тис. грн та становив 2673996 тис. грн. Зміни у власному капіталі відбулися за рахунок зростання нерозподіленого прибутку (у 2018 р. на 361062 тис. грн; у 2020 р. на 161401 тис. грн відповідно). А у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. власний капітал ПрАТ «Оболонь» зменшився на 159382 тис. грн та становив 2336100 тис. грн, зміни відбулися в основному за рахунок зменшення іншого додаткового капіталу підприємства на 6437 тис. грн. Решта складових власного капіталу протягом року залишились без змін. Що стосується структурних змін у власному капіталі, то зазначимо, що його структура протягом року практично не змінилася. Власний капітал ПрАТ «Оболонь» переважно сформований за рахунок капіталу у дооцінках. Незначна частка статутного капіталу в структурі може вказувати на відсутність значного контролю за підприємством з боку власників, а також на низьку активність підприємства на фінансовому ринку. Вказані зміни у власному капіталі можна назвати позитивними, тобто підприємство у 2020 р. збільшило власну капіталізацію.

Далі проаналізуємо динаміку і структуру позикового капіталу підприємства.

Таблиця 2.18

**Аналіз динаміки і структури позикового капіталу ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Довгострокові зобов'язання	1236900	2786127	867166	1020282	1549227	-1918961	153116
Короткострокові кредити банків	1993283	417962	255933	394848	-1575321	-162029	138915
Кредиторська заборгованість за товари	703976	830232	909794	709905	126256	79562	-199889
Інші поточні зобов'язання	148325	85487	44462	23252	-62838	-41 025	-21210
Всього залучених коштів	4346564	4385978	3520996	3215062	39414	-864982	-305934

З таблиці випливає, що в структурі поточних зобов'язань підприємства домінують короткострокові кредити банків (у 2017 р. вони становлять 64,1%, у 2018 р. – 26,1%, у 2019 р. – 9,6%, у 2020 р. – 18%). Крім цього, вагому частку посідає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (2017 р. – 22,6%, 2018 р. – 51,9%, 2019 р. – 34,3%, 2020 р. – 32,3%). Решта складових позикового капіталу посідають незначну частку в структурі зобов'язань підприємства, демонструють незначні коливання в структурі. Найбільша частка довгострокових зобов'язань у загальній величині залучених коштів ПрАТ «Оболонь» спостерігається у 2018 р. та становить 63,5%. В цілому можна зробити висновок, що позиковий капітал підприємства складається переважно з короткострокових зобов'язань, що вказує на його ризикову структуру. Скорочення величини позикового капіталу у 2020 р. поряд зі зростанням власного капіталу можна вважати позитивним явищем.

Проаналізуємо кредиторську заборгованість ПрАТ «Оболонь» та оцінимо якість структури зобов'язань.

Таблиця 2.19

**Аналіз поточних зобов'язань ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+/-)		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	1,11	1,14	1,38	1,65	0,03	0,24	0,27
Період обертання кредиторської заборгованості	328	310	264	221	-18	-46	-43
Загальна забезпеченість зобов'язань	12,1	10,6	2,48	6,95	-1,5	-8,12	4,47
Забезпеченість поточних зобов'язань	8,66	3,87	5,83	4,75	-4,79	1,96	-1,08

З таблиці видно, що ПрАТ «Оболонь» протягом звітного періоду покращило політику управління розрахунками з кредиторами. Про це свідчить зростання коефіцієнта обертання кредиторської заборгованості, який збільшився у 2018 р. – на 0,03 оборти і досяг значення 1,14, у 2019 р. – на 0,24 оборти і досяг значення 1,38, у 2020 р. – на 0,27 оборти і досяг значення 1,65, що спричинило скорочення періоду розрахунків з кредиторами у 2018 р. на 18 днів, у 2019 р. – на 46 днів та у 2020 р. – на 43 дні. Зростання швидкості обертання кредиторської заборгованості позитивно впливає на такі характеристики фінансового стану, які фінансова стійкість і ліквідність. Що стосується якості структури зобов'язань, то слід відзначити, що протягом періоду помітне зменшення коефіцієнту забезпеченості зобов'язань як в цілому, так і за окремими видами, тобто можна зробити висновок про позитивну динаміку коефіцієнтів забезпеченості зобов'язань.

Аналіз руху потоків грошових коштів дає змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над видатками (сплатами), що дозволяє робити висновки про можливості внутрішнього самофінансування. Такий аналіз інформує про наявність у підприємства коштів для придбання необхідних засобів виробництва, погашення боргів, фінансування своєї діяльності. Головна мета аналізу

грошових потоків полягає в оцінці здатності підприємства заробляти грошові кошти визначеного розміру в певні строки, необхідні для здійснення запланованих витрат.

Таблиця 2.20

Аналіз руху грошових коштів ПрАТ «Оболонь» від операційної діяльності (за прямим методом) за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відх., +/-		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Надходження від:							
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6143097	7045899	7256866	7809027	902802	210967	552161
Покупців і замовників авансів	57131	71276	138664	77833	14145	67388	-60831
Повернення авансів	561	2229	14299	622	1668	12070	-13677
Установ банків відсотків за поточними рахунками	1192	1478	273	155	286	-1205	-118
Повернення інших податків і зборів (обов'язкових платежів)	0	0	700	0	0	700	-700
Цільового фінансування	6158	5384	5572	7473	-774	188	1901
Боржників неустойки (штрафів, пені)	178	0	9	62	-178	9	53
Інші надходження	75892	60606	151723	25434	-15286	91117	-126289
Разом вхідний грошовий потік від операційної діяльності	6284209	7184643	7568106	7920606	900434	383463	352500
Витрачання на оплату:							
Товарів (робіт, послуг)	(3788344)	(4511185)	(4550959)	(4746887)	-722841	-39774	-195928

Продовження табл. 2.20

1	2	3	4	5	6	7	8
Авансів	(0)	(0)	(45259)	(99323)	0	-45259	-54064
Повернення авансів	(1215)	(4930)	(21999)	(2236)	-3715	-17069	19763
Праці	(407522)	(440557)	(506786)	(562709)	-33035	-66229	-55923
Зобов'язань з податку на додану вартість	(320161)	(301943)	(438364)	(448431)	18218	-136421	-10067
Зобов'язань з податку на прибуток	(5219)	(4613)	(304)	(1909)	606	4309	-1605
Зобов'язань з інших податків і зборів	(1288479)	(1307851)	(1355230)	(1440448)	-19372	-47379	-85218
Відрахувань на соціальні заходи	(103553)	(115726)	(130046)	(143527)	-12173	-14320	-13481
Цільових внесків	(2112)	(3744)	(6910)	(20889)	-1632	-3166	-13979
Інші витрачання	(42075)	(46449)	(44887)	(43841)	-4374	1562	1046
Разом витрачання	(5958680)	(6736998)	(8894642)	(9400988)	-	-	-506346
Чистий рух коштів від операційної діяльності	325529	449874	467362	410406	778318	2157644	-56956

З табл. 2.20 видно, що у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. на ПрАТ «Оболонь» спостерігається суттєве зростання надходжень грошових коштів від реалізації продукції (на 902802 тис. грн), у 2019 р. у порівнянні з 2018 р. – на 210967 тис. грн, а у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. – на 552161 тис. грн. Саме це зростання є головним чинником збільшення загального вхідного грошового потоку підприємства від операційної діяльності протягом 2017-2020 рр. (на 900434 тис. грн, на 383463 тис. грн та на 352500 тис. грн відповідно). Також у 2018 та у 2019 рр. в порівнянні з попередніми періодами, збільшились вхідні грошові потоки від покупців і замовників авансів, повернення авансів, банків, у 2020 р. – від цільового фінансування, але за сумою вони є незначними.

Вихідний грошовий потік у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зріс на 778318 тис. грн, головним чином за рахунок витрачання грошових коштів на оплату товарів,

робіт, послуг (722841 тис. грн), праці (33035 тис. грн), зобов'язань з інших податків та зборів (19372 тис. грн), у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зріс на 2157644 тис. грн, головним чином за рахунок витрачання грошових коштів на оплату товарів, робіт, послуг (39774 тис. грн), праці (66229 тис. грн), зобов'язань з інших податків та зборів (47379 тис. грн), авансів (45259 тис. грн), у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. - зріс на 506346 тис. грн, головним чином за рахунок витрачання грошових коштів на оплату товарів, робіт, послуг (195928 тис. грн). В цілому у 2020 р. приріст вихідного операційного грошового потоку перевищує приріст вхідного, що є причиною скорочення чистого операційного грошового потоку на 56956 тис. грн, що є негативним явищем, оскільки свідчить про погіршення фінансового становища підприємства.

Аналіз динаміки грошових потоків підприємства від інвестиційної діяльності представлено у табл. 2.21.

Таблиця 2.21

Аналіз динаміки грошових потоків ПрАТ «Оболонь» від інвестиційної діяльності за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відх., +/-		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Надходження від:							
Реалізації фінансових інвестицій	168490	411591	89457	53217	243101	-322134	-36240
Реалізації необоротних активів	2762	7444	20405	4703	4682	12961	-15702
Отриманих відсотків	2043	2780	1	0	737	-2779	-1
Отриманих дивідендів	381	0	0	0	-381	0	0
Інші надходження	0	900	3830	52	900	2930	-3778
Разом вхідний грошовий потік від інвестиційної діяльності	173676	422715	113693	57972	249039	-309022	-55721
Витрачання на придбання:							
Фінансових інвестицій	(0)	(7)	(0)	(37)	-7	7	-37
Необоротних активів	(145484)	(156988)	(109944)	(117302)	-11504	47044	-7358
Інші платежі	(0)	(0)	(0)	(0)	0	0	0

Продовження табл. 2.21

1	2	3	4	5	6	7	8
Разом витрачань	(145484)	(156995)	(109944)	(117339)	-11511	47051	-7395
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	28192	265720	3749	(59367)	237528	-261971	-63116

З табл. 2.21 видно, що у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. вхідний грошовий потік від інвестиційної діяльності ПрАТ «Оболонь» збільшився на 249039 тис. грн за рахунок збільшення надходжень від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, від отриманих відсотків та від інших надходжень (на 243101 тис. грн, 4682 тис. грн, 737 тис. грн, 900 тис. грн відповідно); а у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. зменшився на 309022 тис. грн за рахунок зменшення надходжень від реалізації фінансових інвестицій та від отриманих відсотків (на 322134 тис. грн, 2779 тис. грн відповідно); у 2020 р. в порівнянні з 2019 р. також зменшився на 55721 тис. грн, за рахунок зменшення надходжень від реалізації фінансових інвестицій, реалізації необоротних активів та від інших надходжень (на 36240 тис. грн, на 15702 тис. грн та на 3778 тис. грн відповідно). У 2019 р. в порівнянні з попереднім роком чистий рух коштів від інвестиційної діяльності зменшився на 261971 тис. грн, а у 2020 р. – на 63116 тис. грн., що оцінюється негативно.

Таблиця 2.22

**Аналіз динаміки грошових потоків ПрАТ «Оболонь»
від фінансової діяльності за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відх., +/-		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Надходження від:							
Отримання позик	68834	72250	72594	158428	3416	344	85834
Інші надходження	0	1891	0	0	1891	-1891	0
Витрачання на:							
Погашення позик	(153722)	(584796)	(258667)	(295404)	-431074	326129	-36737
Сплату відсотків	(270388)	(233103)	(285793)	(224553)	37285	-52690	61240

Продовження табл. 2.22

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші платежі	(1772)	(0)	(0)	(0)	1772	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	(357048)	(743758)	(471866)	(361529)	-386710	271892	110337

З табл. 2.22 видно, що чистий рух коштів від фінансової діяльності протягом останніх чотирьох років був негативним (2017 р. – 357048 тис. грн, 2018 р. – 743758 тис. грн, 2019 р. – 471866 тис. грн, 2020 р. – 361529 тис. грн), тобто фінансова діяльність була пов’язана більше з поверненням капіталу, ніж з його отриманням. ПрАТ «Оболонь» не сплачує дивіденди, що може свідчити про відсутність суттєвого контролю з боку власників.

Таблиця 2.23

Аналіз чистих грошових потоків ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відх., +/-		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий рух коштів від операційної діяльності	325529	449874	467362	410406	124345	17488	-56956
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	28192	265720	3749	(59367)	237528	-261971	-63116
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	(357048)	(743758)	(471866)	(361529)	-386710	271892	110337
Чистий рух коштів за звітний період	(3327)	(28164)	(755)	(10490)	-24837	27409	-9735
Залишок коштів на початок року	48394	46172	16876	16228	-2222	-29296	-648
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	1105	(1132)	107	11310	-2237	1239	11203
Залишок коштів на кінець року	46172	16876	16228	17048	-29296	-648	820

З табл.2.23 видно, що в русі грошових коштів ПрАТ «Оболонь» є як негативні, так і позитивні тенденції. У 2017-2019 роках спостерігається приріст чистого руху

коштів від операційної діяльності (на 124345 тис. грн, 17488 тис. грн відповідно). Залишок коштів на кінець 2018 року становить 16876 тис. грн., що на 29296 тис. грн менше ніж у 2017 р., а у 2019 р. залишок коштів на кінець року становить 16876 тис. грн, що на 648 тис. грн менше, ніж у попередньому році, що оцінюється негативно; у 2020 р. залишок коштів становить 17048 тис. грн, що на 820 тис. грн більше, ніж у 2018 р., що оцінюється позитивно. Чистий рух коштів ПрАТ «Оболонь» у всіх роках є від'ємним, що є негативною динамікою. У всіх роках підприємство має додатний вільний грошовий потік, що свідчить про здатність підприємства до розширення діяльності за рахунок власних коштів, а також про здатність погашати фінансову заборгованість.

Таблиця 2.24

**Аналіз ефективності грошових потоків ПрАТ «Оболонь»
за 2017-2020 рр.**

Назва показника	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Абсолютне відх., +/-		
					2018-2017	2019-2018	2020-2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Грошове наповнення продажу	0,49	0,5	0,08	0,07	0,01	-0,42	-0,01
Грошова рентабельність продажу	6,81	8,86	8,55	7,39	2,05	-0,31	-1,16
Грошове наповнення операційної маржі	657,87	-350,97	212,74	88,01	-1008,84	563,71	-124,73
Грошовий вміст чистого операційного прибутку	6182,89	-268,07	181,41	121,2	-6450,96	449,48	-60,21
Грошовий вміст чистого операційного прибутку без амортизації	-46,72	1,58	17,22	3,2	48,3	15,64	-14,02
Коефіцієнт Гроші/Виручка	0,01	0,003	0,003	0,003	-0,007	0	0
Грошовий потік по відношенню до сукупного боргу	0,07	0,11	0,13	0,13	0,04	0,02	0
Період виплати боргу	13,47	8,95	7,53	7,83	-4,52	-1,42	0,3
Коефіцієнт грошового покриття відсотків	-0,04	-0,76	5,64	7,59	-0,72	6,4	1,95

З табл.2.24 видно, що коефіцієнт грошового наповнення продажу ПрАТ «Оболонь» є досить низьким протягом усіх досліджуваних років, що свідчить про низьку платіжну дисципліну покупців та про відсутність передплат. Грошова рентабельність продажу у 2019 р. в порівнянні з 2018 р. погіршилася на 0,31 в. п., а в 2020 р. – на 1,16 в. п., що вказує на зниження ефективності продажу. Коефіцієнт грошового наповнення операційної маржі має дуже негативну динаміку, так у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. він зменшився на 10008,84 тис. грн. і набув від'ємного значення. Динаміка коефіцієнта грошового вмісту чистого операційного прибутку у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. також є негативною. Той же коефіцієнт без урахування чинника амортизації в 2017 р. стає меншим нуля, а протягом 2018-2020 рр. має низьке значення. Це означає, що чинник амортизації має дуже суттєвий вплив на операційний грошовий потік і забезпечує його високі значення, а без врахування амортизації грошовий вміст чистого операційного прибутку в 2018 р. складає 157%, а у 2017 р. – є від'ємним. У 2017 р. у порівнянні з 2018 р. період виплати боргу підприємства збільшився на 4,52, а у 2019 р. на 1,42 що свідчить про погіршення здатності ПрАТ «Оболонь» погашати всі зобов'язання за рахунок результатів операційної діяльності, тобто про погіршення його платоспроможності. Грошовий потік по відношенню до сукупного боргу у всіх роках має значення менше 0,2, що свідчить про те, що підприємство має високу ймовірність банкрутства в майбутньому. В цілому, можна зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» необхідно звернути увагу на покращення управління вихідними грошовими потоками, оскільки саме внаслідок їх надмірного зростання спостерігається погіршення ефективності використання грошових коштів протягом аналізованих років.

Проведемо комплексний аналіз фінансового стану підприємства на основі рейтингової оцінки. Основним джерелом інформації згідно із Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» є бухгалтерська (фінансова) звітність ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Таблиця 2.25

**Показники для визначення фінансового стану ПрАТ «Оболонь» на основі
рейтингової оцінки за 2017-2020 рр.**

Назва показника	Нормативне значення	Розрахункове значення				Бали за відповідність
		2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	
1	2	3	4	5	6	7
I. Оцінка майнового стану підприємства						
Фондомісткість	Зменшення	1,05	0,98	1,15	1,24	0
Фондоозброєність	Збільшення	2029,77	2012,28	1369,82	1959,7	0
Коефіцієнт зносу ОЗ	Зменшення	0,57	0,59	0,62	0,64	0
Коефіцієнт оновлення ОЗ	Збільшення	0,007	0,008	1,11	1,06	1
Коефіцієнт придатності ОЗ	Збільшення	0,43	0,41	0,38	0,36	0
Фондовіддача	Збільшення	0,95	1,01	1,15	1,27	1
Рентабельність ОЗ	Збільшення	0,26	0,16	0,05	0,08	0
II. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства						
Чистий прибуток	> 0	176580	(365420)	257633	338614	1
	Збільшення					1
III. Оцінка ліквідності підприємства						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,03	0,01	0,01	0,007	0
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-1,5	0,56	0,13	0,15	0,22	0
Коефіцієнт поточної ліквідності	1-2,5	1,04	0,41	0,44	0,68	0
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,7-1,5	0,57	0,14	0,15	0,22	0
IV. Оцінка платоспроможності підприємства						
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,36	0,34	0,40	0,45	0
Коефіцієнт фінансування	< 1	0,77	0,55	1,51	1,2	0
	Зменшення					0
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними запасами	> 0,1	-1,63	-2,64	-3,13	-1,69	0
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	> 0,5	0,01	-0,48	-0,46	-0,19	0
	Збільшення					0
Коефіцієнт маневреності власних засобів	> 0	-1,09	-1,4	-1,0	-0,64	0
	Збільшення					1
V. Оцінка ділової активності підприємства						
Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	2,98	4,59	0,93	0,94	0
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Збільшення	5,53	4,62	1,45	6,18	0

Продовження табл. 2.25

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Збільшення	6,74	8,53	15,09	11,28	0
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	Зменшення	54	42	23	32	1
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	Зменшення	66	79	248	59	0
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Збільшення	6,03	5,84	7,42	4,0	0
Коефіцієнт оборотності основних засобів	Збільшення	0,95	1,02	1,15	1,27	1
Коефіцієнт оборотного капіталу	Збільшення	0,86	0,78	0,91	2,07	1
VI. Оцінка рентабельності підприємства						
Коефіцієнт рентабельності активів	> 0	0,03	-0,06	0,04	0,06	1
	Збільшення					1
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	> 0	0,07	-0,18	0,11	0,13	1
	Збільшення					1
Коефіцієнт рентабельності виробництва	> 0	0,01	0,0	0,05	0,11	1
	Збільшення					1
Коефіцієнт рентабельності продукції	> 0	-0,39	-0,18	-0,28	-0,36	0
	Збільшення					0
Усього Бф						14

Визначимо відсоток дотримання нормативів за показниками фінансового стану ПрАТ «Оболонь»:

$$O_{\text{фс}} = \frac{\text{Бф}}{\text{Бмакс}} \times 100\% = \frac{14}{37} \times 100\% = 37\%.$$

Отже, можна зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» має незадовільну оцінку фінансового стану (37%), що свідчить про ненадійність підприємства, недостатній рівень платоспроможності, наявність заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві та вищий середнього рівень ризику. Також отримані результати свідчать про те, що досліджуване підприємство є не достатньо привабливим для інвесторів.

Проведемо оцінку фінансового стану ПрАТ «Оболонь» на основі визначення абсолютної величини розрахункового значення інтегрального показника. Вихідними

елементами алгоритму, що буде розглянутий нижче, є припущення: об'єкт дослідження ПрАТ «Оболонь»; створено набір цільових показників, які згруповано в чотири групи за чотирма напрямками дослідження з метою спрощення математичної обробки інформації, таблиця 2.26.

Таблиця 2.26

Сукупність цільових показників розрахунку інтегрального показника

Напрямки дослідження						
Цільові показники		<i>Ліквідність</i>	<i>Рентабельність</i>	<i>Ділова активність</i>	<i>Фінансова стійкість</i>	
		<i>Перша група</i>	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Рентабельність підприємства, %	Загальне обертання капіталу	Коефіцієнт автономії
		<i>Друга група</i>	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Рентабельність продажу, %	Сер. строк обертання кредит. заборгованості, днів	Коефіцієнт структури залученого капіталу
		<i>Третя група</i>	Коефіцієнт покриття загальний	Рентабельність основної діяльності, %	Сер. строк обертання дебіт. заборгованості, днів	Співвідношення позикових та власних коштів
		<i>Четверта група</i>	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	Період окупності власного капіталу, років	Обертання власного капіталу	Коефіцієнт маневреності власних коштів

Формою розрахунку інтегрального показника визначено:

- зважування на основі відносної ваги цільового показника;
- вага першої групи показників становить 40%, другої, третьої та четвертої – по 20%, для напрямків дослідження вага цільових показників ліквідності становить 34%, інші напрямки досліджень рівноцінні.

Сформуємо матрицю вхідних значень цільових показників $\overline{P_{in}}$ ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Таблиця 2.27

**Матриця вхідних значень цільових показників $\overline{P_{in}}$
ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.**

2017 р.			
0,03	0,03	0,86	0,36
0,56	0,28	66	0,64
1,04	0,01	54	1,76
0,09	13,63	1,99	-1,09
2018 р.			
0,01	-0,06	0,78	0,34
0,13	0,16	79	0,32
0,41	0,0	42	1,93
-2,26	-6,26	2,44	-1,4
2019 р.			
0,01	0,04	0,91	0,40
0,15	0,22	248	0,66
0,44	0,05	23	1,51
0,39	9,37	2,26	-1,0
2020 р.			
0,007	0,06	2,07	0,45
0,22	0,27	59	0,83
0,68	0,11	32	1,2
0,47	7,4	2,21	-0,64

Матрицю оптимальних значень цільових показників $\overline{P_{opt}}$ подано у таблиці 2.28.

Таблиця 2.28

Матриця оптимальних значень цільових показників $\overline{P_{opt}}$ ПрАТ «Оболонь»

0,2	20	1,5	0,4
0,8	30	70	0,5
2,0	25	60	1,5
1,0	1,2	4	0,5

На основі матриць $\overline{P_{in}}$ та $\overline{P_{opt}}$ сформуємо матрицю $\overline{P_{in}^*}$, що відображає рівень відповідності фактичних значень цільових показників їх оптимальним значенням. Елемент нової матриці дорівнює відношенню фактичного значення цільового

показника до його оптимального значення або 1, якщо таке розрахункове значення цільового показника краще за оптимальне.

$$[\overline{P_{in}^*}]_{ij} = [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij}, \text{ коли } [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij} \leq 1$$

$$1, \text{ коли } [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij} > 1 \quad (2.1)$$

Для показників, позитивна тенденція яких проявляється у зменшенні абсолютного значення показника застосовується така нормалізуюча функція.

$$[\overline{P_{in}^*}]_{ij} = [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij}, \text{ коли } [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij} \geq 1$$

$$1, \text{ коли } [\overline{P_{in}}]_{ij} / [\overline{P_{opt}}]_{ij} < 1 \quad (2.2)$$

Здійснивши необхідні розрахунки за формулами 2.1 та 2.2, отримано матрицю нормалізованих цільових показників.

Таблиця 2.29

**Матриця нормалізованих цільових показників $\overline{P_{in}^*}$
ПрАТ «Оболонь» за 2019-2020 рр.**

2017 р.			
0,15	0,00	0,57	0,90
0,70	0,01	0,94	1,28
0,52	0,00	0,90	1,17
0,09	11,36	0,50	1,00
2018 р.			
0,05	0,00	0,52	0,85
0,16	0,01	1,13	0,64
0,21	0,00	0,70	1,29
1,00	1,00	0,61	1,00
2019 р.			
0,05	0,00	0,61	1,00
0,19	0,01	3,54	1,32
0,22	0,00	0,38	1,01
0,39	7,81	0,57	1,00
2020 р.			
0,04	0,00	1,38	1,13
0,28	0,01	0,84	1,66
0,34	0,00	0,53	0,80
0,47	6,17	0,55	1,00

На основі нормалізованих цільових показників визначено абсолютне значення інтегрального показника цільової функції комплексного фінансового аналізу.

$$Z_1 = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n W_{ij} \times [\overline{Pin^*}]_{ij} \quad (2.3)$$

де W_{ij} – вага окремого цільового показника, що розраховується відповідно до визначеної ваги напрямків дослідження та груп цільових показників, таблиця 2.30.

Таблиця 2.30

Розрахунок ваги цільових показників ($W_{ij} = W_i \times W_j$)

Цільові показники		Напрямки дослідження			
		Ліквідність $w_j=0,34$	Рентабельність $w_j=0,22$	Ділова активність $w_j=0,22$	Фінансова стійкість $w_j=0,22$
Перша група	$w_i=0,4$	0,136	0,088	0,088	0,088
Друга група	$w_i=0,2$	0,068	0,044	0,044	0,044
Третя група	$w_i=0,2$	0,068	0,044	0,044	0,044
Четверта група	$w_i=0,2$	0,068	0,044	0,044	0,044

Відповідно до таблиці 2.30 та формули 2.3 значення інтегрального показника ПрАТ «Оболонь» по роках становить: 2017 рік: $Z_1=0,9809$; 2018 рік: $Z_2=0,7565$; 2019 рік: $Z_3=0,8910$; 2020 рік: $Z_3= 0,8091$.

Отримані результати розрахунку інтегрального показника є меншими за 1, що свідчить про порівняно низьке дотримання критеріїв організації фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Визначимо імовірність банкрутства ПрАТ «Оболонь». Діагностика банкрутства підприємства передбачає своєчасне виявлення його неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності та низької ділової активності.

Оцінка імовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» за п'ятифакторною Z-моделлю Е. Альтмана за 2017-2020 рр. наведена в таблиці 2.31.

Таблиця 2.31

Оцінка банкрутства за моделлю Е. Альтмана ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
1	2	3	4	5
А – робочий капітал/загальна вартість активів	0,24	0,18	-0,25	-0,12
В – чистий прибуток/загальна вартість активів	0,03	-0,06	0,04	0,06
С – чистий доход/загальна вартість активів	0,72	0,83	0,93	0,94
Д – ринкова капіталізація підприємства/сума заборгованості	0,57	0,52	0,66	0,83
Е – обсяг продажу/загальна вартість активів	0,72	0,83	0,93	0,94
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	3,768	4,013	4,151	4,48

На основі показників таблиці 2.31, інтегральний показник рівня загрози банкрутства (Z) за моделлю Альтмана ПрАТ «Оболонь» впродовж 2017-2020 рр. є високим ($Z \geq 3,00$), відповідно рівень загрози банкрутства підприємства є дуже низьким.

Оцінка імовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» за моделлю Спрінгейта за 2017-2020 рр. наведена в таблиці 2.32.

Таблиця 2.32

Оцінка банкрутства за моделлю Спрінгейта ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
1	2	3	4	5
x ₁ – робочий капітал/загальна вартість активів	0,24	0,18	-0,25	-0,12
x ₂ – прибуток до сплати податків та відсотків/загальна вартість активів	0,03	-0,05	0,025	0,055
x ₃ – прибуток до сплати податків/короткострокова заборгованість	0,14	-0,12	0,05	0,15
x ₄ – обсяг продажу/загальна вартість активів	0,72	0,83	0,93	0,94
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	0,7197	0,2847	0,2242	0,5202

На основі показників таблиці 2.32, інтегральний показник рівня загрози банкрутства (Z) за моделлю Спрінгейта ПрАТ «Оболонь» впродовж 2017-2020 рр. є меншим за $Z < 0,862$, що свідчить про те, що підприємство може бути віднесено до потенційних банкрутів.

Оцінка імовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» за моделлю Лису за 2017-2020 рр. наведена в таблиці 2.33.

Таблиця 2.33

Оцінка банкрутства за моделлю Лису ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
1	2	3	4	5
x_1 – оборотні активи/загальна вартість активів	0,24	0,18	0,2	0,25
x_2 – прибуток від реалізації/загальна вартість активів	0,20	0,13	0,93	0,94
x_3 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів	-0,07	-0,12	-0,06	0,03
x_4 – власний капітал/залучений капітал	0,57	0,52	0,66	0,83
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	0,03	0,017	0,095	0,105

На основі показників таблиці 2.33, інтегральний показник рівня загрози банкрутства (Z) за моделлю Лису ПрАТ «Оболонь» впродовж 2017-2018 рр. є меншим за $Z < 0,037$, що свідчить про те, що підприємству загрожує банкрутство. А у 2019 р. та у 2020 р. інтегральний показник рівня загрози банкрутства (Z) становив $Z=0,095$ та $Z=0,105$ відповідно, що є більшим за $Z < 0,037$, і є позитивною ознакою.

Оцінка імовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» за моделлю О. О. Терещенка, яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників підприємства, за 2017-2020 рр. наведена в таблиці 2.34.

Таблиця 2.34

**Оцінка банкрутства за моделлю О. О. Терещенка
ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.**

	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
1	2	3	4	5
x_1 – Cash-Flow/зобов'язання	0,42	0,18	0,07	0,1
x_2 – валюта балансу/зобов'язання	1,57	1,52	1,66	1,83
x_3 – прибуток/валюта балансу	0,03	-0,06	0,04	0,06
x_4 – прибуток/виручка від реалізації	0,04	-0,07	0,05	0,06
x_5 – виробничі запаси/виручка від реалізації	0,15	0,15	0,14	0,18

x_6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації)/валюта балансу	0,72	0,83	0,2	0,25
Z (інтегральний показник рівня загрози банкрутства)	1,3726	-0,4304	0,9498	1,2754

На основі показників таблиці 2.34, інтегральний показник рівня загрози банкрутства (Z) за моделлю О. О. Терещенка ПрАТ «Оболонь» у 2018 р. набуває від'ємного значення (0,4304), що свідчить про те, що підприємство є напівбанкрутом. У 2019 р. Z-показник становив 0,9498, що свідчить про те, що підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів. У 2017 р. та у 2020 р. Z-показник становив 1,3726 та 1,2754 відповідно, що свідчить про те, що у підприємства порушено фінансову рівновагу, але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління.

Отже, ймовірність банкрутства ПрАТ «Оболонь» не можна вважати високою, адже лише модель Спрингейта свідчить про те, що підприємству загрожує банкрутство, тому можна зробити висновок про наявність певних фінансових і операційних ризиків в діяльності підприємства, що свідчить про необхідність постійного контролю з боку керівництва за станом платоспроможності.

На основі проведених розрахунків можна виділити низку проблем ПрАТ «Оболонь» таких, як старіння обладнання; значне зростання вартості на основної сировини, допоміжних матеріалів та енергоносіїв, що призводить до збільшення собівартості та підвищення ймовірності втрати клієнтів; значне підвищення ставок акцизного збору на пиво та слабоалкогольні напої, збільшення орендної плати за землю та земельного податку; моральне старіння діючої технології у сфері господарських операцій; постійне зростання податкового тиску, збільшення фіскального навантаження, посилення адміністративного тиску, віднесення пива до алкогольних напоїв; значне скорочення, а під час і втрата традиційних ринків збуту продукції, висока конкуренція в галузі, глобальна проблема поширення коронавірусної хвороби COVID-19, однак, не зважаючи на все це, ПрАТ «Оболонь» все ще є динамічним підприємством, яке має перспективи для подальшої діяльності.

Більшість проблем підприємства можна вирішити, шляхом оптимізації фінансової політики підприємства: підвищенням прибутковості, модернізацією виробництва, використанням енергозберігаючих технологій, підвищенням ефективності маркетингової стратегії, будівництвом нових потужностей та розробкою нової продукції.

Висновки до розділу 2

ПрАТ «Оболонь» є найбільшим національним виробником пива в Україні зі 100% українським капіталом. Підприємство є одним з трьох лідерів на ринку пива, де воно представлено шістьма пивним брендами усіх цінкових категорій. Окрім міцних позицій на ринку пива, ПрАТ «Оболонь» активно зміцнює свої позиції і на ринку безалкогольних напоїв. Основними ринками збуту продукції підприємства є Україна, Білорусь, Молдова та країни Прибалтії. Дослідивши фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Оболонь», можна зробити висновок, що воно не є збитковим підприємством, про це свідчать результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства, підприємству не загрожує банкрутство.

Діагностика фінансового стану ПрАТ «Оболонь» за допомогою 4 груп показників: група ліквідності, група рентабельності, група фінансової стійкості, група ділової активності, свідчить, що підприємство є платоспроможним, але не достатньо ліквідним, спостерігається зниження інвестиційної привабливості та зменшення добробуту власників, збитковим підприємство є лише у 2018 р., протягом усіх інших досліджуваних років ПрАТ «Оболонь» є прибутковим.

За методом рейтингової оцінки визначення фінансового стану, можна зробити висновок, що ПрАТ «Оболонь» має незадовільну оцінку фінансового стану (37%), що свідчить про ненадійність підприємства, недостатній рівень платоспроможності,

наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві та високий рівень ризику. Також отримані результати свідчать про те, що досліджуване підприємство не є інвестиційно привабливим.

Проведена оцінка фінансового стану ПрАТ «Оболонь» на основі визначення абсолютної величини розрахункового значення інтегрального показника свідчить, що порівняно низьке дотримання критеріїв організації фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Аналіз ризиків банкрутства ПрАТ «Оболонь» за моделлю Е. Альтмана, Спрінгейта, Лису, О. О. Терещенка свідчить про те, що у ПрАТ «Оболонь» порушено фінансову рівновагу, але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління; наявні певні фінансові та операційні ризики в діяльності, що свідчить про необхідність постійного контролю з боку керівництва за станом платоспроможності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Формування системи фінансування підприємства

Однією з найважливіших проблем, що стоять перед підприємством, незалежно від його форми власності, є проблема формування системи фінансування підприємства. Перед керівництвом компанії стоїть ряд завдань, пріоритетним з яких є побудова оптимальної структури джерел фінансування.

Фінансова стабільність формує імідж суб'єкта господарювання, є його візитною карткою. Успіх будь-якого бізнесу, незалежно від форми власності та виду діяльності, значною мірою залежить від правильного вибору джерел формування, напрямків розподілу й використання наявного у компанії капіталу.

Фінансову основу підприємства складає власний капітал, проте, ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикових коштів. Вони дають змогу суттєво розширити обсяг господарської діяльності підприємства, забезпечити більш ефективне використання власного капіталу, прискорити формування різних цільових фінансових фондів та підвищити ринкову вартість підприємства. Таким чином, застосування комбінованих джерел фінансування підвищує результативність діяльності підприємства[12, с.78].

Важливим стає вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємств. Структура джерел фінансування підприємства залежить від багатьох факторів. До них належать: вид оподаткування доходів підприємства; темпи зростання продажів товарної продукції та їх стабільність; структура активів компанії; стан ринку капіталу; відсоткова політика комерційних банків; рівень управління фінансовими ресурсами підприємства тощо.

Групування джерел фінансування підприємства продемонстровано на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Джерела фінансування підприємств

Найприйнятнішим для підприємства є комплексний підхід до вибору джерел фінансування. Необхідно врахувати, що фінансування за рахунок власного капіталу не призводить до виникнення зобов'язань, а фінансування за рахунок позичкового капіталу утворює фінансові зобов'язання підприємства. Водночас, треба мати на увазі, що за всі зовнішні фінансові ресурси підприємства необхідно платити відсотки. Тому ці ресурси є предметом особливої уваги менеджерів підприємства[44].

Власному капіталу належить провідна роль у створенні та функціонуванні підприємства. Основою класифікаційної градації власного капіталу підприємства можна назвати його поділ на вкладений та нагромаджений. Оскільки, вкладений капітал – це внески учасників, а накопичений формується в процесі фінансового-господарської діяльності підприємства, можна узагальнити визначення поняття власного капіталу і сформулювати його так: власний капітал – це фінансові ресурси, що вкладає та додатково нагромаджує підприємство для організації та фінансування господарської діяльності[8, с.90]. Власний капітал підприємства може формуватися як за рахунок, зовнішніх, так і за рахунок внутрішніх джерел. Їх систематизацію наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Джерела формування власних фінансових ресурсів підприємства

Джерела 1	Склад джерел 2
Внутрішні джерела	– Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства. – Амортизаційні відрахування від основних засобів і нематеріальних активів. – Інші внутрішні джерела формування власних фінансових ресурсів
Зовнішні джерела	– Залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу. – Одержання підприємством безплатної фінансової допомоги. – Інші джерела формування власних фінансових ресурсів

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце займає прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства. Він утворює найбільшу частину власних фінансових ресурсів, забезпечує збільшення власного капіталу, а отже, і збільшення ринкової вартості підприємства. Знос також відіграє певну роль у складі внутрішніх джерел, особливо в підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів. Однак, вони не збільшують власний капітал компанії, а є лише засобом його реінвестування. Інші внутрішні ресурси не відіграють істотної ролі у створенні власних фінансових ресурсів підприємства.

Для підприємств, які не мають змоги залучити кошти із зовнішніх фінансових джерел (через низьку кредитоспроможність чи інвестиційну привабливість), внутрішнє фінансування є єдиним способом забезпечення фінансовими ресурсами [18, с. 60].

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів провідне місце належить залученню підприємством додаткового пайового (шляхом додаткових внесків у статутний фонд) або акціонерного (шляхом додаткової емісії та реалізації акцій) капіталу. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безплатна фінансова допомога, яку отримують, як правило, лише окремі державні підприємства. До числа інших зовнішніх джерел входять безплатно передані підприємству матеріальні та

нематеріальні активи, що включаються до складу його балансу [32, с. 105].

Позиковий капітал, що використовується підприємством, характеризує в сукупності обсяг його фінансових зобов'язань. Згідно П(С)БО 11, зобов'язання характеризують заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [40].

Позиковий капітал може утворюватися за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів, як зображено на рис. 3.2 та у табл. 3.2.

Рис. 3.2. Джерела формування позикового капіталу підприємства

Таблиця 3.2

Склад внутрішніх та зовнішніх джерел формування позикового капіталу підприємства

Джерела 1	Склад джерел 2
Внутрішні довгострокові позикові кошти	<ul style="list-style-type: none"> - відстрочена та просрочена заборгованість за майно в оренді; - реструктуризований борг за кредитами та позиками; - довгострокові кредити й позики небанківських фінансових установ; - відстрочена та просрочена заборгованість за облігаційними позиками; - відстрочена податкова заборгованість; - інші внутрішні довгострокові позикові кошти.
Внутрішні короткострокові позикові кошти	<ul style="list-style-type: none"> - короткострокові кредити й позики не сплачені у строк; - короткостроковий товарний кредит, не сплачений у строк; - внутрішня й зовнішня кредиторська заборгованість, строк сплати якої не настав; - прострочена внутрішня і зовнішня кредиторська заборгованість.

1	2
Зовнішні довгострокові позикові кошти	<ul style="list-style-type: none"> - довгострокові кредити банків; - довгострокові облігаційні позики; - довгостроковий податковий кредит та пільги; - довгострокові державні цільові кредити; - фінансовий лізинг; - довгострокові кредити й позики небанківських фінансових установ.
Зовнішні короткострокові позикові кошти	<ul style="list-style-type: none"> - короткострокові кредити банків; - короткострокові кредити й займи небанківських фінансових установ; - короткостроковий товарний (комерційний) кредит; - короткостроковий податковий кредит.

Отже, позиковий капітал складається з фінансових кредитів, облігаційних позик, авансів отриманих від покупців (замовників), та іншої кредиторської заборгованості, у вигляді відстрочених платежів постачальникам і підрядникам, векселів виданих, заборгованості за виплатами заробітної плати, тощо [47, с. 122].

Дослідивши сутність та джерела утворення власного та позикового капіталу підприємства, можна сформулювати переваги даних джерел фінансування підприємства.

Переваги власного капіталу:

- власний капітал є фінансовою основою підприємства;
- залучення власного капіталу є більш простим порівняно з залученням позикового капіталу, яке корелює з тим, що рішення, пов'язані із збільшенням капіталу приймають власники та менеджери підприємства без необхідності отримання згоди від інших господарюючих суб'єктів;
- власний капітал забезпечує більш високу можливість генерування прибутку в усіх сферах діяльності.

Переваги позичкового капіталу:

- достатньо широкі можливості залучення, особливо за високого кредитного рейтингу підприємства;

–забезпечує ріст фінансового потенціалу підприємства за необхідності суттєвого розширення його активів та зростання темпів росту обсягів його господарської діяльності;

–більш низька вартість порівняно до власного капіталу за рахунок забезпечення ефекту «податкового щита»;

–можливість генерувати приріст фінансової рентабельності (коефіцієнт рентабельності власного капіталу).

Отже, основна роль у фінансуванні підприємства належить власним коштам, оскільки саме використання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту рентабельності. Як показує практика, ефективність використання позикового капіталу вища, ніж власного, але з його використанням пов'язаний більший фінансовий ризик і зменшення фінансової стійкості підприємства. Тому важливого значення набуває вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємства.

3.2. Розробка інвестиційного проекту для ПрАТ «Оболонь»

Ринок пива динамічно розвивається і сьогодні є одним із найпривабливіших сегментів харчової промисловості України. Налагоджена та ефективна діяльність суб'єктів господарювання у галузі пивоваріння впливає на розвиток суміжних галузей економіки таких, як: сільське господарство (вирощування хмелю, ячменю, виробництво солоду тощо), виробництво тари, логістика, ресторанний бізнес, вторинна переробка сировини тощо.

Ринок пива України, якщо розглядати через призму частки виробників досить структурований і усталений: близько 93% займають 4 виробника (Корпорація

«Оболонь» (23%), Корпорація «SunInBev» (26%), Корпорація «Carlsberg» (35%) та Корпорація «Oasis CIS» (9%).

Отже, за для того, аби ПрАТ «Оболонь» збільшило свою частку на ринку пива та підвищило інвестиційну привабливість потрібно покращити ефективність маркетингових заходів підприємства. Стимулювання широкого надання послуг завдяки відповідній рекламній політиці, грамотний вихід і утримання на різних сегментах ринку тощо, дозволять підприємству значно покращити усі показники своєї діяльності.

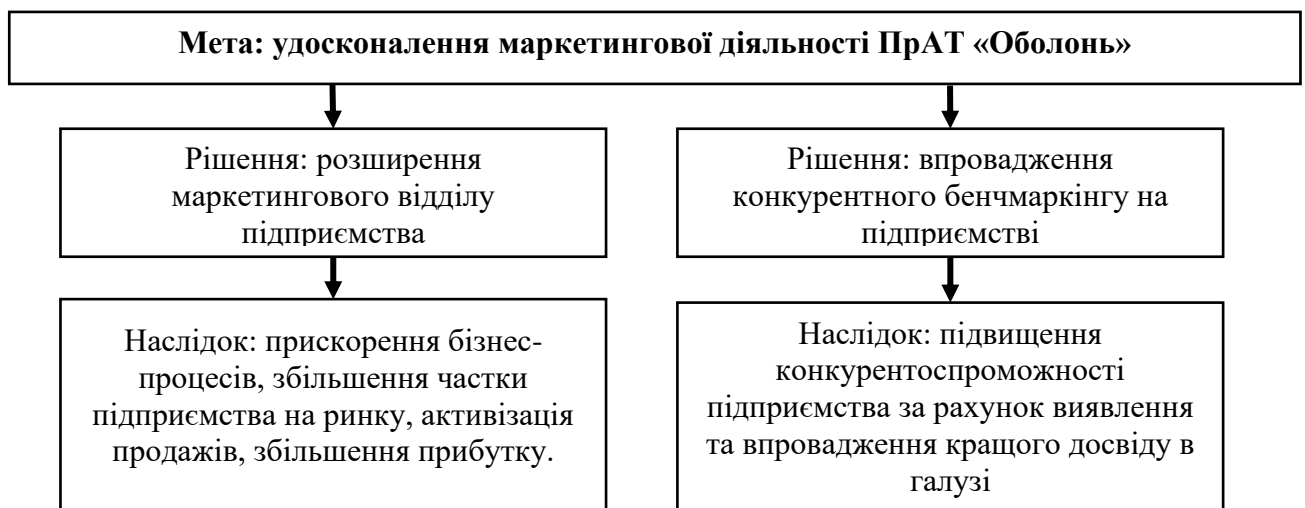

Рис. 3.3. Програма організаційних заходів ПрАТ «Оболонь» та наслідки їх введення

У ПрАТ «Оболонь» існує відділ маркетингу, проте він є недостатньо ефективним. Основними задачами, які виконує відділ маркетингу підприємства є: просування компанії, бренду, продукції; рекламні кампанії; стимулювання збуту; моніторинг конкурентів; моніторинг попиту та тенденцій на ринку.

Розглянемо більш детально витрати, які буде нести ПрАТ «Оболонь» під час запуску нового проекту із залучення інвестицій для розширення маркетингового відділу підприємства. Планується найняти на роботу двох маркетологів.

Таблиця 3.3

**Витрати інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь» на розширення
маркетингового відділу підприємства**

Показники 1	Витрати, грн 2
Заробітна плата, 1 місяць	40000
Обладнання	45000
Витрати на дослідження	80000
Витрати на проведення рекламних кампаній	120000
Інші витрати	10000
Вартість проекту (витрати по проекту)	295000

Отже, вартість інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь» з розширення маркетингового відділу становить 295000 грн.

Графік впровадження інвестиційного проекту з розширення маркетингового відділу ПрАТ «Оболонь» представлено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

**Зміст інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь» на розширення маркетингового
відділу підприємства**

Назва роботи 1	Тривалість роботи, днів 2
Затвердження проекту	4
Аналіз ринку	10
Розширення маркетингового відділу	60
Маркетингова активність щодо просування товарів	286
Оцінка результатів проекту	5

Отже, термін реалізації інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь» з розширення маркетингового відділу становить 1 рік.

Бенчмаркінг допомагає постійно вдосконалювати бізнес, порівнювати певні товари, послуги, процеси підприємства з результатами найсильніших конкурентів чи лідерів на ринку.

За допомогою бенчмаркінгу підприємство отримує: можливість підприємству

подивитись на себе з боку – об’єктивно проаналізувати свої сильні та слабкі сторони; цілеспрямоване вивчення провідних підприємств у галузі, що дозволяє встановити стратегічні орієнтири для ліквідації відставання та здобуття лідерства; можливість почерпнути нові ідеї як у виробничій сфері, так і у збутовій; можливість «тримати руку на пульсі» конкурентів та активно діяти.

Основні етапи впровадження бенчмаркінгу на підприємстві представлені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Основні етапи впровадження бенчмаркінгу на ПрАТ «Оболонь»

Етап 1	Опис 2	Головні запитання 3
1. Вибір об’єктів для порівняння	Початковий аналіз підприємства з метою вибору стратегічно правильних об’єктів для бенчмаркінгу. Визначення найважливіших проблемних сфер, які потребують вдосконалення	Які товари та послуги повинні бути на ринку?
2. Комплексне планування	Ретельне та детальне планування процесу. У цьому відношенні бенчмаркінг не відрізняється від інших бізнес-проектів підприємства – якісне планування і підготовка – запорука успіху	Чи заплановані цілі та елементи бенчмаркінгу?
3. Підтримка компанії	Бенчмаркінг повинен бути однією з головних проблем та мати актуальність. Проект слід розуміти, як віху для вдосконалення підприємства. Важлива відсутність внутрішніх конфліктів – слід призначати експертів, відкритих до діалогу	Як здійснюється внутрішній бенчмаркінг, з якими провідними компаніями слід порівнювати процеси та методи?
4. Вибір еталонного показника	Пошук одного або декількох партнерів з бенчмаркінгу. Можливо порівняти певні сфери бізнесу внутрішньо, конкурувати з провідними підприємствами в конкретному процесі або методі	
5. Проведення дослідження	Виявлення прогалин в ефективності роботи та визначення причини їх виникнення	Де прогалини в продуктивності? Чому і на якій стадії вони виникають?
6. Трансформація результатів досліджень	Планування та реалізація заходів, отриманих на основі результатів дослідження. Впровадження найкращих практик партнерів для порівняльного оцінювання та перевірка результатів	Які заходи вжити? Як можна досягти та реалізувати поставлені цілі?

Отже, для впровадження бенчмаркінгу на ПрАТ «Оболонь» необхідно здійснити шість етапів: від вибору об’єктів порівняння до перетворення результатів

дослідження.

Вибір такого проекту повинен враховувати наявність деяких недоліків у впровадженні бенчмаркінгу, а саме:

- недотримання методології та принципів бенчмаркінгу. Неправильна послідовність або склад етапів порівняльних програм можуть призвести до збільшення витрат і затримок в часі;
- труднощі в пошуку інформації для бенчмаркінгу через конфіденційність;
- високі витрати. Іноді витрати на бенчмаркінгові програми не покривають результат їх реалізації і від них відмовляються. У зв'язку з цим всі етапи тестування та їх витрати повинні бути чітко та продумано сплановані, щоб передбачити результат;
- визначення невдалого досвіду. Досить часто для апробації вибирають не найкращий досвід та рішення. Або, наприклад, технології та розробки, які приносять успіх на одному підприємстві можуть бути неефективними на іншому через розмір, специфіку та стратегію підприємства.

Розглянемо детальніше витрати, які буде нести ПрАТ «Оболонь» під час реалізації інвестиційного проекту запровадження бенчмаркінгу.

Таблиця 3.6

**Зміст та витрати інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь»
на запровадження бенчмаркінгу**

Показники	Тривалість роботи, днів	Витрати, грн
1	2	3
Затвердження проекту	4	5000
Аналіз ринку	20	65000
Впровадження бенчмаркінгу на підприємстві	334	240000
Оцінка результатів проекту	7	10000
Всього	365	320000

Отже, вартість інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь» із запровадження бенчмаркінгу становить 320000 грн, а термін реалізації – 1 рік.

Для вибору проекту, який слід запровадити на ПрАТ «Оболонь» складемо та розглянемо дані таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Порівняння інвестиційних проектів з удосконалення управління маркетинговою діяльністю ПрАТ «Оболонь»

Проект	Час виконання	Інвестиції	Прогнозовані надходження	Ризики
1	2	3	4	5
А. Розширення маркетингового відділу підприємства	1 рік	295 тис. грн	575 тис. грн	Низько кваліфіковані кадри
Б. Впровадження конкурентного бенчмаркінгу на підприємстві	1 рік	320 тис. грн	630 тис. грн	Низька результативність, внаслідок динамічних змін під час досліджень

Визначимо доцільність інвестування у альтернативні проекти ПрАТ «Оболонь» за даними таблиці 3.8. Для розрахунку використаємо методи: ARR, PP, PI, DPP, NPV, IRR.

Таблиця 3.8

Вихідні дані інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»

Надходження (за роками), тис. грн			
Проекти	1 рік	2 рік	3 рік
А	-295	300	275
Б	-320	330	300

Ставка дисконту $r=15\%$.

Проект А передбачає витрати у 1-му році на суму 295 тис. грн та надходження у 2-му році у розмірі 300 тис. грн, у 3-му році у розмірі 275 тис. грн. Проект Б передбачає витрати у 1-му році на суму 320 тис. грн та надходження у 2-му році у розмірі 330 тис. грн, у 3-му році у розмірі 300 тис. грн.

Для вирішення цієї задачі спочатку трансформуємо таблицю за кожним варіантом у наступні форми, таблиці 3.9 і 3.10.

Таблиця 3.9

**Аналіз інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь»
з розширення маркетингового відділу**

Рік	Індекс року	Надходження	Витрати	Чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при $r=15\%$	Дисконтовані чисті вигоди
1	2	3	4	5	6	7
1	0	0	295	-295	1,000	-295
2	1	300	0	300	0,870	261
3	2	275	0	275	0,756	207,9
Σ		575	295	280	-	173,9

В таблиці 3.9 представлено вхідні дані проекту з розширення маркетингового відділу ПрАТ «Оболонь» для визначення інвестиційної привабливості.

Таблиця 3.10

**Аналіз інвестиційного проекту ПрАТ «Оболонь»
з впровадження бенчмаркінгу**

Рік	Індекс року	Надходження	Витрати	Чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при $r=15\%$	Дисконтовані чисті вигоди
1	2	3	4	5	6	7
1	0	0	320	-320	1,000	-320
2	1	330	0	330	0,870	287,1
3	2	300	0	300	0,756	226,8
Σ		660	320	310	-	193,9

В таблиці 3.10 представлено вхідні дані проекту з впровадження бенчмаркінгу на підприємстві для визначення інвестиційної привабливості.

Визначимо середню ставку доходу (ARR) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

$$\text{Проект А: } ARR = \frac{\frac{\sum_{t=1}^n CF_t}{n}}{\frac{I_0}{2}} = \frac{\frac{300+275}{2}}{\frac{295}{2}} = \frac{287,5}{147,5} = 1,95$$

$$\text{Проект Б: } ARR = \frac{\frac{\sum_{t=1}^n CFi}{n}}{\frac{I_0}{2}} = \frac{\frac{330+300}{2}}{\frac{320}{2}} = \frac{315}{160} = 1,97$$

За значенням цього показника кращим є проект Б, яким забезпечується 0,97 грн віддачі на кожну 1 грн, вкладену в проект. Проект А забезпечує віддачу на 0,02 грн менше.

Визначимо звичайний (простий) період окупності (РР) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

Таблиця 3.11

**Звичайний період окупності інвестиційного проекту
з розширення маркетингового відділу**

Рік	Індекс року	Чисті вигоди	Чисті вигоди, наростаючим підсумком
1	2	3	4
1	0	-295	-295
2	1	300	5
3	2	275	280
Σ		280	

Як видно з даних колонки 4 таблиця 3.11, початкові витрати інвестиційного проекту з впровадження бенчмаркінгу скуповуються на 2-му році загального життєвого циклу проекту, або за рахунок надходжень 1-го року експлуатації об'єкту проекту. Отже, РР проекту становить 9,8 місяців; 51,1 тижнів; 357 днів.

Таблиця 3.12

**Звичайний період окупності інвестиційного проекту
з впровадження бенчмаркінгу**

Рік	Індекс року	Чисті вигоди	Чисті вигоди, наростаючим підсумком
1	2	3	4
1	0	-320	-320
2	1	330	10
3	2	300	310
Σ		310	

Як видно з даних колонки 4 таблиці 3.12, початкові витрати інвестиційного проекту з впровадження бенчмаркінгу скуповуються на 2-му році загального життєвого циклу проекту, або за рахунок надходжень 1-го року експлуатації об'єкту проекту. Таким чином термін окупності проекту становить менше 1-го року. Для точного розрахунку знайдемо частку залишку неокуплених інвестицій у загальному обсязі вигод періоду, в якому вони окупляться, тобто частку 320 тис. грн. в 330 тис. грн. Отже, РР проекту становить 9,6 місяців; 50 тижнів; 350 днів.

За значенням даного показника кращим є інвестиційний проект ПрАТ «Оболонь» з впровадження бенчмаркінгу, хоча окупність його не набагато менше РР інвестиційного проекту з розширення маркетингового відділу.

Визначимо індекс прибутковості (PI) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

$$\text{Проект А: PI} = \frac{261+207,9}{295} = 1,59$$

$$\text{Проект Б: PI} = \frac{287,1+226,8}{320} = 1,61$$

За значеннями цього показника теж кращим є проект Б, оскільки на кожную вкладену 1 грн інвестицій чиста дисконтована віддача становить 0,61 грн, що на 0,02 грн більше ніж за проектом А.

Визначимо дисконтований період окупності (DPP) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

Таблиця 3.13

**Дисконтований період окупності інвестиційного проекту
з розширення маркетингового відділу**

Рік	Індекс року	Дисконтовані чисті вигоди	Дисконтовані чисті вигоди, нарастаючим підсумком
1	2	3	4
1	0	-295	-295
2	1	261	-34
3	2	207,9	173,9
Σ		173,9	

Як видно з даних колонки 4 таблиці 3.13, початкові витрати інвестиційного проекту з впровадження бенчмаркінгу скуповуються на 3-му році загального життєвого циклу проекту, або за рахунок надходжень 2-го року експлуатації об'єкту проекту. Таким чином термін окупності проекту становить 1 рік і певна частка тривалості другого року. Отже, РР проекту становить 13,6 місяців; 70,9 тижнів; 496 днів.

Таблиця 3.14

**Дисконтований період окупності інвестиційного проекту
з впровадження бенчмаркінгу**

Рік	Індекс року	Дисконтовані чисті вигоди	Дисконтовані чисті вигоди, нарастаючим підсумком
1	2	3	4
1	0	-320	-320
2	1	287,1	-32,9
3	2	226,8	193,9
Σ		193,9	

Як видно з даних колонки 4 таблиці 3.14, початкові витрати інвестиційного проекту з впровадження бенчмаркінгу скуповуються на 3-му році загального життєвого циклу проекту, або за рахунок надходжень 2-го року експлуатації об'єкту проекту. Таким чином термін окупності проекту становить 1 рік і певна частка тривалості другого року. Отже, РР проекту становить 13,5 місяців; 70,4 тижнів; 492 днів.

За значенням даного показника кращим є інвестиційний проект з впровадження бенчмаркінгу, хоча окупність його не набагато менше DPP інвестиційного проекту з розширення маркетингового відділу.

Визначимо чистий приведений дохід (NPV) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

$$\text{Проект А: } NPV = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+j)^k} - IC = 173,9$$

$$\text{Проект Б: } NPV = \sum_{k=1}^n \frac{Pk}{(1+j)^k} - IC = 193,9$$

NPVпроекту А та Б > 0, тобто інвестиційні проекти приймаються, проте інвестор отримає більшу за обсягом дисконтовану віддачу від реалізації другого проекту.

Визначимо внутрішню норму доходності (IRR) інвестиційних проектів ПрАТ «Оболонь»:

Таблиця 3.15

**Внутрішня норма доходності інвестиційного проекту
з розширення маркетингового відділу**

Індекс року	Чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при r=15%	Дисконтовані чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при r=100%	Дисконтовані чисті вигоди
1	2	3	4	5	6
0	-295	1,000	-295	1,00	-295
1	300	0,870	261	0,50	150
2	275	0,756	207,9	0,25	68,75
Σ		-	173,9		-76,25

В таблиці 3.15 представлено вхідні значення для визначення внутрішньої норми доходності інвестиційного проекту з розширення маркетингового відділу.

Таблиця 3.16

**Внутрішня норма доходності інвестиційного проекту
з впровадження бенчмаркінгу**

Індекс року	Чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при r=15%	Дисконтовані чисті вигоди	Коефіцієнт дисконтування при r=100%	Дисконтовані чисті вигоди
1	2	3	4	5	6
0	-320	1,000	-320	1,00	-320
1	330	0,870	287,1	0,50	143,55
2	300	0,756	226,8	0,25	56,7
Σ		310	193,9		-119,75

В таблиці 3.16 представлено вхідні значення для визначення внутрішньої норми доходності інвестиційного проекту з розширення маркетингового відділу.

$$\text{Проект А: IRR} = r_1 + \frac{NPV_1 \times (r_2 - r_1)}{NPV_1 - NPV_2} = 15 + \frac{173,9 \times (100 - 15)}{173,9 - (-76,5)} = 74,03\%$$

$$\text{Проект Б: IRR} = r_1 + \frac{NPV_1 \times (r_2 - r_1)}{NPV_1 - NPV_2} = 15 + \frac{193,9 \times (100 - 15)}{193,9 - (-119,75)} = 67,55\%$$

За значеннями цього показника кращим є проект А.

Порівняємо альтернативні інвестиційні проекти ПрАТ «Оболонь»:

Таблиця 3.17

Альтернативні інвестиційні проекти ПрАТ «Оболонь»

Проект	ARR	PP	PI	DPP	NPV	IRR
1	2	3	4	5	6	7
А. Розширення маркетингового відділу підприємства	1,95	9,8	1,59	13,6	173,9	74,03
Б. Впровадження конкурентного бенчмаркінгу на підприємстві	1,97	9,6	1,61	13,5	193,9	67,55

Отже, у всіх випадках (крім застосування методу IRR) інвестиційний проект із впровадження бенчмаркінгу на ПрАТ «Оболонь» є кращим.

3.3. Механізм оцінки ефективності реалізації фінансової політики підприємства

Для забезпечення розвитку та виживання в довгостроковій перспективі ПрАТ «Оболонь» повинно мати свій оптимальний стратегічний план як фундамент всіх інших видів планування діяльності підприємства. На корпоративному рівні – це формування місії, постановка середньострокових та довгострокових цілей підприємства, а також розроблення бізнес-портфеля. На рівні виробництва пива, безалкогольних напоїв та мінеральних вод ПрАТ «Оболонь» та ринку – це планування прибутку від реалізації, маркетингових процесів, стратегії продажу чи збуту товару.

Основними шляхами збільшення операційного прибутку є нарощування обсягів виробництва, зниження собівартості реалізованої продукції, розумна асортиментна політика, підвищення якості продукції.

Управління операційним прибутком підприємства включає такі складові: визначення обсягу продажу, який забезпечує беззбиткову операційну діяльність; використання операційного левериджу в обґрунтуванні шляхів збільшення прибутку; проведення операційного аналізу для оцінки впливу різних факторів на обсяг прибутку[23, с.52].

Під час планування прибутку від операційної діяльності необхідно визначити точку беззбитковості, яка відповідає такому обсягу продажу, за якого надходження від реалізації продукції дорівнюють витратам на виробництво і реалізацію цієї продукції.

Вихідні дані для визначення точки беззбитковості ПрАТ «Оболонь» представлені у табл. 3.18.

Таблиця 3.18

Визначення точки беззбитковості ПрАТ «Оболонь»

Показник	Базовий, 2020 рік
1	2
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5549706
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(4070109)
Валовий прибуток	1479597
Змінні витрати	3595624,5
Постійні витрати	1856555,5
Питома вага змінних витрат	0,66
Питома вага постійних витрат	0,34
Сума умовно-змінних витрат	2686271,9
Сума умовно-постійних витрат	1383837,1
Сума маржинального доходу	2863434,1
Частка маржинального доходу у виручці	0,52
Вплив операційного важеля (операційного левериджу)	1,54
Точка беззбитковості	2661225,2
Запас фінансової стійкості, %	52,05

З таблиці 3.18 видно, що більшу частку у загальних витратах ПрАТ «Оболонь» у 2020 р. складають змінні витрати, а саме 66%, а постійні витрати підприємства складають лише 34%. З метою забезпечення беззбитковості свого виробництва підприємство з невеликою питомою вагою постійних витрат може виробляти

відносно менше продукції, ніж підприємство з більш високою питомою вагою в загальних витратах. Запас фінансової міцності у відсотках показує, що ПрАТ «Оболонь» на 52,05% може знизити обсяг реалізації продукції, не зазнаючи при цьому збитків. Величина ефекту операційного важеля ПрАТ «Оболонь» показує, що на 1,54% зміниться прибуток підприємства при зміні обсягу реалізації на 1%. Ефект операційного важеля - наслідок наявності в структурі постійних витрат, котрі не залежать від обсягу реалізації, але мають тенденцію до зростання. Їх необхідно сплачувати кожний місяць незалежно від обсягу реалізації продукції за цей місяць. Чим більша питома вага постійних витрат у загальних витратах (капіталомісткі галузі), тим сильніше проявляється ефект операційного важеля. Зниження фінансовими менеджерами постійних витрат на певну суму приводить до зсуву вліво точки беззбитковості, росту суми прибутку і зниженню величини операційного важеля. Тому можна стверджувати, що зниження постійних витрат є ключовою проблемою в управлінні витратами.

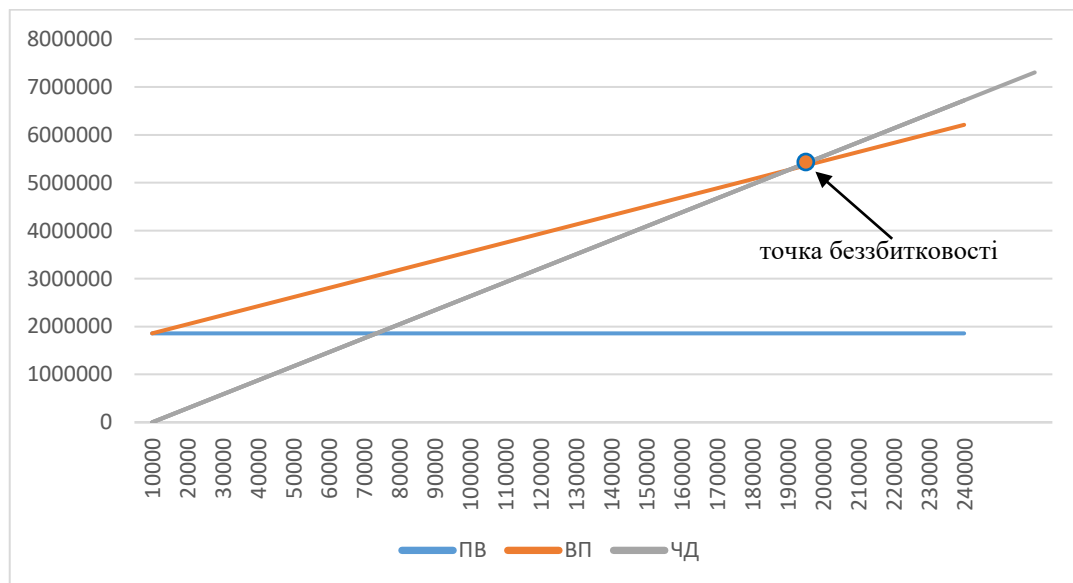

Рис. 3.3. Визначення точки беззбитковості ПрАТ «Оболонь» у 2020 р. графічним методом

Із рисунку 3.3. можна побачити точку беззбитковості ПрАТ «Оболонь» у 2020 р., тобто точку у якій досягається окупність постійних витрат, і підприємство починає отримувати прибуток.

Операційний аналіз є складовою системи управління прибутком, його можна розглядати як засіб обґрунтування і вибору можливих варіантів нарощування прибутку. Він дає змогу спрогнозувати зміни фінансово–економічного стану підприємства, спричинені динамічними змінами у кон’юнктурі ринку. В основі операційного аналізу лежить оцінювання впливу зміни одного з елементів операційного важеля на результати фінансово–господарської діяльності підприємства. Обсяги прибутку і можливість його збільшення залежать від багатьох факторів. Об’єктом нашого розгляду буде обсяг реалізації і структура вартості реалізованої продукції, оскільки ці фактори впливають на прибуток одночасно.

У залежності від сполучення ринкових факторів складаються різні ситуації, що визначають стан попиту на продукцію підприємства. Розглянемо на прикладі ПрАТ «Оболонь», які зміни у виручці від реалізації і її складових викликають ці ситуації, табл. 3.19.

Таблиця 3.19

Схема можливих змін попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь»

Вимір попиту	Вимір виручки від реалізації	Зміна складових виручки від реалізації
1	2	3
Збільшення попиту	Збільшення натурального обсягу реалізації	Збільшення змінних витрат та прибутку від реалізації
	Збільшення цін на продукцію, що реалізується	Збільшення прибутку від реалізації
Зменшення попиту	Зменшення натурального обсягу реалізації	Зменшення змінних витрат та прибутку від реалізації
	Зменшення цін на продукцію, що реалізується	Зменшення прибутку від реалізації

При підвищенні попиту на продукцію підприємства останнє може відреагувати або у формі збільшення випуску і реалізації натуральних обсягів, або, при колишніх

натуральних обсягах підвищити ціни. Однак вибір форми залежить не від бажання підприємства, а від характеру підвищення попиту. Якщо збільшується натуральний обсяг реалізації, разом з ним пропорційно ростуть змінні витрати; постійні витрати не змінюються, і за рахунок цього збільшується прибуток. Якщо ростуть тільки ціни, то змінні і постійні витрати залишаються на колишньому рівні, а вся цінова різниця складає приріст прибутку.

При зниженні попиту на продукцію підприємства - прямо протилежна ситуація. Зменшення натурального обсягу реалізації супроводжується зниженням змінних витрат, що в, визначеному ступені компенсує падіння прибутку, зниження цін цілком відбиває на відповідному зниженні прибутку. Усі ці фактори можуть діяти не роздільно, а спільно, тобто може бути одночасна зміна і натурального обсягу реалізації, і цін на реалізовану продукцію. Крім того, підвищення цін може бути не тільки реакцією на ринкову кон'юнктуру, але і наслідком поліпшення якості й інших споживчих властивостей продукції. Останнє може викликати ріст змінних, а в деяких випадках - і постійних витрат.

При всіх можливих ситуаціях треба чітко розуміти фінансові наслідки змін у цінах і натуральних обсягах як при рості, так і при скороченні попиту на продукцію підприємства. Простежимо ці наслідки на прикладі ПрАТ «Оболонь».

У варіанті I ріст виручки від реалізації відбувся в результаті збільшення на 10% натурального обсягу реалізованої продукції, при збереженні цін базисного періоду. Тому збільшилися змінні витрати пропорційно росту обсягу реалізації. Прибуток визначений прямим рахунком як різниця між виторгом від реалізації і витратами, а відсоток зростання прибутку — величина, похідна від суми прибутку.

Таблиця 3.20

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант I)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	110,0	6104676,6

Постійні витрати	1856555,5	100,0	1856555,5
Змінні витрати	3595624,5	110,0	3955186,95
Прибуток	97526	300,4	292934,15

Таке істотне зростання прибутку забезпечується збільшенням виручки від реалізації і змінних витрат без росту постійних витрат, питома вага змінних витрат у виручці від реалізації дуже висока – складає 68%, а питома вага постійних витрат – лише 32%.

Припустимо, що за інших рівних умов постійні витрати в базовому прибутку від реалізації дорівнюють 70%, а змінні відповідно – 30%. Тоді постійні витрати складають у базовому періоді 3816526 тис. грн, а змінні – 1635654 тис. грн. За тих самих умов збільшення прибутку від реалізації в плановому періоді становитиме 488931,2 тис. грн, тобто значно менше, ніж розраховано в таблиці 3.21.

Таблиця 3.21

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант II)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	110,0	6104676,6
Постійні витрати	1856555,5	100,0	1856555,5
Змінні витрати	3595624,5	100,0	3595624,5
Прибуток	97526	669,05	652496,6

Отже, чим більше частка постійних витрат у базовому прибутку від реалізації, тим більший приріст прибутку забезпечується за рахунок збільшення натурального обсягу реалізації. Якщо прибуток від реалізації збільшується за рахунок підвищення цін при збереженні базового натурального обсягу, фінансові наслідки виходять іншими. Весь приріст виручки від реалізації являється приростом прибутку, у плановому періоді прибуток ПрАТ «Оболонь» зріз майже у 7 разі в порівнянні з базовим періодом. В даному випадку співвідношення постійних і змінних витрат не має значення, тому що і ті й інші зберігаються в розмірах базового періоду. Однак даний варіант є не зовсім реалістичним для ПрАТ «Оболонь», тому що можливість

збільшення чистого доходу від реалізації продукції без збільшення змінних витрат зводиться до нуля.

Таким чином, якщо підвищення попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» таке, що дозволяє збільшувати і ціни, і натуральний обсяг реалізації, підприємству із фінансової точки зору вигідніше нарощувати ціни, ніж збільшувати натуральний обсяг реалізації.

У випадку, якщо підприємство може підвищувати ціни на свою продукцію, тільки поліпшуючи її споживчі характеристики, то ріст цін супроводжується збільшенням витрат на забезпечення кращої якості продукції. Поліпшення споживчих властивостей продукції може викликати ріст не тільки змінних, але і постійних витрат (умови виробництва, конструктивні рішення і т. ін.). Тому важливо визначити раціональні межі росту витрат, що забезпечують одночасне збільшення прибутку від реалізації (табл. 3.22).

Таблиця 3.22

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант III)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	110,0	6104676,6
Постійні витрати	1856555,5	110,2	2045924,161
Змінні витрати	3595624,5	110,2	3962378,199
Витрати на реалізовану продукцію	5452180	110,2	6007151
Прибуток	97526	100,0	97526

У табл. 3.22 розраховано максимально можливе збільшення витрат у зв'язку з поліпшенням споживчих властивостей реалізованої продукції. Це граничне збільшення витрат дозволяє зберегти базову суму прибутку від реалізації. Практично 110,2% – це рівень, нижче якого повинний бути ріст витрат, щоб забезпечувалося хоча б мінімальне збільшення прибутку, інакше підвищення якості продукції в даній ситуації може виявитися економічно недоцільним. При іншому співвідношенні

витрат на реалізовану продукцію і прибутку від реалізації висновки можуть бути іншими.

Підвищення споживчих властивостей продукції може викликати і збільшення попиту на цю продукцію, тобто дати можливість підприємству реалізувати більший натуральний обсяг продукції підвищеної якості, чим воно могло б реалізувати при колишніх споживчих характеристиках. Тоді на зміну виторгу і прибутку від реалізації впливають одночасно обидва фактори – ріст цін і ріст натурального обсягу реалізації. Однак під впливом останнього фактору відбувається додаткове збільшення змінних витрат. Розглянемо ситуацію, коли натуральний обсяг ПрАТ «Оболонь» виріс на 5%, а ціна – на 10 %, то ріст виручки від реалізації складає: $1,05 * 1,10 = 1,155$, тобто приріст виручки дорівнює 15,5 % (табл. 3.23).

Таблиця 3.23

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант IV)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	115,5	6409910,4
<i>в тому числі за рахунок:</i>			
збільшення цін	–	110,0	–
збільшення натурального обсягу реалізації	–	105,0	–
Витрати на реалізовану продукцію:	5452180	115,8	6312384,4
Постійні витрати	1856555,5	115,8	2149891,3
Змінні витрати	3595624,5	121,6	4372279,4
Прибуток	97526	100,0	97526

Відсоток росту змінних витрат отриманий як $115,8 * 1,05 = 121,6$ %. Це означає, що збільшення натурального обсягу реалізації відбулося вже в умовах підвищеної якості продукції, що викликало попереднє збільшення витрат, у тому числі змінних. Отже, поліпшення споживчих властивостей продукції дає найбільший приріст прибутку, якщо результатом поліпшення є збільшення натурального обсягу реалізації продукції. Коли розраховується результат одночасного впливу на виручку

від реалізації щодо росту натурального обсягу реалізації і росту цін, статистично правильно виходити з того, що збільшення цін поширюється на вже збільшений натуральний обсяг реалізації.

Ринкова ситуація може бути така, що підприємству треба знизити ціни на реалізовану продукцію, щоб продати більший натуральний обсяг. Ця ситуація розглянута в табл. 3.24.

Таблиця 3.24

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант V)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	80,0	4439764,8
<i>в тому числі за рахунок:</i>			
зниження цін	–	90,0	–
збільшення натурального обсягу реалізації	–	110,0	–
Витрати на реалізовану продукцію:	5452180	103,0	5615745,4
Постійні витрати	1856555,5	100,0	1856555,5
Змінні витрати	3595624,5	110,0	3955186,95
Прибуток	97526	-1205,8	-1175980,6

Умови, прийняті в розрахунку, не дозволили компенсувати падіння цін збільшенням натурального обсягу реалізації: прибуток від реалізації знизився майже у 12 разів та досяг від'ємного значення. У даному випадку, якщо зниження цін приводить до збільшення обсягу продажів тільки на 10%, краще було б зберегти базові ціни і базовий обсяг реалізації в натуральному вимірі. Отже, знижувати ціни заради збільшення натурального обсягу продажів доцільно лише у випадках, коли комплексний вплив обох факторів на виручку від реалізації забезпечує її зростання, а не падіння, як у нашому прикладі ПрАТ «Оболонь».

Розглянемо інший варіант зниження цін і досягнутого в результаті цього зростання натурального обсягу продажу (табл. 3.25).

Таблиця 3.25

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант VI)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	109,0	6049179,5
<i>в тому числі за рахунок:</i>			
зниження цін	–	90,0	–
збільшення натурального обсягу реалізації	–	120,0	–
Витрати на реалізовану продукцію:	5452180	104,0	5670267,2
Постійні витрати	1856555,5	100,0	1856555,5
Змінні витрати	3595624,5	120,0	4314749,4
Прибуток	97526	388,5	378912,3

З таблиці 3.25 видно, що ціни знижуються на 10%, а натуральний обсяг продажів збільшується при цьому на 20%. Хоча темпи росту витрат на реалізацію продукції не набагато нижчі темпів росту виручки від реалізації, прибуток від реалізації ПрАТ «Оболонь» збільшився майже у 4 рази, що оцінюється позитивно. Саме тому такий варіант динаміки цін і натурального обсягу можна вважати прийнятним з фінансової точки зору.

Можлива ситуація, коли підприємство може підняти ціни на свою продукцію, свідомо враховуючи зниження натуральних обсягів продажів в якості результату (табл. 3.26).

Таблиця 3.26

Фінансові наслідки зміни попиту на продукцію ПрАТ «Оболонь» (варіант VII)

Показники	Базовий період (тис. грн)	Плановий період	
		у відсотках до базового	тис. грн
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	109,0	6049179,5
<i>в тому числі за рахунок:</i>			
збільшення цін	–	120,0	–
зменшення натурального обсягу реалізації	–	90,0	–
Витрати на реалізовану продукцію:	5452180	95,0	5179571

Продовження табл. 3.26

1	2	3	4
Постійні витрати	1856555,5	100,0	1856555,5
Змінні витрати	3595624,5	90,0	3236062,1
Прибуток	97526	891,7	869608,5

Розрахунок, проведений у табл. 3.26, підтверджує безумовну вигідність для ПрАТ «Оболонь» ситуації, коли підприємство свідомо піднімає ціни на свою продукцію за умови зниження обсягів продажів. Однак, даний варіант навряд чи можна вважати реальним, занадто значний ріст цін на практиці може викликати настільки ж значне падіння натурального обсягу реалізації.

Проведемо порівняльний аналіз для оцінки впливу різних факторів на обсяг прибутку ПрАТ «Оболонь» по відношенню до базового періоду, таблиця 3.27.

Проаналізувавши дані таблиці 3.27, можна зробити висновок, що найбільш вигідним варіантом збільшення прибутку для ПрАТ «Оболонь» є така ситуація, коли підприємство вирішить у плановому періоді знизити ціни на 10%, а натуральний обсяг продажів збільшити при цьому на 20% у порівнянні до базового періоду. В такому випадку більшу частку у загальних витратах ПрАТ «Оболонь» у 2021 р. складуть змінні витрати, а саме 70%, а постійні витрати підприємства складають лише 30%. Запас фінансової міцності у відсотках ПрАТ «Оболонь» становить аж 98,45%, що дозволяє підприємству мінімізувати ризик зазнати збитків, внаслідок незначних коливань виручки. Точка беззбитковості ПрАТ «Оболонь» у плановому 2021 р. становить 93798,1 тис. грн, а, як відомо, чим менший рівень точки беззбитковості, тим її легше подолати. Величина ефекту операційного важеля ПрАТ «Оболонь» показує, що на 3,14 % зміниться прибуток підприємства при зміні обсягу реалізації на 1%.

Таблиця 3.27

Визначення точки беззбитковості ПрАТ «Оболонь» у плановому періоді

Показник	Базовий, 2020 р.	Плановий, 2021 р.						
		Варіант I	Варіант II	Варіант III	Варіант IV	Варіант V	Варіант VI	Варіант VII
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції	5549706	6104676,6	6104676,6	6104676,6	6409910,4	4439764,8	6049179,5	6049179,5
Собівартість реалізованої продукції	(4070109)	(1659968)	(3794567)	(4625080)	(4930313)	(22280745)	(300946)	(7144387)
Валовий прибуток	1479597	4444709	9899244	1479597	1479597	-17840980	5748234	13193566
Змінні витрати	3595624,5	3955186,95	3595624,5	3962378,2	4372279,4	3955186,95	4314749,4	1856555,5
Постійні витрати	1856555,5	1856555,5	1856555,5	2045924,16	2149891,3	1856555,5	1856555,5	3236062,1
Питома вага змінних витрат	0,66	0,47	0,27	0,66	0,67	0,68	0,70	0,36
Питома вага постійних витрат	0,34	0,22	0,14	0,34	0,33	0,32	0,30	0,64
Сума умовно-змінних витрат	2686271,9	781614,7	1011039,1	3050165,2	3305143,1	15163182,4	210410,0	2604544,7
Сума умовно-постійних витрат	1383837,1	366888,1	522037,3	1574914,4	1625170,3	7117562,4	90535,5	4539841,8
Сума маржинального доходу	2863434,1	4811597,1	10421281,3	3054511,4	3104767,3	-10723417,6	5838769,5	17733407,8
Частка маржинального доходу у виручці	0,52	0,79	1,71	0,50	0,48	-	0,97	2,93
Вплив операційного важеля (операційного левериджу)	1,54	2,59	5,61	1,49	1,44	-	3,14	5,48
Точка беззбитковості	2661225,2	465486,5	305804,0	3147587,9	3355226,0	-	93798,1	1548620,5
Запас фінансової стійкості, %	52,05	92,37	94,99	48,44	47,66	-	98,45	74,40

Розробимо плановий баланс ПрАТ «Оболонь» з урахуванням впливу на прибуток підприємства зниження цін на продукцію на 10% та збільшення натурального обсягу продажів на 20% у 2021 р. в порівнянні з 2020 р.

Таблиця 3.28

Плановий баланс ПрАТ «Оболонь»

Стаття	на початок планового 2021 р.		на кінець планового 2021 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5
АКТИВ				
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	4686	0,08	4686	0,07
Незавершені капітальні інвестиції	11272	0,19	108563	1,60
Основні засоби	4352291	73,90	4038243	59,63
Усього за розділом I	4386805	74,49	4151492	61,30
II. Оборотні активи				
Запаси	1015849	17,25	345975	5,11
Виробничі запаси	824163	13,99	947787	13,99
Незавершене виробництво	73543	1,25	25963	0,38
Готова продукція	84609	1,44	42569	0,63
Товари	33534	0,57	10259	0,15
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	272112	4,62	408935	6,04
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	20095	0,34	34843	0,51
з бюджетом	101840	1,73	117116	1,73
Інша поточна дебіторська заборгованість	69326	1,18	101524	1,50
Гроші та їх еквіваленти	17048	0,29	582428	8,60
Інші оборотні активи	5983	0,10	3526	0,05
Усього за розділом II	1502253	25,51	2620925	38,70
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0
Баланс	5889058	100	6772417	100
ПАСИВ				
II. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	73144	1,24	73144	1,08
Капітал у дооцінках	2445387	41,52	2978356	43,98
Додатковий капітал	1198	0,02	1198	0,02
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	167847	2,85	868531	12,82
Усього за розділом I	2673996	45,41	3921229	57,9
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	410551	6,97	302568	4,47

Продовження табл. 3.28

1	2	3	4	5
Довгострокові кредити банків	609731	10,35	548048	8,09
Усього за розділом II	1020282	17,33	850616	12,56
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	394848	6,70	3702546	54,67
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	661136	11,23	574851	8,49
товари, роботи, послуги	709905	12,05	687523	10,15
розрахунками з бюджетом	102148	1,73	100256	1,48
Поточні забезпечення	33497	0,57	30256	0,45
Інші поточні зобов'язання	23252	0,39	18526	0,27
Усього за розділом III	2194780	37,27	2000572	29,54
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0
Баланс	5889058	100	6772417	100

На основі даних табл. 3.28, проаналізуємо як зміняться показники фінансової стійкості та ліквідності ПрАТ «Оболонь» у плановому періоді.

Таблиця 3.29

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» у плановому періоді

Назва показника	На початок планового 2021р.	На кінець планового 2021р.	Відхилення (+/-)
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,83	1,38	0,55
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,63	0,7	0,07
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,45	0,58	0,13
Коефіцієнт фінансової залежності	2,2	0,42	-1,78
Коефіцієнт фінансового ризику	1,2	0,73	-0,47

З таблиці 3.30 видно, що структура капіталу ПрАТ «Оболонь» в цілому покращилася. Так, позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості свідчить про підвищення цієї характеристики підприємства. Зростання коефіцієнтів фінансової стабільності та автономії свідчить про збільшення незалежності підприємства, яке сталося за рахунок власного капіталу. Незначна відмінність між цими показниками вказує на те, що постійні пасиви сформовані, головним чином, за

рахунок власного капіталу, і зростання показників відбулося завдяки збільшенню частки власного капіталу в пасивах. Значення коефіцієнта автономії свідчить про те, що на початок планового 2021 року власний капітал ПрАТ «Оболонь» становив 45% від загального капіталу, а на кінець планового 2021 року значення зросло до 58%; в цілому зростання перших трьох коефіцієнтів є позитивним явищем. Коефіцієнти фінансового ризику і фінансової залежності відповідно скоротилися протягом досліджуваного періоду, що вказує на зменшення фінансового ризику неплатоспроможності ПрАТ «Оболонь» внаслідок зменшення ступеня залежності від кредиторів.

Таблиця 3.30

Показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» у плановому періоді

Назва показника	На початок планового 2021р.	На кінець планового 2021р.	Відхилення (+/-)	Нормат. знач.
1	2	3	4	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,007	0,29	0,283	0,2-0,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,22	0,62	0,4	0,8-1
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,68	1,31	0,63	1,5-2
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,22	0,84	0,62	0,8-1

З таблиці 3.31 можна зробити висновок, що показники ліквідності ПрАТ «Оболонь» протягом досліджуваного періоду демонструють позитивну динаміку. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець планового періоду становить 0,29, що відповідає нормативному значенню та означає, що на 29% ПрАТ «Оболонь» може в поточний момент погасити всі свої короткострокові борги і платоспроможність вважається нормальною. Коефіцієнт поточної ліквідності на кінець 2021 р. становить 1,31, що також свідчить про платоспроможність ПрАТ «Оболонь», тобто загальної величини його оборотних активів достатньо для погашення всіх поточних зобов'язань. Отже, можна зробити висновок, що варіант зниження цін на продукцію ПрАТ «Оболонь» у плановому періоді на 10% та збільшення натурального обсягу продажів на 20% є прийнятним з фінансової точки зору.

Висновки до розділу 3

Основна роль у фінансуванні підприємства належить власним коштам, оскільки саме використання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту рентабельності. Як показує практика, ефективність використання позикового капіталу вища, ніж власного, але з його використанням пов'язаний більший фінансовий ризик і зменшення фінансової стійкості підприємства. Тому важливого значення набуває вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємства.

Аби ПрАТ «Оболонь» збільшило свою частку на ринку пива та підвищило інвестиційну привабливість потрібно покращити ефективність маркетингових заходів підприємства. Було запропоновано два інвестиційні проекти – проект з розширення маркетингового відділу та проект з впровадження бенчмаркінгу на підприємстві. Визначивши доцільність інвестування у альтернативні проекти ПрАТ «Оболонь» за методами ARR, PP, PI, DPP, NPV, IRR, було з'ясовано, що інвестиційний проект із впровадження бенчмаркінгу на підприємстві є кращим.

Проведення операційного аналізу для оцінки впливу різних факторів на обсяг прибутку свідчить, що найбільш вигідним варіантом збільшення прибутку для ПрАТ «Оболонь» є така ситуація, коли підприємство вирішить у плановому періоді знизити ціни на продукцію ПрАТ «Оболонь» на 10% та збільшити натуральний обсяг продажів на 20% у порівнянні до базового періоду; саме такий варіант є прийнятним з фінансової точки зору.

ВИСНОВКИ

1. У роботі визначено, що фінансова політика – це політика, що визначається підприємством у своїх інтересах і реалізується через фінансові відносини і механізми, змістовно виражається у вирішенні таких аспектів: в оптимізації концепції управління фінансовими ресурсами щодо оптимального обсягу і захисту від ризику втрат; визначення основних напрямків їх поточного використання та на перспективу. Результативність та ефективність фінансової політики суб'єкта господарювання засвідчується ступенем досягнення визначених цілей і виконання завдань та максимальним рівнем показників результату при мінімальних затратних показниках, оцінюється як в цілому по підприємству так і по виробничих структурах, підрозділах й окремих посадових виконавцях підприємства.

2. У роботі досліджено, що фінансова політика підприємства, як реалізація фінансового менеджменту, включає багато складових, таких як: облікова політика; кредитна політика; політика управління грошовими засобами; політика управління витратами; дивідендна політика, оскільки передбачає розробку політик управління фінансовими відносинами по цілому ряду напрямків. За тривалістю періоду та характером завдань фінансова політика поділяється на фінансову стратегію та фінансову тактику.

3. Визначено, що розробка та втілення фінансової політики охоплює фінансові, управлінські, економічні, юридичні й навіть технічні аспекти і тому потребує комплексного підходу. Фінансова політика визначає основну концепцію розвитку підприємства, проте реалізується фінансова політика завдяки методам фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент більш пов'язаний з діяльністю, аналізом та підготовкою фінансових рішень, а фінансова політика адаптує існуючі методи відповідно до своєї мети, напрямів та завдань.

4. У роботі досліджено, що ПрАТ «Оболонь» є найбільшим національним виробником пива в Україні зі 100% українським капіталом. Підприємство є одним з

трьох лідерів на ринку пива, де воно представлено шістьма пивним брендами усіх цінових категорій. Окрім міцних позицій на ринку пива, ПрАТ «Оболонь» активно зміцнює свої позиції і на ринку безалкогольних напоїв. Основними ринками збуту продукції підприємства є Україна, Білорусь, Молдова та країни Прибалтії. Дослідивши фінансово-господарську діяльність ПрАТ «Оболонь», можна зробити висновок, що воно не є збитковим підприємством, про це свідчать результати операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Прибуток являє собою позитивний результат від діяльності підприємства, підприємству не загрожує банкрутство.

5. У роботі проведено діагностику фінансового стану ПрАТ «Оболонь» за допомогою 4 груп показників: група ліквідності, група рентабельності, група фінансової стійкості, група ділової активності. Провівши аналіз цих груп показників ПрАТ «Оболонь», можна зробити висновок, що підприємство є платоспроможним, але не достатньо ліквідним, спостерігається зниження інвестиційної привабливості та зменшення добробуту власників, збитковим підприємство є лише у 2018 р., протягом усіх інших досліджуваних років ПрАТ «Оболонь» є прибутковим. Зростання коефіцієнтів фінансової стабільності та автономії свідчить про збільшення незалежності підприємства, яке сталося за рахунок власного капіталу. ПрАТ «Оболонь» не вистачає власного оборотного капіталу та робочого капіталу для фінансування загальної величини запасів і витрат. Повністю всі запаси і витрати покриваються лише загальною величиною джерел фінансування, що вказує на нестійкий фінансовий стан. Підприємство має досить високі показники оборотності грошових коштів, що є позитивним явищем, оскільки кошти не осідають на рахунках, а перевтілюються в матеріальну форму. Негативним явищем можна назвати низьку швидкість обертання запасів ПрАТ «Оболонь», причиною чого є повільна реалізація товарів і готової продукції. Зростання всіх періодів окупності ПрАТ «Оболонь» є негативним явищем і свідчить про скорочення інтенсивності та швидкості використання капіталу, залученого в підприємство, скорочення

ефективності використання капіталу.

6. У роботі здійснено аналіз критеріїв оптимальності фінансових важелів ПрАТ «Оболонь». У ПрАТ «Оболонь» спостерігається покращення структури капіталу, зокрема зростання власних джерел фінансування і, водночас, скорочення позикових, високі темпи зростання власного оборотного капіталу і робочого капіталу підприємства.

За методом рейтингової оцінки визначення фінансового стану, досліджено, що ПрАТ «Оболонь» має незадовільну оцінку фінансового стану (37%), що свідчить про ненадійність підприємства, недостатній рівень платоспроможності, наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві та високий рівень ризику. Також отримані результати свідчать про те, що досліджуване підприємство не є інвестиційно привабливим.

Проведено оцінку фінансового стану ПрАТ «Оболонь» на основі визначення абсолютної величини розрахункового значення інтегрального показника, яка свідчить про порівняно низьке дотримання критеріїв організації фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2020 рр.

Проаналізовано ризики банкрутства ПрАТ «Оболонь» за моделлю Е. Альтмана, Спрінгейта, Лису, О. О. Терещенка та визначено, що у ПрАТ «Оболонь» порушено фінансову рівновагу, але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління; наявні певні фінансові та операційні ризики в діяльності, що свідчить про необхідність постійного контролю з боку керівництва за станом платоспроможності.

7. Визначено, що основна роль у фінансуванні підприємства належить власним коштам, оскільки саме використання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту

рентабельності. Як показує практика, ефективність використання позикового капіталу вища, ніж власного, але з його використанням пов'язаний більший фінансовий ризик і зменшення фінансової стійкості підприємства. Тому важливого значення набуває вибір оптимальної структури джерел фінансування підприємства.

8. Обґрунтовано, що задля того, аби ПрАТ «Оболонь» збільшило свою частку на ринку пива та підвищило інвестиційну привабливість потрібно покращити ефективність маркетингових заходів підприємства. Було запропоновано два інвестиційні проекти – проект з розширення маркетингового відділу та проект з впровадження бенчмаркінгу на підприємстві. Визначивши доцільність інвестування у альтернативні проекти ПрАТ «Оболонь» за методами ARR, PP, PI, DPP, NPV, IRR, було з'ясовано, що інвестиційний проект із впровадження бенчмаркінгу на підприємстві є кращим.

9. Здійснено операційний аналіз для оцінки впливу різних факторів на обсяг прибутку та визначено, що найбільш вигідним варіантом збільшення прибутку для ПрАТ «Оболонь» є така ситуація, коли підприємство вирішить у плановому періоді знизити ціни на продукцію ПрАТ «Оболонь» на 10% та збільшити натуральний обсяг продажів на 20% у порівнянні до базового періоду; саме такий варіант є прийнятним з фінансової точки зору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І. Фінансова стратегія у системі управління фінансами підприємства / В. І. Аранчій, О. П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С. 156–159.
2. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. – К., 2014. – с. 320.
3. Бень Т. Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т. Г. Бень, С. Б. Довбня // Фінанси України. – 2002. – N 6. – С. 53 – 61.
4. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / МД. Білик // Фінанси України. – 2005. – N 3. – С. 117 – 129
5. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005.
6. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: в 2 т. / И.А. Бланк– К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с.
7. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / І. О. Бланк. – К. : Ельга, 2008. – 724 с.
8. Бланк И.А. Управление формированием капитала / Бланк И.А. – К.: Вид-во "Ника-Центр", 2000. – 512с.
9. Бланк И.А. Стратегия и тактика управления финансами. – К.: ИТЕМ ЛТД, АДЕФ-Украина, 1996. – 534 с.
10. Василик О. Д. Державні фінанси України : [підруч.] / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 608 с.
11. Васильчук І. В. Фінансова стратегія в системі вартісноорієнтованого управління підприємством. – Рукопис. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, 2015. – 18 с.

12. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств / Воробйов Ю.М. // Фінанси України. – 2001. - №2. – С. 77-85.
13. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Економіка.– Вип. (42). –2014. – С. 191-196.
14. Гончаренко О. М. Фінансова стратегія : теоретичні питання розробки і реалізації / О. М. Гончаренко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – Вип. 1. –№ 56. – С. 35-40.
15. Гончарова А.І. Відновлення платоспроможності підприємства: модель оздоровлення фінансів / А.І. Гончарова // Фінанси.– 2014.– № 8.– С.68-78.
16. Гудзь О.Є., Стецюк П.А.Фінансова політика підприємства: Навчальний посібник. – Львів: Ліга-Прес, 2017. – 120 с.
17. Гудзь О.Є. Науково-методичне забезпечення формування і реалізації фінансової політики підприємства / О.Є. Гудзь, П.А. Стецюк, С.А. Навроцький, В.М. Алексійчук // Облік і фінанси. – № 2(60). – 2013. – С. 69-86.
18. Гуляєва Н.М. Фінансові ресурси підприємств / Н.М. Гуляєва, О.В. Сьомко // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 58-62.
19. Даль В. И. Толковый словарь великого языка / В. И. Даль. – М. : Тип Вольфа, 1965. – 238 с.
20. Дем'яненко І.В. Фінансовий менеджмент [Електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо–професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форм навч. / І.В. Дем'яненко – К.: НУХТ, 2019. – 184 с.
21. Єлецьких С. Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства на основі темпових показників ефективності його розвитку / Світлана Яківна Єлецьких // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний

університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том– № 1. – С. 183-187.

22. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : моногр. /В. В. Зянько, І. Ю. Спіфанова, В. В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ Вінниця, 2015. – 172 с.

23. Інтернет-сторінка ПрАТ «Оболонь». [URL://obolon.ua](http://obolon.ua)

24. Інтернет-сторінка SMIDA. URL: <https://smida.gov.ua>

25. Колеснік Т. С. Ключові напрями фінансової стратегії підприємства / Т. С. Колеснік // Інноваційна економіка. – 2015. – № 8 (46). – С. 131-134.

26. Котляр М. Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів / М. Л. Котляр // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 113 – 118.

27. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз. – М.: «Дело ЛТД», 1993. – С.94.

28. Ленин В. И. О либеральном и марксистском понятии классовой борьбы: [Полное собрание сочинений] / В. И. Ленин. – 5 изд. – Т. 23. – М. – 423 с.

29. Ломачинська І. А. Формування джерел фінансового забезпечення розвитку суб'єктів малого підприємництва / І. А. Ломачинська // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2012. – Т. 17. – Вип. 3-4. – С. 37-43.

30. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 113.

31. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О.Г. Малій // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 2. – С. 71-74.

32. Марченко А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів / Марченко А. // Фінанси України. – 2002. - №9. – С. 102-109.

33. Масленніков О. Ю. Фінансова стратегія та планування в умовах становлення ринку / О. Ю. Масленніков, А. Я. Шпачук // Науковий вісник НЛТУ

України : зб. наук.-техн. праць. – Л. : НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.3. – С. 260–262.

34. Мельник Г.Г. Методи та моделі оцінки фінансової стійкості підприємств регіону в антикризовому управлінні / Г.Г. Мельник // Економічний вісник Донбасу. – 2011. – №3(25). – С. 108-111.

35. Мітіліно М. І. Основи фінансової науки / М. І. Мітіліно. – К. : Державне вид-во України, 1929. – 395 с.

36. Николаева Т.П. Финансы и кредит: учебно-методический комплекс / Т.П. Николаева. Москва: «Центр ЕАОИ», 2009. – 371 с.

37. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посібник] / В. М. Опарін. – [2-ге вид., доп. і перероб.] – К. : КНЕУ, 2002. – 340 с.

38. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / Л. Д. Буряк, А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2010. –384 с.

39. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник. – К. Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.

40. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00>

41. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: : Закон України: від 14.02.2006 № 170 – Мінфін України; Наказ. Методика. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>

42. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Закон України: від 26.01.2001 № 49/121 – Мінфін України, Фонд державного майна; Наказ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

43. Сабліна Н. В., Кузенко Т. Б. Формування стратегічних карт у рамках реалізації процесу управління фінансовою безпекою підприємства /Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко // Бізнес Інформ. – 2015. – №4. – С. 326–331.

44. Самойлова Т. А., аспірант ТНЕУ, викладач, кафедра фундаментальних дисциплін Чортківський інститут підприємництва і бізнесу ТНЕУ. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. // Облік і фінанси АПК. – 1'2011, с. 169-174.

45. Сафронська І.М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / І.М. Сафронська, Г.С. Белай // Економіка та держава. – 2009. – № 11. – С. 104-105.

46. Скібіцька Л.І. та ін. Антикризовий менеджмент. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 584 с.

47. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу (власності, пасивів): [навч. посіб.] / Сопко В.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312.

48. Сторожук Т.М. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики / Т.М. Сторожук, Д.Є. Сторожук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. - № 1. – С. 559-567.

49. Федоренко В.Г. Менеджмент: підручник. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2015. – 492 с.

50. Фінанси - Юрій С.І., Федосов В.М.

51. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – 2-е вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.

52. Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.

53. Финансовый менеджмент : Теория и практика : учебник / Под ред. Е. С. Стояновой ; 5-е изд. (перераб. и доп.). – М. : Перспектива, 2002. – 560 с.

54. Хаванова М. С. Зв'язок фінансової стратегії з іншими ключовими стратегіями корпорації / М. С. Хаванова // Бізнес Інформ. – 2012. – №12. – С.229–233.

55. Чайковська В.П., фінансова політика: підходи до розуміння та значення в діяльності підприємства. Наукові записки. Серія "Економіка". Вип. 23. С. 247—251.

56. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент: [Навчальний посібник] / І.О. Школьник, І.М. Боярко, Б.І. Сюркало; за ред. І.О. Школьник. – Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с.

57. Юхименко П.І. Теорія фінансів: Підручник / П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник (За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія). - К.: ЦУЛ, 2010. - 576 с.

ДОДАТОК А
Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Підприємство ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Територія
**Організаційно-
правова форма**
господарювання
Вид економічної
діяльності

Дата
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

КОДИ
31.12.2018
05391057

Середня кількість працівників: 2487

Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10

Одиниця виміру: тис.грн без десяткового знака

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

v

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Кодза ДКУД 1801007

Актив	Кодр ядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	8 337	6 857
Первісна вартість	1001	43 259	43 396
Накопичена амортизація	1002	(34 922)	(36 539)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	48 455	20 201
Основні засоби	1010	5 141 361	4 867 736
Первісна вартість	1011	11 850 066	11 940 760
знос	1012	(6 708 705)	(7 073 024)
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість	1021	0	0
Накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
Інші фінансові інвестиції	1035	18 522	109 397
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0

Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 216 689	5 004 205
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	750 563	719 638
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	297 870	203 818
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	51 466	89 746
з бюджетом	1135	71 280	35 310
у тому числі з податку на прибуток	1136	8 047	5 475
з нарахованих доходів	1140	0	0
Із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	430 965	9 897
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	46 172	16 876
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
Резервах незароблених премій	1183	0	0
Інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	16 455	30 659
Усього зарозділом II	1195	1 664 771	1 105 944
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	6 881 460	6 110 149
	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
	1	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 945 067	2 763 289
Додатковий капітал	1410	8 353	8 353
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	546	-2 356

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-518 048	-746 302
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 495 482	2 082 548
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	511 172	542 401
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	2 037 873	487 124
Інші довгострокові зобов'язання	1515	237 082	267 953
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
Резервне зароблених премій	1533	0	0
Інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	2 786 127	1 297 478
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	417 962	1 419 600
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	830 232	1 021 281
розрахунками з бюджетом	1620	150 294	91 167
у тому числі з податку на прибуток	1621	282	-858
Розрахунками зі страхування	1625	5 364	5 926
розрахунками з оплати праці	1630	51 430	44 447
Одержаними авансами	1635	46 900	64 560
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
Із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	10 306	11 462
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	85 487	69 804
Усього за розділом III	1695	1 599 851	2 730 123
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 881 460	6 110 149

ДОДАТОК Б
Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2018 р.

Стаття	Код рядка	Код за ДКУД	
		За звітний період	1801008 За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 078 764	4 777 539
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 292 370)	(3 878 473)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	786 393	899 066
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	85 301	88 488
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(303 955)	(296 579)
Витрати на збут	2150	(675 489)	(612 349)
Інші операційні витрати	2180	(20 451)	(29 144)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	49 482
збиток	2195	(128 200)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	4 259	97 691

Інші доходи	2240	-23 505	430 848
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(275 269)	(314 744)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-90 188)	(-381)
Інші витрати	2270	(-6 725)	(42 861)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	220 797
збиток	2295	(325 802)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-39 618	-44 217
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	176 580
збиток	2355	(365 420)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-2 902	662
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-2 902	662
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-2 902	662
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-368 322	177 242
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 267 238	2 960 495
Витрати на оплату праці	2505	529 153	448 146
Відрахування на соціальні заходи	2510	113 058	95 052
Амортизація	2515	457 032	451 790
Інші операційні витрати	2520	1 296 562	1 107 101
Разом	2550	5 663 043	5 062 584

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1,123900	0,543100
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1,123900	0,543100
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

ДОДАТОК В
Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
За 2018 р.

		Код за ДКУД	
		1801009	
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 045 899	6 143 097
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	5 384	6 158
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	71 276	57 131
Надходження від повернення авансів	3020	2 229	561
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1 478	1 192
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	178
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	60 606	75 892
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(4 511 185)	(3 788 344)
Праці	3105	(440 557)	(407 522)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(115 726)	(103 553)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(4 613)	(5 219)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(301 943)	(320 161)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 307 851)	(1 288 479)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(4 930)	(1 215)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(3 744)	(2 112)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(46 449)	(42 075)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	449 874	325 529
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	411 591	168 490
необоротних активів	3205	7 444	2 762

Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	2 780	2 043
дивідендів	3220	0	381
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	900	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(7)	(0)
необоротних активів	3260	(156 988)	(145 484)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	265 720	28 192
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	72 250	68 834
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	1 891	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	(584 796)	(153 722)
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(233 103)	(270 388)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(1 772)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-743 758	-357 048
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-28 164	-3 327
Залишок коштів на початок року	3405	46 172	48 394
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-1 132	1 105
Залишок коштів на кінець року	3415	16 876	46 172

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

ДОДАТОК Г
Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.

			Код за ДКУД	1801007
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи				
первісна вартість	1000	6026	4686	
накопичена амортизація	1001	43963	43969	
Незавершені капітальні інвестиції	1002	(37937)	(39283)	
Основні засоби	1005	18141	11272	
первісна вартість	1010	4611402	4352291	
знос	1011	12003847	12080275	
Інвестиційна нерухомість	1012	(7392445)	(7727984)	
первісна вартість	1015	0	0	
знос	1016	0	0	
Довгострокові біологічні активи	1017	(0)	(0)	
первісна вартість	1020	0	0	
накопичена амортизація	1021	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції:	1022	(0)	(0)	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	57581	18542	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	14	14	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Гудвіл при консолідації	1055	0	0	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього зарозділом I	1095	4693164	4386805	
II. Оборотні активи				
Запаси				
Виробничі запаси	1100	753270	1015849	
Незавершене виробництво	1101	559903	824163	
Готова продукція	1102	67739	73543	
Товари	1103	72341	84609	
Поточні біологічні активи	1104	53287	33534	
Депозити перестрахування	1110	0	0	
Векселі одержані	1115	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1120	0	0	
	1125	260966	272112	

Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
завіданими авансами	1130	44300	101840
з бюджетом	1135	51330	69326
у тому числі з податку на прибуток	1136	4813	4233
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18911	20095
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16228	17048
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зоб'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	18927	5983
Усього за розділом II	1195	1163932	1502253
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	5857096	5889058
	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73144	73144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капіталу до оцінок	1405	2603868	2445387
Додатковий капітал	1410	1916	1198
Емісійний дохід	1411	8353	8353
Накопичені курсові різниці	1412	-6 437	-7 155
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-329 248	167847
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13580)	(13580)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2336100	2673996
II. Довгострокові зоб'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зоб'язання	1500	426702	410551
Пенсійні зоб'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	180402	609731
Інші довгострокові зоб'язання	1515	260062	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0

утомучислі:			
резервдовгостроковихзобов'язань	1531	0	0
резервзбитківаборезервналежнихвиплат	1532	0	0
резервnezаробленихпремій	1533	0	0
іншістраховірезерви	1534	0	0
Інвестиційніконтракти	1535	0	0
Призовийфонд	1540	0	0
Резервнавиплатуджек-поту	1545	0	0
УсьогозарозділомII	1595	867166	1020282
III.Поточнізобов'язанняізабезпечення			
Короткостроковікредитибанків	1600	255933	394848
Векселівидані	1605	0	0
Поточнакредиторськазаборгованістьза:			
довгостроковимизобов'язаннями	1610	1139546	661136
товари,роботи,послуги	1615	909794	709905
розрахункамизбюджетом	1620	104445	102148
утомучислізподаткунаприбуток	1621	164	414
розрахункамизістрахування	1625	6382	4980
розрахункамизоплатипраці	1630	57270	80097
одержанимиавансами	1635	120483	183041
розрахункамизучасниками	1640	1876	1876
ізвнутрішніхрозрахунків	1645	0	0
страховоюдіяльністю	1650	0	0
Поточнізабезпечення	1660	13639	33497
Доходимаїбутніхперіодів	1665	0	0
Відстроченікомісійнідоходивідперестраховиків	1670	0	0
Іншіпоточнізобов'язання	1690	44462	23252
УсьогозарозділомIII	1695	2653830	2194780
IV.Зобов'язання,пов'язанізнеоборотнимиактивами,утримуваними для продажу, та групамивибуття	1700	0	0
Чиставартістьактивівнедержавногпенсійногофонду	1800	0	0
Баланс	1900	5857096	5889058

Керівник Булах І.В.

Головний бухгалтер Бахов І.І.

ДОДАТОК Д
Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2020 р.

			Код за ДКУД	1801008
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5549706	5466148	
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0	
Премії підписані, валовасума	2011	0	0	
Премії, передані у перестраховання	2012	(0)	(0)	
Зміна резерву незароблених премій, валовасума	2013	0	0	
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0	
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4070109)	(4277833)	
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)	
Валовий: прибуток	2090	1479597	1188315	
збиток	2095	(0)	(0)	
Дохід (витрати) від зміни резерва довгострокових зобов'язань	2105	0	0	
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0	
Зміна інших страхових резервів, валовасума	2111	0	0	
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0	
Інші операційні доходи	2120	74094	50572	
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0	
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0	
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0	
Адміністративні витрати	2130	(361150)	(337100)	
Витрати на збут	2150	(719636)	(661989)	
Інші операційні витрати	2180	(6593)	(20110)	
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0	
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0	
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	466312	219688	
збиток	2195	(0)	(0)	
Дохід від участі в капіталі	2200	0	39058	

Інші фінансові доходи	2220	338280	280
Інші доходи	2240	15776	-1 418
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(255444)	(329215)
Втрати від участі в капіталі	2255	(1618)	(0)
Інші витрати	2270	(238394)	(-216198)
Прибуток(збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	324912	144591
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати(дохід) з податку на прибуток	2300	13702	113042
Прибуток(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	338614	257633
збиток	2355	(0)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	Зазвітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка(уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка(уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-718	-4 082
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-718	-4 082
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-718	-4 082
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	337896	253551
Чистий прибуток(збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	Зазвітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	2993302	3157057
Витрати на оплату праці	2505	705528	626692
Відрахування на соціальні заходи	2510	149141	132414

Амортизація	2515	399564	422999
Інші операційні витрати	2520	1204645	1159110
Разом	2550	5452180	5498272

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	Звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1,041500	0,792400
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1,041500	0,792400
Дивіденда на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Булах І.В.

Головний бухгалтер Бахов І.І.

ДОДАТОК Е
Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
За 2020 р.

			Код за ДКУД	1801009
Стаття	Код рядка	Звітний період	За аналогічний період попереднього року	
1	2	3	4	
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Надходження від:				
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7809027	7256866	
Повернення податків і зборів	3005	0	700	
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0	
Цільового фінансування	3010	7473	5572	
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0	
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	77833	138664	
Надходження від повернення авансів	3020	622	14299	
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	155	273	
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	62	9	
Надходження від операційної оренди	3040	0	0	
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0	
Надходження від страхових премій	3050	0	0	
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0	
Інші надходження	3095	25434	151723	
Витрачання на оплату:				
Товарів (робіт, послуг)	3100	(4746887)	(4550959)	
Праці	3105	(562709)	(506786)	
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(143527)	(130046)	
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(1890788)	(1793898)	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(1909)	(304)	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(448431)	(438364)	
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1440448)	(1355230)	
Витрачання на оплату авансів	3135	(99323)	(45259)	
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(2236)	(21999)	
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(20889)	(6910)	
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)	
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)	
Інші витрачання	3190	(43841)	(44887)	

Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	410406	467362
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	53217	89457
необоротних активів	3205	4703	20405
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	0	1
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	52	3830
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(37)	(0)
необоротних активів	3260	(117302)	(109944)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-59367	3749
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
власного капіталу	3300	0	0
отримання позик	3305	158428	72594
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:			
викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
погашення позик	3350	(295404)	(258667)
сплати дивідендів	3355	(0)	(0)
витрачання на сплату відсотків	3360	(224553)	(285793)
витрачання на сплату за боргованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
витрачання на виплати не контролюваному часткам дочірніх підприємств	3375	(0)	(0)
інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-361 529	-471 866
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-10490	-755
Залишок коштів на початок року	3405	16228	16876
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	11310	107
Залишок коштів на кінець року	3415	17048	16228

Керівник Булах І.В.

Головний бухгалтер Бахов І.І.